

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105002/I/2014/1407179691

ZAHRANIČNÁ POLITIKA A VYBRANÉ PROTOKOLÁRNE
ASPEKTY RAKÚSKEJ REPUBLIKY

Diplomová práca

2014

Bc. Simona Kostolná

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

ZAHRANIČNÁ POLITIKA A VYBRANÉ PROTOKOLÁRNE
ASPEKTY RAKÚSKEJ REPUBLIKY

Diplomová práca

Študijný program: Hospodárska diplomacia

Študijný odbor: 6221 8 00 – Medzinárodné ekonomické vzťahy

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie

Vedúci záverečnej práce: Mgr. Boris Mattoš, PhD.

Bratislava 2014

Bc. Simona Kostolná

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Abstrakt

KOSTOLNÁ, Simona: *Zahraničná politika a vybrané protokolárne aspekty Rakúskej republiky*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: Mgr. Boris Mattoš, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2014, 64s.

Hlavným cieľom záverečnej práce bolo charakterizovať a analyzovať vybrané protokolárne aspekty Rakúskej republiky a zhodnotiť zahraničnú politiku a postavenie Rakúska ako malého štátu v súčasných medzinárodných vzťahoch. Práca je rozdelená do štyroch kapitol a obsahuje päť príloh. Prvá kapitola oboznamuje so súčasným stavom riešenej problematiky, definuje diplomatický, štátny a obchodný protokol a komparuje kultúrne dimenzie Rakúska a Slovenska. Druhá kapitola vymedzuje hlavný a parciálne ciele práce a opisuje použité vedecké metódy. Tretia kapitola je venovaná vybraným oblastiam diplomatického protokolu Rakúska, a to konkrétne štátnym symbolom, úlohám oddelenia protokolu, zahraničným zastupiteľstvám a protokolárnemu prednostnému poradiu. Záverečná kapitola je zameraná na zhodnotenie pozície a významu Rakúska v súčasných medzinárodných vzťahoch z pohľadu veľkosti krajiny, zahraničnej kultúrnej politiky a inštitucionálneho modelu hospodárskej diplomacie, v porovnaní so Slovenskou republikou. Výsledkom riešenia danej problematiky je prehĺbenie si poznatkov o vybraných oblastiach diplomatického protokolu Rakúska a vytvorenie si obrazu o zahraničnej politike a postavení tohto malého štátu v medzinárodných vzťahoch.

Kľúčové slová

diplomatický protokol, Rakúska republika, Slovenská republika, zahraničná politika, kultúra

Abstract

KOSTOLNÁ, Simona: *Foreign policy and selected protocol aspects of the Republic of Austria*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. Thesis supervisor: Mgr. Boris Mattoš, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2014, 64s.

The aim of this thesis was to describe and analyse selected protocol aspects of the Republic of Austria as well as foreign policy of Austria as a small state in international relations. The thesis is divided into four chapters and involves five annexes. The first chapter explains the current situation of research problem, defines diplomatic, state and business protocol and compares cultural dimensions of Austria and Slovakia. The second part specifies the main and partial goals of the thesis and describes scientific methods. The third chapter is devoted to selected areas of diplomatic protocol of Austria, specifically to state symbols, protocol department, foreign embassies and to the order of precedence. The last chapter is dedicated to foreign policy and position of Austria in international relations with regard to the size of the country, cultural dimension of diplomacy and institutional structure of commercial diplomacy, in comparison with the Slovak republic. The conclusion of this work is new knowledge of selected protocol aspects of the Republic of Austria and at the same time actual information about the position and foreign policy of this small state in international relations.

Key words

diplomatic protocol, Republic of Austria, Slovak republic, foreign policy, culture

Obsah

Zoznam skratiek a značiek.....	6
Úvod.....	7
1 Súčasný stav riešenej problematiky a teoretické východiská	9
1.1 Definičné vymedzenie diplomatického protokolu	10
1.1.1 Význam diplomatického protokolu	14
1.2 Štátny protokol a protokolárne prednostné poradie	16
1.2.1 Protokolárne poradie diplomatických zástupcov a oficiálnych predstaviteľov štátu.....	17
1.3 Obchodný protokol	18
1.3.1 Kultúrne dimenzie Rakúska	20
2 Cieľ práce a metódy skúmania.....	25
3 Diplomatický protokol Rakúskej republiky.....	27
3.1 Štátne symboly Rakúska	28
3.1.1 Štátna vlajka.....	28
3.1.2 Štátny znak.....	32
3.1.3 Štátna hymna.....	32
3.2 Diplomatické misie a konzulárne úrady	33
3.2.1 Triedy a personál diplomatickej misie a konzulárneho úradu	35
3.2.2 Začiatok a koniec diplomatickej misie	37
3.2.3 Diplomatické a konzulárne výsady a imunity.....	40
3.2.4 Honorárny konzulát	42
3.2.5 Vlastné a cudzie zahraničné zastupiteľstvá	43
3.3 Protokolárne poradie v Rakúsku.....	46
4 Výsledky práce a diskusia.....	49
4.1 Rakúsko ako malý štát v medzinárodných vzťahoch	50
4.2 Inštitucionálny model hospodárskej diplomacie.....	55
4.3 Zahraničná kultúrna politika	60
4.3.1 Zahraničná kultúrna politika Rakúska	62
Záver	68
Zoznam použitej literatúry	72

Zoznam skratiek a značiek

ČR – Česká republika

EÚ – Európska únia

EZVO – Európske združenie voľného obchodu

HDP – Hrubý domáci produkt

ID – identity card – občiansky preukaz

IT – informačné technológie

MH SR – Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

MK SR – Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

MZVaEZ SR – Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky

NATO - North Atlantic Treaty Organization (Organizácia Severoatlantickej zmluvy)

OBEO – obchodno-ekonomické oddelenia

OSN – Organizácia spojených národov

SOPK – Slovenská obchodná a priemyselná komora

SR – Slovenská republika

UNOV – United Nations Office at Vienna – Pracovisko OSN vo Viedni

VIC – Vienna International Centre – Viedenské medzinárodné centrum

VIP – very important person – veľmi dôležitá osoba

WKO - Wirtschaftskammer Österreich (Rakúska spolková a obchodná komora)

ZÚ – zastupiteľský úrad

Úvod

Medzi neoddeliteľné činnosti každodennej práce členov diplomatického personálu na zastupiteľských úradoch v zahraničí patria služobné a spoločenské styky s oficiálnymi predstaviteľmi prijímajúceho štátu a tiež s diplomatmi z iných krajín. Vytváraním priaznivých podmienok na dôstojný a hladký priebeh a realizáciu týchto stykov rovnako ako aj protokolárnymi a ceremoniálnymi formalitami sa zaoberá diplomatický protokol.

Hlavným cieľom diplomovej práce je charakterizovať a analyzovať vybrané protokolárne aspekty Rakúskej republiky a zhodnotiť zahraničnú politiku a postavenie Rakúska ako malého štátu v súčasných medzinárodných vzťahoch.

Práca je zložená z troch základných kapitol a jednej špeciálnej kapitoly venovanej cieľom a metódam skúmania. Prvá kapitola oboznamuje s históriou a súčasným stavom riešenej problematiky podľa domácich aj zahraničných autorov, analyzuje a charakterizuje základné pojmy ako diplomatický protokol, štátny protokol a s ním súvisiace pravidlá protokolárneho prednostného poradia, etika a etiketa. V neposlednom rade približuje výraz obchodný protokol a na základe komparácie kultúrnych dimenzií Rakúska a Slovenska poukazuje na skutočnosť, že správanie a základné charakteristiky obchodných partnerov, z veľkej časti závisia od kultúry krajiny, z ktorej pochádzajú.

Druhá kapitola vymedzuje hlavný a parciálne ciele práce a opisuje jednotlivé vedecké metódy, ktoré boli v diplomovej práci použité.

Tretia kapitola práce sa venuje vybraným oblastiam diplomatického protokolu Rakúska. V úvode charakterizuje oddelenie protokolu Spolkového ministerstva pre Európu, integráciu a zahraničie a úlohy jeho troch pododdelení (tzv. referátov), následne popisuje dejiny a používanie štátnych symbolov (štátnej vlajky, znaku a hymny) a tiež vymedzuje rozdiely v protokolárnom prednostnom poradí Rakúska a Slovenska. Táto kapitola sa okrem toho snaží poskytnúť stručné a jasné informácie o diplomatických misiách a konzulárnych úradoch, ich výsadách a imunitách, triedach a personále s cieľom plynulo prejsť na zastupiteľstvá Rakúska v zahraničí, ale tiež na Rakúsko ako na sídlo desiatok veľvyslanectiev a nejednej medzinárodnej organizácie.

Posledná kapitola práce je zameraná na zhodnotenie zahraničnej politiky a postavenia Rakúska ako malého štátu v súčasných medzinárodných vzťahoch. Ako prvé skúma základné charakteristiky pripisujúce sa malým štátom (počet obyvateľov, rozloha, otvorenosť ekonomiky, prioritné regiónov zahraničnej politiky a angažovanosť na poli medzinárodných organizácii) na príklade Rakúska a Slovenska. Krajiny však neporovnáva

iba na základe týchto typických znakov, ale komparuje aj ich ekonomickú vyspelosť, podnikateľské prostredie, úroveň vzdelania, výskumu a nezamestnanosti. Predmetom skúmania tejto kapitoly je aj zahraničná kultúrna politika Rakúska ako stále dôležitejšia súčasť medzinárodných vzťahov, ktorej realizácia je v kompetencii Spolkového ministerstva pre Európu, integráciu a zahraničie a participujúcich inštitúcií. V neposlednom rade analyzuje a porovnáva inštitucionálne modely hospodárskej diplomacie Rakúska a Slovenska, ktoré sa určujú na základe miery a spôsobu participácie ako aj vzájomných vzťahov subjektov ako MZV, MH alebo špecializovaných štátnych agentúr.

Tému diplomovej práce si vybrala autorka z dôvodu záujmu o nemecky hovoriace krajiny, obzvlášť o Rakúsko, kde bola aj na študijnom programe Erasmus. Vďaka pol roku strávenému v tejto krajine si mohla vytvoriť reálny obraz o kultúre, ľuďoch aj o postavení tejto alpskej krajiny v medzinárodných vzťahoch, nie len na základe vlastného pozorovania, ale aj zo zaujímavých prednášok na témy Podnikanie v Rakúsku, Rakúska kultúra a spoločnosť alebo Rakúska národná identita.

Autorka vidí prínos predkladanej diplomovej práce v tretej aj v štvrtej kapitole. V rámci zhodnotenia pozície a významu Rakúska v súčasných medzinárodných vzťahoch spočíva inovatívnosť práce v tom, že žiadny z autorov sa doposiaľ nezaoberal touto krajinou z viacerých uhlov pohľadu. Jednotliví autori osobitne skúmali Rakúsko ako malý štát, jeho zahraničnú kultúrnu politiku či inštitucionálny model hospodárskej diplomacie. Predkladaná diplomová práca však na ich poznatky nadväzuje a dopĺňa o informácie nové a aktuálne a na záver poskytuje ucelený pohľad na túto krajinu a jej postavenie v medzinárodných vzťahoch. Tretia kapitola je tiež prínosom, nakoľko jednotlivé oblasti diplomatického protokolu Rakúska neboli doposiaľ spracované v žiadnej dostupnej slovenskej literatúre vrátane časopisov a zborníkov. Diplomová práca môže v neposlednom rade slúžiť aj ako príručka pre osoby, ktoré sa chystajú spolupracovať s rakúskymi obchodnými partnermi alebo pracovať v tejto krajine.

Práca bola vypracovaná pomocou poznatkov získaných z domácej a zahraničnej odbornej literatúry, vedeckých časopisov, zborníkov a internetových zdrojov.

1 Súčasný stav riešenej problematiky a teoretické východiská

Problematika zaoberajúca sa diplomatickým protokolom má dlhú históriu. V úplných začiatkoch úprav vzťahov medzi jednotlivými panovníkmi sa hlavný záujem sústreďoval na ochranu poslov, teda osôb, ktoré boli vysielané od jedného vládcu k druhému. V novoveku sa záujem začal koncentrovať na zriaďovanie stálych diplomatických zastúpení a na výsady a imunity diplomatických zástupcov. Pravidlá protokolu sa postupne vyvíjali z obradov a rituálov, ktoré sa uskutočňovali na kráľovských a panovníckych dvoroch, a to hlavne v Španielsku a Francúzsku. V roku 1815¹, po porážke Napoleona, bol prijatý Viedenský reglement ako prvá norma diplomatického práva, týkajúci sa jednotlivých tried diplomatických zástupcov a ceremoniálnych otázok. O tri roky neskôr bol doplnený Aachenským protokolom (v českých publikáciách pod názvom Cášsky protokol)², čím boli vytvorené základy diplomatického práva, ktoré sa dovtedy riadili len zvyklosťami a tradíciami.

OSN zohrala významnú úlohu pri kodifikácii medzinárodných noriem v oblasti diplomatického protokolu. Valné zhromaždenie OSN prijalo v roku 1946³ Dohovor o výsadách a imunitách OSN. V roku 1961 (do platnosti vstúpil v roku 1964)⁴ bol vo Viedni prijatý Viedenský dohovor o diplomatických stykoch a v roku 1963 (do platnosti vstúpil v roku 1967)⁵ Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch. Medzi ďalšie významné dokumenty prijaté Valným zhromaždením OSN patria napríklad Dohovor o osobitných misiách, Viedenský dohovor o zastúpení štátov a ich stykoch s medzinárodnými organizáciami univerzálnej povahy alebo Dohovor o zabránení trestaní trestných činov proti osobám požívajúcim medzinárodnú ochranu vrátane diplomatických zástupcov.

Okrem týchto medzinárodných dokumentov sa veľká časť problematiky diplomatického protokolu riadi vnútroštátnym právom (ústava, zákony, nariadenia a pod.), medzinárodnými zvyklosťami, obyčajami a národnými tradíciami.

K autorom, ktorí vydali publikácie týkajúce sa problematiky diplomatického protokolu v nemeckom jazyku patrí David Dreimann (*Das diplomatische Protokoll*),

¹ ŠRONĚK, I.: *Diplomatický protokol a praktické otázky spoločenské etikety*. 2005. s.12

² TÓTH, L.: *Diplomatický protokol*. 2004. s. 37

³ International Court of Justice: *Privileges and Immunities*. [cit.2013-18-06]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/documents/?p1=4&p2=5&p3=3>>

⁴ Jura Forum: *Wiener Übereinkommen über diplomatische Beziehungen*. [cit.2013-18-06]. Dostupné na internete: <<http://www.juraforum.de/lexikon/wiener-uebereinkommen-ueber-diplomatische-beziehungen>>

⁵ Jura Forum: *Wiener Übereinkommen über konsularische Beziehungen*. [cit.2013-18-06]. Dostupné na internete: <<http://www.juraforum.de/lexikon/wiener-uebereinkommen-ueber-konsularische-beziehungen>>

Jürgen Hartmann (Staatszeremoniell), Karl Urschitz (Protokoll mit Zeremoniell und Etikette) alebo Enrico Brandt (Diplomatie als Beruf). Pracovisko, ktoré sa venuje aj v súčasnosti protokolárnej agende v Rakúsku má názov „Diplomatische Akademie Wien“, v Nemecku „Freie Universität Berlin“.

Na Slovensku podobne ako v nemeckých hovoriacich krajinách sa problematike diplomatického protokolu venujú akademické pracoviská. V Bratislave je to Fakulta medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity. Bývalí aj súčasní pedagógovia tejto fakulty napísali množstvo publikácií týkajúcich sa diplomacie a diplomatického protokolu. Patrí k nim Roden Oravec (Úvod do diplomacie), Ľudovít Tóth (Diplomacia – úvod do štúdia, Diplomatický protokol, Protokol a etiketa v diplomacii a obchode), Peter Rusiňák (Diplomacia – úvod do štúdia, Rokovania v diplomatickej praxi) a súčasný autor Boris Mattoš (Diplomatický protokol Slovenskej republiky). Druhým pracoviskom je Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov v Banskej Bystrici. Z tejto fakulty je potrebné spomenúť hlavne dvoch autorov, a to Oskara Krejčího a Erika Pajtinku. V dostupnej slovenskej literatúre môžeme nájsť aj diela autorov ako Milan Balušek (Umenie diplomacie), Ľuboš Bystrický (Základy diplomacie) alebo Juraj Králik (Kariérny diplomat).

V susednej Českej republike patria medzi najvýznamnejších autorov Soňa Gullová (Medzinárodní obchodní a diplomatický protokol), Ivan Šroňek (Diplomatický protokol a praktické otázky spoločenské etikety) a Václav Hubinger (Enycklopedie diplomacie). Pracoviskom venujúcim sa problematike diplomatického protokolu je rovnako ako v Bratislave Fakulta medzinárodných vzťahov Vysokej školy ekonomickej v Prahe.

1.1 Definičné vymedzenie diplomatického protokolu

Diplomová práca sa v širšom slova zmysle zaoberá pojmom protokol, v užšom slova zmysle výrazmi diplomatický, štátny a obchodný protokol.

Samotný pojem protokol môže mať niekoľko významov⁶:

- Štátny protokol – stanovuje hierarchické vzťahy medzi ústavnými a oficiálnymi predstaviteľmi v rámci konkrétneho štátu
- Cirkevný protokol - vymedzuje hierarchické usporiadanie v rámci konkrétnej cirkvi

⁶ GULLOVÁ, S.: *Medzinárodní obchodní a diplomatický protokol*. 2011. s.90

- „Business protokol“ (používaný v anglosaskej terminológii) – stanovuje pravidlá spoločenského styku pri podnikateľskej alebo obchodnej činnosti.

Okrem uvedeného základného rozdelenia sa môžeme v praxi stretnúť aj s pojmami spoločenský a vojenský protokol.

Výraz protokol pochádza z gréckeho slova „protokolos“, pričom sa popri jeho všeobecnom význame (zápis, zápisnica o úradnom rokovaní a pod.) uvádza aj jeho špecifický význam v oblasti diplomacie, ktorý je interpretovaný ako „pravidlá vzájomného i spoločenského styku diplomatov i vo vzťahu k orgánom hostiteľskej krajiny.“⁷ V súvislosti s medzinárodnými vzťahmi sa ako „protokol“ označuje názov zápisu o rokovaní medzinárodnej konferencie alebo kongresu a týmto výrazom sa tiež často označujú niektoré druhy medzinárodných zmlúv a dokumentov⁸.

Lingvistický pôvod slova diplomacia pochádza taktiež z Grécka, zo slova „diploma“, ktorým sa označovali zdvojené doštičky používané na vzájomnú výmenu oficiálnych posolstiev a textov medzi vtedajšími vladármi. Zároveň slúžili aj ako doklad o totožnosti diplomatov a ako doklad oficiálneho splnomocnenia vystaveného hlavou štátu⁹. V lexikografických dielach je diplomacia najčastejšie interpretovaná ako činnosť diplomatov upravujúca medzinárodné styky, činnosť štátu v oblasti zahraničnej politiky, súbor noriem a obyčajov v medzinárodných stykoch alebo ako umenie vyjednávať a rokovať s ľuďmi. Výraz a význam slova „diplomacia“ je formulovaný v desiatkach definícií domácich aj zahraničných autorov, v užšom aj širšom slova zmysle. Najčastejšie v nich však možno nájsť konštatovanie, že diplomacia predstavuje zastupovanie štátu navonok a zároveň vedenie jednaní v záujme tohto štátu s predstaviteľmi iných suverénnych štátov.

Spojením slov diplomacia a protokol vzniká pojem „diplomatický protokol“. Výraz diplomatický protokol, rovnako ako pojem diplomacia, je definovaný mnohými autormi, ktorých môžeme rozdeliť do dvoch myšlienkových prúdov¹⁰:

- Užšie vymedzenie pojmu – pojem vymedzený výhradne pre oblasť diplomatických zástupcov (Gullova, Oravec, Hubinger)
- Širšie vymedzenie pojmu – pojem rozšírený na všetkých oficiálnych predstaviteľov štátu (Balušek, Dreimann, Tóth).

⁷ TÓTH, E. – HORVÁTHOVÁ, K.: *Hospodárska diplomacia*. 2006. s.90-91

⁸ ŠRONĚK, I.: *Diplomatický protokol a praktické otázky spoločenskej etikety*. 2005. s.10

⁹ TÓTH, E.: *Diplomatický protokol*. 2004. s.10

¹⁰ MATTOŠ, B.: *Diplomatický protokol Slovenskej republiky*. 2010. s.11

Z prvej skupiny autorov podávame ako príklad definíciu Gullovej a Hubingera. Podľa Gullovej sa diplomatický protokol zaoberá formálnou, nie vecnou stránkou medzinárodných stykov. Súčasťou diplomatického protokolu sú formálne pravidlá spoločenského správania v styku s diplomatickými predstaviteľmi cudzích krajín, etiketa a ceremoniál uplatňované v styku s týmito predstaviteľmi. Výraz diplomatický protokol tiež označuje útvar na ministerstve zahraničných vecí každého štátu, ktorý má na starosti styk s oficiálnymi a diplomatickými predstaviteľmi iných štátov, uplatňovanie a interpretáciu noriem a pravidiel diplomatického protokolu, vydávanie diplomatických listín alebo organizovanie oficiálnych spoločenských podujatí¹¹.

Hubinger vymedzuje diplomatický protokol ako písané a nepísané pravidlá zdvorilosti a formalizované rokovania medzi diplomatickými zástupcami jednotlivých štátov, ako aj medzi nimi a orgánmi prijímajúceho štátu. Diplomatický protokol podľa neho zahŕňa širokú škálu administratívnych aj praktických činností, etiketu, spôsoby obliekania, podobu vizitiek a podobne¹².

Z druhej skupiny autorov predkladáme ako prvý príklad definíciu Tótha, ktorý definuje diplomatický protokol ako súhrn všeobecne prijatých medzinárodných noriem a obyčají, ktorými sa riadi formálna stránka styku oficiálnych predstaviteľov rôznych štátov a diplomatov, ako aj priebeh diplomatických ceremónií a podujatí¹³. Autor vymedzuje aj základné znaky diplomatického protokolu¹⁴:

- Väčšina noriem diplomatického protokolu, respektíve ich pravidiel má medzinárodnoprávny charakter a medzinárodná diplomatická prax ich uznáva ako záväzné v stykoch medzi štátmi
- Popri všeobecne prijatých normách diplomatického protokolu obsahujú národné protokoly jednotlivých štátov určité osobitosti, vyplývajúce z vlastných národných a historických tradícií, ktoré sú medzinárodnou diplomatickou praxou akceptované
- Normy diplomatického protokolu regulujú vzťahy medzi tromi subjektmi:
 - medzi diplomatmi rôznych štátov
 - medzi diplomatmi a oficiálnymi predstaviteľmi cudzích štátov
 - medzi oficiálnymi predstaviteľmi rôznych štátov

¹¹ GULLOVÁ, S.: *Medzinárodní obchodní a diplomatický protokol*. 2011. s. 90

¹² HUBINGER, V.: *Encyklopedie diplomacie*. 2006. s.57

¹³ TÓTH, E.: *Diplomatický protokol*. 2004. s.48

¹⁴ TÓTH, E.: *Diplomatický protokol*. 2004. s.49

- Uvedená definícia tiež vymedzuje okruh vzťahov, ktoré sú predmetom diplomatického protokolu:
 - formálna stránka (vonkajšia forma) stykov medzi uvedenými skupinami subjektov a
 - priebeh rôznych úkonov, podujatí a ceremónií v diplomatickej praxi

Ďalším autorom z druhej skupiny je Balušek, ktorý vníma diplomatický protokol ako súbor ustálených všeobecne uznávaných noriem, obyčají a tradícií, ktorými sa riadia predstavitelia štátnych a vládnych ustanovizní, diplomati a členovia ich rodín v oficiálnom styku¹⁵.

Nemecký autor Dreimann pri definovaní pojmu diplomatický protokol poukazuje aj na jeho funkciu politického nástroja diplomacie. Diplomatický protokol je podľa neho súbor noriem a pravidiel, ktoré určujú vonkajšie formy medzinárodných vzťahov. Protokol charakterizuje ako politický nástroj diplomacie, ktorý tvorí základ pre diplomatické aktivity. Protokolárne normy sú určené medzinárodným právom, vnútroštátnym právom, medzinárodnými obyčajami a tiež národnými tradíciami a osobitosťami¹⁶.

Z uvedeného môžeme konštatovať, že existuje množstvo definícií a vysvetlení pojmu diplomatický protokol. Jednoznačne prijatá exaktná definícia však neexistuje, a preto sa stotožňujeme s kombináciou názorov vyššie uvedených autorov (Tóth, Gullová, Dreimann). Diplomatický protokol teda definujeme ako politický nástroj diplomacie, ktorý je súhrnom všeobecne prijatých medzinárodných noriem a obyčají a zaoberá sa formálnou stránkou medzinárodných vzťahov (pravidłami spoločenského správania oficiálnych predstaviteľov štátu v styku s diplomatickými predstaviteľmi cudzích krajín, etiketou a priebehom diplomatických ceremónií).

Pojem diplomatický protokol si však nemožno zamieňať s pojmami etika a etiketa.

Slovo etiketa pochádza z francúzskeho „estiquer“, ktorého predchodcom bolo starogermánske „stechen“, pričom obidve slová znamenajú pripevniť alebo vyvesiť¹⁷. Dlhé storočia sa pravidlá, ktoré sa mali dodržiavať v kráľovskom dvore vyvesovali na stenu a slúžili ako pravidlá pre daný deň. Etiketa je súhrn pravidiel a zvyklostí správania sa v spoločnosti, ktoré sa vytvárali niekoľko generácií a tvoria sa a menia aj naďalej¹⁸. Tieto zvyky sa vo svete líšia a ovplyvňujú ich rôzne ekonomické, spoločenské, kultúrne a iné okolnosti, z čoho vyplýva, že neexistuje žiadna univerzálna etiketa.

¹⁵ BALUŠEK, M.: *Umenie diplomacie*. 1996. s. 91

¹⁶ DREIMANN, D.: *Das diplomatische Protokoll*. 1981. s.13

¹⁷ ŠRONĚK, I.: *Etiketa a etika v podnikání*. 1995. s.17

¹⁸ GULLOVÁ, S.: *Medzinárodní obchodní a diplomatický protokol*. 2011. s.9

Medzi pojmami diplomatický protokol a etiketa existujú značné rozdiely, treba však poznamenať, že v niektorých oblastiach sa prelínajú. Základným rozdielom je, že etiketa sa vzťahuje na všetkých ľudí, pričom pravidlami diplomatického protokolu sa riadi len obmedzený okruh osôb¹⁹. Pri porušení pravidiel etikety je teda každý jednotliviec zodpovedný sám za seba, na druhej strane priestupky v pravidlách diplomatického protokolu sa nepripisujú konkrétnej osobe, ale štátu, ktorý tento jednotliviec zastupuje.

Pojmy etiketa a etika sa často zamieňajú a úzko spolu súvisia. Ideálnou je situácia, kedy sa etika automaticky spája s etiketou.

Pojem etika pochádza z gréckeho slova „ethos“ ktoré vyjadruje povahový rys, zvyk, obyčaj, spôsob myslenia či postoje jednotlivcov a skupín²⁰. Etika je teóriou morálky a mravnosti. Skúma vzťahy ľudí k iným ľuďom, k spoločnosti a k sebe samému. Zároveň poskytuje praktické návody na správanie a konanie ľudí v súkromnom, pracovnom a verejnom živote²¹.

Posledným, ale nie menej významným pojmom, ktorý diplomová práca vymedzuje je diplomatický, respektíve štátny ceremoniál. Vo všeobecnosti možno povedať, že diplomatický ceremoniál sú vlastne pravidlá, ktoré upravujú komunikáciu medzi dôležitými oficiálnymi predstaviteľmi vnútri štátu pri slávnostných príležitostiach²². Niektorí autori (Oravec, Hartmann, Šroněk) definujú len samotný pojem ceremoniál. Práca sa stotožňuje s definíciou Oravca, ktorý ceremoniál vymedzuje ako súhrn sprievodných pravidiel a zásad, ktoré je potrebné rešpektovať pri slávnostných úkonoch či príležitostiach. Na ich rešpektovanie dohliada spravidla ceremoniár²³.

1.1.1 Význam diplomatického protokolu

Základný význam diplomatického protokolu ako najdôležitejšej vonkajšej formy medzištátneho styku je formou desiatich bodov definovaný v publikácii nemeckého autora Dreimanna²⁴:

1. a) Formy nadviazania diplomatických stykov,

¹⁹ DREIMANN, D. *Das diplomatische Protokoll*. 1981. s.13

²⁰ VAJDA, J. : *Etika*. 1995. s.13

²¹ HANULÁKOVÁ, E.: *Etika v marketingu*. 1996, s. 8

²² MATTOŠ, B.: *Diplomatický protokol Slovenskej republiky*. 2010. s.17

²³ ORAVEC, R.: *Úvod do diplomacie*. 2001. s.51

²⁴ DREIMANN, D. *Das diplomatische Protokoll*. 1981. s. 15-19

- b) Postup súvisiaci s udelením agrément a nástupom nového vedúceho diplomatickej misie,
 - c) Formy ukončenia činnosti vedúceho diplomatickej misie,
 - d) Formy začatia a ukončenia konzulárnej činnosti,
2. Oficiálne návštevy predstaviteľov štátov v zahraničí (charakter návštev, uvítací ceremoniál pri príchode aj odchode, zdvorilostné návštevy a formy rokovania, spoločenské podniky, sprievod návštev v priebehu pobytu, vyznamenania, dary),
 3. Diplomatické prijatia (druh, pozvanie účastníkov, práva a povinnosti hostiteľov aj hostí, prejavy a prípitky, vítanie hostí, hymny, zasadací poriadok),
 4. a) Medzinárodné porady, konferencie, kongresy (forma pozvania, predsedníctvo a zastúpenie, poradie účastníkov, zasadací poriadok, výsostné znaky účastníckych štátov, formálne povinnosti hostiteľských štátov a účastníkov),
b) Uzatváranie medzinárodných dohôd a formality s tým spojené,
 5. Účasť na činnosti medzinárodných organizácií (poverenie a ukončenie poverenia stálych zástupcov, formy styky s orgánmi medzinárodných organizácií),
 6. a) Diplomatická korešpondencia (rôzne druhy korešpondencie vrátane blahoželaní a prejavov sústrasti či vyhlásenia),
b) Spôsob odovzdávania diplomatickej korešpondencie,
 7. Poradie a prednosti (poradie štátov, predstaviteľov štátov, diplomatický zbor, konzulárny zbor, umiestnenie osôb pri oficiálnych a spoločenských príležitostiach, usporiadanie vozidiel pri jazde oficiálnych predstaviteľov),
 8. Štátne symboly a ich usporiadanie, symboly medzinárodných organizácií (vlajky, znaky), prejavy úcty vysokým predstaviteľom štátov alebo diplomatickým a konzulárnym zástupcom,
 9. Vyznamenania – ich poradie, nosenie a odovzdávanie,
 10. Oslovovanie oficiálnych osobností, oficiálnych predstaviteľov a oficiálnych zahraničných predstaviteľov.

Pre porovnanie Tóth vidí hlavné poslanie a význam diplomatického protokolu v tom, že úpravou pravidiel formálnej stránky styku diplomatov s oficiálnymi predstaviteľmi orgánov v štáte pôsobenia s diplomatmi iných štátov vytvára priaznivé podmienky na dôstojný a hladký priebeh a realizáciu diplomatického styku, a tým aj

priaznivé podmienky na realizáciu obsahovej stránky diplomatického poslania (na realizáciu cieľov a zámerov zahraničnej politiky štátu)²⁵.

Význam diplomatického protokolu sa vníma rôzne a nebýva vždy správne chápaný. Niektorí jeho funkciu podceňujú a dodržiavanie pravidiel protokolu pokladajú za zbytočné, iní funkciu diplomatického protokolu preceňujú. Pravdou je, že viaceré protokolárne formality, ktoré sa v minulosti prísne dodržiavali, stratili v súčasnosti svoj význam alebo sa používajú už len vo veľmi obmedzenej miere. Z toho však nemožno vyvodit' záver, že v modernej diplomacii klesá poslanie a význam diplomatického protokolu. Práve naopak, jeho využívanie ako nástroja na realizáciu cieľov a princípov je v súčasných medzinárodných vzťahoch nenahraditeľné. Rovnako ako sa elektrotechnický priemysel prispôsobuje novým výtvarným vedy a techniky, pravidlá diplomatického protokolu sa prispôsobujú a vykladajú spôsobom zodpovedajúcim obsahu súčasných medzinárodných vzťahov.

1.2 Štátny protokol a protokolárne prednostné poradie

Štátny protokol zahŕňa okrem všeobecne platných protokolárnych zásad aj určité lokálne osobitosti. Tie sú dané špecifickosťou samotnej krajiny, v ktorej sa uplatňuje. Súvisí to najmä s protokolárnym prednostným poradím, keďže každý štát si sám určuje poradie oficiálnych predstaviteľov pre jednotlivé podujatia²⁶.

V niektorých európskych krajinách (napríklad v Poľsku) s dlhou históriou oficiálneho spoločenského styku vymedzuje pravidlá medzištátnych a vnútroštátnych podujatí takzvaný jednotný štátny protokol. Je to všeobecne záväzný právny predpis.

Nedodržiavanie pravidiel protokolárneho prednostného poradia malo už v minulosti vážne politické dôsledky. Nepresné a nesprávne určenie protokolárneho poradia je dodnes vnímané veľmi citlivo a interpretuje sa politicky. V diplomatickej praxi sa denne vyskytujú situácie, v ktorých je potrebné určiť poradie diplomatických zástupcov v rôznych diplomatických hodnostiach rovnako ako aj oficiálnych predstaviteľov štátu. Medzi takéto situácie patria napríklad oficiálne návštevy, určovanie miesta pri fotografovaní alebo v zasadačom poriadku.

V otázke poradia a prednosti sa vo všeobecnosti vychádza zo základných zásad etikety, v ktorých platí pravidlo, že osoby spoločensky staršie majú prednosť pred osobami

²⁵ TÓTH, L.: *Diplomatický protokol*. 2004. s. 50

²⁶ MATTOŠ, B.: *Diplomatický protokol Slovenskej republiky*. 2010. s. 15

spoločensky mladšími. Znamená to teda, že ženy majú prednosť pred mužmi, nadriadení pred podriadenými, staršie osoby pred mladšími a podobne.

1.2.1 Protokolárne poradie diplomatických zástupcov a oficiálnych predstaviteľov štátu

Ako už bolo spomínané v úvode tejto práce, v roku 1815 bol prijatý Viedenský reglement, ktorý určil jednotlivé triedy diplomatických zástupcov²⁷:

- Veľvyslanci, pápežskí legáti a pápežskí nunciovia
- Vyslanci, pápežskí internunciovia
- Chargé d'affaires
- Ministri, rezidenti (táto trieda bola doplnená v rámci Aachenského protokolu v roku 1818)

V súčasnosti rieši problematiku poradia diplomatických zástupcov Viedenský dohovor o diplomatických stykoch. Táto klasifikácia je stanovená osobitne pre vedúcich diplomatických misií a pre ostatných členov diplomatického personálu misie.

Šéfovia misií sú rozdelení v rámci vertikálneho poradia do troch tried²⁸:

- a) veľvyslanci alebo nunciovia poverení u hláv štátov a iní šéfovia misií rovnocennej hodnosti;
- b) vyslanci, ministri a internunciovia poverení u hláv štátov;
- c) chargés d'affaires poverení u ministrov zahraničných vecí.

Chargés d'affaires en pied alebo chargés d'affaires en titre (titulárny) je zástupca vybavený tzv. kabinetným listom, ktorým ho akredituje minister zahraničných vecí vysielajúceho štátu u ministra zahraničných vecí prijímajúceho štátu. Naproti tomu chargés d'affaires ad interim je pracovník diplomatickej misie dočasne poverený vedením diplomatického úradu, ak je miesto šéfa misie dočasne uprázdnené alebo ak šéf nemôže vykonávať svoju funkciu z dôvodu choroby, dovolenky alebo výmeny veľvyslancov. Chargés d'affaires en pied má prednosť pred chargés d'affaires ad interim.

Vertikálne poradie ostatných členov diplomatického personálu misie závisí od ich diplomatickej hodnosti, ktorá sa im priznáva na základe predpisov a zvyklostí vo

²⁷ TÓTH, L.: *Diplomatický protokol*. 2004. s. 52

²⁸ MRÁZ, S.: *Diplomatické a konzulárne právo*. 2009. s. 34-35

vysielajúcom štáte na výkon konkrétnej diplomatickej funkcie v zahraničí²⁹. V konečnom dôsledku však o tomto poradí rozhoduje vedúci danej diplomatickej misie, ktorý ho oznámi ministerstvu zahraničných vecí prijímajúceho štátu pri zápise do diplomatickej listiny.

Horizontálne poradie (poradie medzi zástupcami s rovnakou diplomatickou hodnosťou) sa určuje pri vedúcich diplomatickej misie na základe dátumu a času, kedy sa ujali svojej funkcie (odovzdanie poverovacích listín/kabinetného listu). Menej obvyklým, ale tiež používaným spôsobom je určenie poradia na základe abecedného poradia prvých písmen názvu ich štátu vo francúzštine³⁰. Pri ostatných členov diplomatického personálu misie na základe dátumu nástupu do príslušnej diplomatickej funkcie.

Ženy diplomatov majú rovnaké poradie ako ich manželia.

Protokolárne poradie oficiálnych predstaviteľov nie je v každom štáte rovnaké. Ako už bolo spomínané v úvode tejto tematiky, určuje ho štátny protokol danej krajiny v súlade so štruktúrou orgánov štátnej moci a taktiež na základe zvyklostí a tradícií v danej krajine. Z uvedeného vyplýva, že nie je možné určiť jednotné, všeobecne platné poradie pre všetky štáty. V niektorých krajinách je toto poradie upravené vo všeobecne záväzných právnych normách, v iných len formou neoficiálneho zoznam, ktorý je ale všeobecne akceptovaný. Vo všeobecnosti má najvyššie miesto v protokolárnom poradí hlava štátu, za ktorou nasleduje predseda parlamentu a následne predseda vlády.

1.3 Obchodný protokol

Obchodný protokol alebo „business protokol“ sa môže zdefinovať ako súbor pravidiel spoločenského styku pri podnikateľskej alebo obchodnej činnosti. Všetko od správania sa a obliekania až po vykonávanie úloh na pracovisku je definované obchodným protokolom. Tieto pokyny sú väčšinou definované ešte pred prijatím zamestnanca do pracovného pomeru. Zamestnanci môžu byť požiadaní o písomný dôkaz, že čítali, porozumeli a súhlasia s podmienkami obchodného protokolu danej spoločnosti. Účelom

²⁹ MATTOŠ, B.: *Diplomatický protokol Slovenskej republiky*. 2010. s.30

³⁰ FELTHAM, R.: *Průručka diplomata*. 2003. s.45

obchodného protokolu je, aby všetci zamestnanci spoločnosti postupovali a konali jednotným spôsobom³¹.

Pravidlá obchodného protokolu vychádzajú z národných zvykov, tradícií a kultúry, a preto sa medzi jednotlivými krajinami líšia. Ovládanie základných zásad obchodného protokolu obchodného partnera prináša často výhodu a úspech v rokovaniach. K takýmto zásadám patria napríklad pravidla zdravenia, predstavovania sa, oslošovania alebo výmena vizitiek.

V rokovaniach s rakúskymi obchodnými partnermi nájdeme veľa spoločných znakov s nemeckými obchodníkmi. Napriek tomu, čo sa týka Slovenskej republiky, rakúsky prístup je jej oveľa bližší ako ten nemecký. Vo všeobecnosti možno povedať, že Rakúšania sú schopní, tvrdí a vzdelaní obchodníci s dobrými vyjednávacími schopnosťami. Rozhodujú sa na základe faktov a skúseností, ale nevynechávajú ani osobné pocity. Prípravám na rokovania venujú dostatočné množstvo času, pripravujú si písomné poznámky, podklady a materiály. Vždy sú schopní pohotovo reagovať, argumentovať a klásť otázky. Práve argumentácia patrí k ich najsilnejším stránkam. Uprednostňujú verbálnu komunikáciu s jasným a presným vyjadrovaním. Z neverbálnej komunikácie pokladajú za dôležitý očný kontakt a podávanie rúk pri každom stretnutí. Ak ich obchodní partneri nie sú pripravení na schôdzku rovnako dôkladne, nerobí im problém vyjadriť svoju nespokojnosť. Obchodné rokovanie je vecné a stručné, má svoju logickú štruktúru a prebieha racionálne podľa vopred stanovených bodov. Rokovacím jazykom je najčastejšie angličtina. „Nemčina ako rokovací jazyk bola v mnohých krajinách nahradená angličtinou.“³²Rakúski obchodníci ovládajú rôzne vyjednávacie taktiky, ale na druhej strane sú aj veľmi prispôsobiví. Riadia sa zásadou „zaujať svojou osobnosťou, presvedčiť svojou odbornosťou“³³. Ako je všeobecne známe, dobrý prvý dojem dokáže napomôcť aj ďalším rokovaniam. Rakúšania sú formálni a dôsledne dodržiavajú pravidlá etikety. Osobný kontakt je pre nich dôležitý nielen v osobnom živote, ale aj v obchode. Práve z tohto dôvodu pri obchodných vzťahoch so slovenskými firmami, radi pricestujú aby spoznali podnik svojho obchodného partnera a pomery v nej. Zmluvnú morálku majú Rakúšania pomerne vysokú. Sľúbené aj ústne slovo poväčšine platí. Platobná morálka je takisto dobrá, ale v posledných rokoch má klesajúcu tendenciu.

³¹MONET, M.: *Definition of business protocol* [cit.2013-14-10]. Dostupné na internete: <http://www.ehow.com/facts_6947845_definition-business-protocol.html>

³²RUSIŇÁK, P.: *Rokovania v diplomatickej praxi (Vybrané kapitoly)*. 2010. s.183

³³GULLOVÁ, S.: *Medzinárodný obchodný a diplomatický protokol*. 2011. s.66

Správanie a základné charakteristiky našich obchodných partnerov závisia z veľkej časti od kultúry krajiny, z ktorej pochádzajú. Rakúska kultúra s jej špecifikami bude bližšie analyzovaná a zároveň komparovaná so slovenskou kultúrou v nasledujúcej podkapitole diplomovej práce.

1.3.1 Kultúrne dimenzie Rakúska

Základom pre zvládnutie interkulturálnych komunikačných situácií je identifikovať spoločné a odlišné črty oboch kultúr v oblasti verbálnej a neverbálnej komunikácie, vo vnímaní autority, času, stanovovaní priorít, hodnôt a úloh, zvládání konfliktov a v ochote spolupracovať. Existuje viacero autorov, ktorí sa zaoberajú modelmi kultúry. Kluckhohnová a Strodtbeck³⁴ navrhli model kultúry založený na hodnotovej orientácii. Tvrdia, že existuje obmedzený počet problémov, ktoré sú spoločné pre všetky skupiny ľudí a možnosti riešenia týchto problémov sú tiež obmedzené³⁵. Trompenaars a Hampden-Turner³⁶ skúmali 10 rokov preferencie a hodnoty ľudí v 40tich krajinách sveta formou dotazníka pre manažérov na základe čoho vytvorili kultúrny model obsahujúci 7 dimenzií³⁷.

Kultúru krajiny nášho obchodného partnera, v našom prípade Rakúska, nám však vedia najlepšie priblížiť práce Geerta Hofstedeho venované kultúrnym dimenziám.

Geert Hofstede je holandský sociológ, ktorého poznáme ako najznámejšieho bádateľa zaoberajúceho sa štúdiom národnej kultúry v kontexte manažmentu. Geert Hofstede definuje kultúru ako: „kolektívne naprogramovanie myslenia, ktoré odlišuje príslušníkov jednej skupiny alebo kategórie ľudí od inej.“³⁸

Preslávil sa hlavne v 70tych rokoch minulého storočia svojim rozsiahlym výskumom národných kultúr, ktorý uskutočnil na 116 000 zamestnancoch firmy IBM³⁹. Prvotne analyzoval kultúry 40 krajín, neskôr svoj výskum rozšíril na 50 krajín a tri regióny. Zamestnancom IBM predložil dotazník s 32 otázkami zameranými na rôzne aspekty pracovného života a preferovaného hodnoty. Na základe získaných odpovedí

³⁴ 1961

³⁵ Na základe šiestich kritérií môžeme odvodiť základné priority ľudí a kategorizovať ich do sociálnych skupín – 1. ľudská povaha, 2. vzťah človek- príroda, 3. čas, 4. priestor, 5. aktivity, 6. medziľudské vzťahy

³⁶ 1997

³⁷ 1. univerzalizmus /partikularizmus, 2. Individualizmus/kolektivismus, 3. neutralita/emocionálnosť, 4. špecifickosť/difúznosť, 5. status vybudovaný a prisúdený, 6. časová sekvenčnosť/synchronizácia, 7. orientácia v priestore

³⁸ HOFSTEDE, G.: *Kultury a organizace – Software lidské mysli*. 1999. s. 14

³⁹ 1967 - 1973

vytvoril svoj vlastný model kultúrnych rozdielov, ktorý pozostáva z polarít štyroch dimenzií: mocenský odstup (vzdialenosť), individualizmus/kolektivismus, maskulinita/femininita a vyhýbanie sa neistote. Neskôr boli dimenzie rozšírené aj o krátkodobú versus dlhodobú orientáciu⁴⁰.

Na základe spomenutých dimenzií Geerta Hofstedeho v nasledujúcom texte opíšeme rakúsku kultúru s jej špecifikami a porovnáваме so slovenskou kultúrou (Príloha č.1).

Mocenský odstup (power distance)

Hofstede definuje mocenský odstup ako „mieru, po ktorú slabší členovia inštitúcií alebo organizácií v danej krajine očakávajú a prijímajú skutočnosť, že moc je rozdelená nerovnomerne.“⁴¹

V Rakúsku možno hovoriť o nízkom indexe mocenského odstupu, a teda o pomerne malej nerovnosti medzi ľuďmi. Všetci ľudia majú rovnaké práva. Učitelia sú experti, ktorí učia neosobnú pravdu a očakávajú iniciatívu od študentov. Pokiaľ ide o vzťah rodičov a detí, považujú sa navzájom za rovnocenných partnerov. Hierarchia na pracovisku slúži len pre zjednodušenie riadenia, inak sú si zamestnanci rovni. Rovnako aj mzdové nerovnosti sú minimálne a ďalej sa redukujú daňovou politikou. Moc je decentralizovaná a má iba formálny význam. Vplyvní ľudia sa snažia správať nenápadne a prevláda priama konverzácia⁴².

V Rakúsku má tento index konkrétne nie nízku, ale dokonca nulovú úroveň. Slovensko na druhej strane predstavuje opačný extrém, keďže hodnota PDI je tu rovných 100, a teda je príkladom krajiny s veľmi vysokým indexom mocenského odstupu.

Pre Slovensko je typická hierarchizácia na pracovisku a centralizácia moci. Nerovnosť medzi ľuďmi je vnímaná ako bežná súčasť života. Dôležité rozhodnutia vykonáva iba vedenie firmy, bez predchádzajúcej konzultácie so zamestnancami spoločnosti. Častým znakom je aj vysoká kontrola zamestnancov zo strany ich nadriadených kvôli panujúcej vysokej nedôvere. Podriadení si nedovoľujú kritizovať svojich nadriadených a ich názory nie sú skoro vôbec zohľadňované. Stále častejšie možno pozorovať existenciu takzvaných rodinných spoločností. Akcionári si do vedúcich pozícií dosadzujú svojich zástupcov (rodinných príslušníkov, blízkych priateľov), ktorí dávajú

⁴⁰ ZAMARIAN, M.: Argument in Support and Against of Hofstede Work. 2010. [cit. 2014-17-01]. Dostupné na internete: <http://www.academia.edu/1375094/Argument_in_Support_and_Against_of_Hofstede_Work> s. 1-2

⁴¹ HOFSTEDE, G.: *Kultury a organizace – Software lidské mysli*. 1999. s. 45

⁴²The Hofstede centre: *Austria*. [cit. 2014-17-01]. Dostupné na internete: <<http://geert-hofstede.com/austria.html>>

pozor na peniaze, ktoré akcionár investoval a vedú spoločnosť podľa akcionárových požiadaviek. Vzťah učiteľov a študentov je tiež odlišný. V Rakúsku učitelia nepoznajú pojem konzultačné hodiny, s radosťou venujú študentom svoj voľný čas (dokonca aj vo večerných hodinách), pomáhajú im so štúdiom a snažia sa mať s nimi priateľský vzťah⁴³. Na Slovensku stále ešte prevládajú profesori s voľným časom pre študentov iba počas konzultačných hodín, s neochotným prístupom.

Individualizmus / Kolektivismus

Túto kultúrnu dimenziu charakterizuje Hofstede nasledovne: „Individualizmus sa vzťahuje na spoločnosti, v ktorých sú väzby medzi jednotlivcami voľné: od každého sa očakáva, že sa postará o seba a svoju najbližšiu rodinu. Kolektivismus sa naopak vzťahuje na spoločnosti, v ktorých sú ľudia od narodenia integrovaní do silných a súdržných skupín, ktoré ich po celý život chránia výmenou za ich vernosť.“⁴⁴

V tejto oblasti sa Rakúsko nachádza na hranici medzi individualizmom a kolektivismom aj keď o niečo viac sa prejavuje individualizmus. Každý človek si vytvára svoju vlastnú identitu a je vedený k tomu, aby sa postaral predovšetkým sám o seba a svoju najbližšiu rodinu. Ľudia sú zvyknutí vyjadrovať svoj vlastný názor, čo sa chápe ako prejav úprimnosti a čestnosti. Prijatie do zamestnania alebo povýšenie pracovníka závisí od jeho vzdelania, schopností, samostatnosti a iniciatívnosti, pričom pravidlá platia pre všetkých rovnako. Nedostatočný výkon pracovníka môže byť dôvodom prepustenia, na druhej strane finančne výhodnejšia ponuka iného zamestnávateľa predstavuje legitímny a všeobecne akceptovaný dôvod na ukončenie pracovného pomeru zo strany zamestnanca. Konečným cieľom je sloboda jednotlivca⁴⁵.

Index individualizmu predstavuje pre Rakúsko hodnotu 58. Pokiaľ by sme ho mali porovnať so Slovenskom, tak naša krajina ho má na úrovni 54. Z uvedeného, teda môžeme konštatovať, že v tejto kultúrnej dimenzii sú si tieto dve krajiny veľmi podobné.

Na Slovensku sú však vzťahy medzi jednotlivými členmi určitej skupiny alebo pracovného tímu dôležitejšie a pevnejšie. Pre Slovensko je typická menšia bojovnosť či už medzi študentmi v škole alebo následne na pracovisku. Pokiaľ porovnávame úroveň nezamestnanosti v rámci krajín EÚ, Slovensko má šiestu najvyššiu nezamestnanosť na úrovni 13,8%, pokiaľ Rakúsko sa môže pyšiť s najnižšou nezamestnanosťou na úrovni

⁴³ Osobná skúsenosť – Management center Innsbruck (01.03 – 30.06.2013)

⁴⁴ HOFSTEDE, G.: *Kultury a organizace – Software lidské mysli*. 1999. s. 66

⁴⁵The Hofstede centre: *Austria*. [cit.2014-17-01]. Dostupné na internete: <<http://geert-hofstede.com/austria.html>>

4,9% (december 2013)⁴⁶. Z týchto údajov nám logicky vyplýva, že ľudia na Slovensku sú radi, ak majú svoju stabilnú prácu, snažia si udržiavať svoju pozíciu, sú menej ambiciózni a vedia oceniť akúkoľvek zmenu k zlepšeniu.

Maskulinita / Femininita

Na danú kultúrnu dimenziu môžeme v Hofstedeho knihe nájsť nasledujúcu definíciu: „Maskulinita sa vzťahuje na spoločnosti, v ktorých sú spoločenské roly pohlaví jasne odlišené (t.j. muži majú byť asertívni, tvrdí, zameraní na materiálny úspech, zatiaľ čo ženy majú byť skromné, jemné a orientované na kvalitu života). Femininita sa vzťahuje na spoločnosti, v ktorých sa roly pohlaví prekrývajú, (t.j. aj muži aj ženy majú byť skromní, jemní a orientovaní na kvalitu života).“⁴⁷

Rakúsko patrí jednoznačne k maskulínne orientovaným kultúram. Najdôležitejšou hodnotou v spoločnosti je materiálny úspech a rozvoj. Ľudia často uprednostňujú prácu pred osobným životom. Možno povedať, že žijú preto, aby pracovali. Od mužov, ako nadradeného pohlavia, sa očakávajú vlastnosti ako ambicióznosť, asertívnosť a tvrdosť. Nežné, citlivé a jemné môžu byť iba ženy. V škole sa od študentov očakávajú výborné výsledky, prepadnutie nepripadá do úvahy. Oceňuje sa brilantnosť učiteľov. Konflikty sú obvykle riešené bojom, pričom víťazí ten najlepší. Prioritou vlády krajiny je ekonomický rozvoj, veľké finančné prostriedky vynakladá na vojenskú obranu štátu a pomerne málo pomáha rozvojovým krajinám⁴⁸.

Index maskulinity v Rakúsku má hodnotu 82, čo teda v žiadnom prípade nespochybňuje tvrdenie, že Rakúsko patrí jednoznačne k maskulínnej kultúre. Avšak oveľa lepším, dokonca 100%ným príkladom takéhoto typu kultúry je Slovensko, ktorého index maskulinity je rovných 100.

Vo vedúcich pozíciách jednotlivých spoločností na Slovensku nájdeme len veľmi málo žien, približne 25%. Pri pracovných pohovoroch si pýtajú o 20% nižší plat ako muži, čo sa prejavuje aj vo výslednej analýze podľa ktorej, ženy zarábajú o 15% menej ako muži⁴⁹. Z uvedeného môžeme na jednej strane konštatovať, že čo sa týka vedúcich pracovných pozícií, ženy sú určitým spôsobom diskriminované pred mužmi. Na strane

⁴⁶Eurostat: *Euro area unemployment rate at 12.0%*. [cit.2014-17-01]. Dostupné na internete: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-31012014-AP/EN/3-31012014-AP-EN.PDF> s.1

⁴⁷HOFSTEDE, G.: *Kultury a organizace – Software lidské mysli*. 1999. s. 97

⁴⁸The Hofstede centre: *Austria*. [cit.2014-17-01]. Dostupné na internete: <<http://geert-hofstede.com/austria.html>>

⁴⁹HNonline: *Prvou Top ženou biznisu je Elena kohútiková*. [cit.2014-17-01]. Dostupné na internete: <<http://hn.hnonline.sk/hnclub-prvou-top-zenou-biznisu-je-elena-kohutikova-522271>>

druhej však treba poznamenať, že ženy na Slovensku sú menej ambiciózne, sebavedomé a veľakrát podceňujú svoje schopnosti.

Vyhýbanie sa neistote

Vyhýbanie sa neistote definuje Hofstede ako: „mieru, po ktorú sa príslušníci danej kultúry cítia ohrození neistými a neznámymi situáciami.“⁵⁰

Rakúsko má pomerne vysoký index obáv z neistoty. Ľudia sú tu aktívni, emocionálni, nepokojní a zaneprázdnení. Obavu z neistoty vnímajú ako neustálu hrozbu, proti ktorej sa bránia. Vyžadujú sa presné pravidlá, stabilné štruktúry, normy a vzťahy, aby jednotlivci vedeli, ako sa majú v tej ktorej situácii správať. Na prvé miesto kladú plánovanie. Pri neistote ľudia pociťujú stres a úzkosť. Rozhodnutia sa prijímajú po dôkladnej analýze všetkých dostupných informácií. Učitelia v školách by mali vedieť odpovedať na všetky otázky a formulovať jasne zadané úlohy. Inováciám sa tieto kultúry prispôsobujú len veľmi pomaly, často dokonca prejavujú odpor voči všetkému novému. V kultúre prevláda konzervativizmus, extrémizmus, nacionalizmus, represia menšín a množstvo zákonov⁵¹.

V Rakúsku má tento index hodnotu 60, pokým na Slovensku je to 41. Z uvedeného vyplýva, že naša krajina sa zaraďuje skôr ku kultúram s nízkym indexom vyhýbania sa neistote. Mnohé situácie sa tu riešia automaticky bez predpísaných postupov alebo pravidiel. Obava z neistoty sa vníma ako prirodzená súčasť života, pričom agresivita a emócia sa dávajú najavo v menšej miere ako v rakúskych spoločnostiach. Ľudia menia svojho zamestnávateľa častejšie v porovnaní s krajinami s vyššími hodnotami tohto indexu (teda v porovnaní s Rakúskom)⁵².

⁵⁰ HOFSTEDE, G.: *Kultury a organizace – Software lidské mysli*. 1999. s. 131

⁵¹The Hofstede centre: *Austria*. [cit.2014-17-01]. Dostupné na internete: <<http://geert-hofstede.com/austria.html>>

⁵²IMMER, M.: *Multinárodný tím. Zbytočná záťaž?* [cit.2014-17-01]. Dostupné na internete: <http://www2.fiit.stuba.sk/~bielik/courses/msi-slov/kniha/2011/essays/esej2010_10-is-ximmerm.pdf>s.4

2 Cieľ práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom diplomovej práce je charakterizovať a analyzovať vybrané protokolárne aspekty Rakúskej republiky a zhodnotiť zahraničnú politiku a postavenie Rakúska ako malého štátu v súčasných medzinárodných vzťahoch.

Na naplnenie hlavného cieľa využívame v jednotlivých kapitolách aj parciálne ciele.

Prvá kapitola práce si kladie za cieľ oboznámiť s históriou a súčasným stavom riešenej problematiky podľa domácich aj zahraničných autorov, analyzovať a charakterizovať základné pojmy ako diplomatický protokol, štátny protokol a s ním súvisiace pravidlá protokolárneho prednostného poradia a obchodný protokol. Parciálnym cieľom poslednej podkapitoly je tiež komparovať kultúrne dimenzie Rakúska a Slovenska a poukázať na skutočnosť, že správanie a základné charakteristiky obchodných partnerov, z veľkej časti závisia od kultúry krajiny, z ktorej pochádzajú.

Cieľom tretej kapitoly je analyzovať vybrané oblasti diplomatického protokolu Rakúska, a to konkrétne dejiny a používanie štátnych symbolov, úlohy oddelenia protokolu a protokolárne prednostné poradie. Táto kapitola sa tiež snaží poskytnúť stručné a jasné informácie o diplomatických misiách a konzulárnych úradoch, ich výsadách a imunitách, triedach a personále s cieľom plynulo prejsť na zastupiteľstvá Rakúska v zahraničí, ale tiež na Rakúsko ako na sídlo desiatok veľvyslanectiev a nejednej medzinárodnej organizácie.

Cieľom poslednej kapitoly práce je preskúmať význam a postavenie Rakúska v súčasných medzinárodných vzťahoch z pohľadu veľkosti krajiny, zahraničnej kultúrnej politiky a inštitucionálneho modelu hospodárskej diplomacie a zároveň v uvedených oblastiach vytvoriť komparáciu so Slovenskou republikou.

Počas vypracovávania práce sme sa snažili postupovať objektívne a čo najvýstižnejšie spracovať poznatky dostupné v domácej a zahraničnej odbornej literatúre, v zborníkoch, vedeckých časopisoch, medzinárodných dohovoroch a internetových zdrojoch.

Pri písaní práce sme z väčšej časti použili teoretické metódy.

V druhej kapitole práce sme analyzovali základné pojmy ako diplomacia, diplomatický, štátny a obchodný protokol. Ani jeden z týchto pojmov však nemá jednoznačne prijatú exaktnú definíciu. Z tohto dôvodu sme si využitím metód syntézy a analógie vytvorili vlastné definície, relevantné pre potreby predkladanej diplomovej práce.

V tejto teoretickej kapitole práce sme čerpali najmä z knižných zdrojov slovenských (Mattoš, Rusiňák, Tóth..), českých (Gullová, Hubinger..) a jedného nemeckého autora (Dreimann) dostupných v Univerzitnej knižnici v Bratislave, Slovenskej ekonomickej knižnici v Bratislave a v Univerzitnej knižnici v Innsbrucku.

V tretej kapitole sme abstrahovali od niektorých oblastí diplomatického protokolu Rakúska a sústredili sa najmä na oddelenie protokolu, štátne symboly, diplomatické misie a konzulárne úrady a protokolárne prednostné poradie. Pracovali sme s dokumentom, ktoré nám poskytlo MZV Rakúska, s Viedenským dohovormi, domáci a zahraničnými knižnými a internetovými zdrojmi. Pre lepšiu prehľadnosť veľvyslanectiev a generálnych konzulátov Rakúska v zahraničí a štátoch, v ktorých má Rakúsko stále zastúpenie pri medzinárodných organizáciách sme vytvorili použitím údajov MZV Rakúska vlastné prehľadné tabuľky, ktoré sme umiestnili do prílohy.

V štvrtej kapitole sme v najväčšej miere využili špeciálnu teoretickú metódu komparácie. Konkrétne sme porovnali Rakúsko a Slovensko z pohľadu postavenia ako malého štátu v medzinárodných vzťahoch, inštitucionálnych modelov hospodárskej diplomacie, kultúrnej politiky a v neposlednom rade komparovali aj ich kultúrne dimenzie. Na vymedzenie rozdielov krajín sme využili databázy Eurostat a Unctadstat a výročné správy organizácií, ktoré hodnotia podnikateľské prostredie. V podkapitole venujúcej sa zahraničnej kultúrnej politike Rakúska sme vychádzali z oficiálneho dokumentu MZV Rakúska „Auslandskulturkonzept“ pričom sme analyzovali jednotlivé ciele tejto oblasti politiky a opatrenia a na ich dosiahnutie. Pri komparácii kultúrnych dimenzií Rakúska a Slovenska sme čerpali z prác najznámejšieho autora venujúceho sa danej problematike, Geerta Hofstedeho, pričom pre vytvorenie rýchleho obrazu čitateľa o rozdieloch daných dvoch krajín sme vytvorili aj graf, ktorý sa nachádza v prílohách. Na záver každej komparácie sme na základe získaných poznatkov zhrnuli najdôležitejšie rozdiely, respektíve vyvodzovali závery.

Z dôvodu rozsahu práce sme najmä pri definíciách jednotlivých pojmov pomocou metódy abstrakcie odhliadali od názorov viacerých autorov venujúcich sa danej problematike a vyčlenili len definície podstatné pre účely diplomovej práce.

Časť poznatkov v práci sme doplnili aj autorkinou osobnou skúsenosťou zo študijného pobytu v Innsbrucku.

3 Diplomatický protokol Rakúskej republiky

Medzi hlavné úlohy oddelenia protokolu Spolkového ministerstva pre Európu, integráciu a zahraničie⁵³ Rakúska (Ministerstva zahraničných vecí) patrí⁵⁴:

- Vykonávanie dohľadu nad zahraničnými diplomatickými misiami a medzinárodnými organizáciami v Rakúsku
- Príprava a kontrola štátnych návštev a iných podujatí
- Organizácia a kontrola oficiálnych a pracovných návštev v Rakúsku zahraničnými hlavami štátov alebo ministrami zahraničných vecí
- Všetky ostatné otázky týkajúce sa štátnych ceremónií

Oddelenie protokolu sa skladá z troch pododdelení (tzv. referátov)⁵⁵:

1. Pododdelenie I.1a - zaoberá sa štátnymi vyznamenaniami, návštevami a logistikou
2. Pododdelenie I.1b - zaoberá sa všetkými legálnymi otázkami, najmä výsadami a imunitami. To zahŕňa:
 - Záležitosti týkajúce sa všetkých zahraničných diplomatických misií, konzulárnych úradov a medzinárodných organizácií v Rakúsku, vrátane akreditácie a registrácie členov zahraničných diplomatických misií a konzulárnych úradníkov zamestnancov medzinárodných organizácií rovnako ako aj ich rodiny a členov domácnosti.
 - Kontrola uplatňovania Viedenského dohovoru o diplomatických a konzulárnych stykoch a tých častí dohôd s medzinárodnými organizáciami, ktoré sa týkajú výsad a imunit.
 - Daňové a colné postupy, uplatňovanie víz a otázky týkajúce sa vyňatia z občianskoprávnej, správnej a trestnej jurisdikcie.
 - Bezpečnosť zahraničných diplomatických misií, konzulárnych úradov a medzinárodných organizácií.
3. Pododdelenie I.1c - má na starosti technické prípravy oficiálnych podujatí a ceremónií (katering, atd.)

⁵³do 01.03.2014 pod názvom Spolkové ministerstvo pre európske a medzinárodné záležitosti

⁵⁴Das Aussenministerium: *Abteilung-Protokoll*. [cit.2013-08-09]. Dostupné na internete: <<http://www.bmeia.gv.at/aussenministerium/aussenministerium/geschaefteinteilung-organigramm.html?org=314&ogst=&cHash=6d0ae049ae9501f99150e9055b657ae9>>

⁵⁵ Das Aussenministerium: *Guide to protocol matters and diplomatic privileges and immunities in the Republic of Austria*. 2007. s.4

Oddelenie protokolu sa teda stará o hladký priebeh návštev zahraničných hostí, rovnako ako o zahraničnú cestu spolkového prezidenta, spolkového kancelára a spolkového ministra zahraničných vecí. Taktiež organizuje účasť spolkového kancelára a spolkového ministra na konferenciách doma i v zahraničí. Dôležitým cieľom protokolárnej práce je poskytnúť rámec a dobrú atmosféru pre úspešný priebeh politických rokovaní.

Ďalšou dôležitou oblasťou činnosti protokolu ministerstva zahraničných vecí je starostlivosť o diplomatické a konzulárne zastupiteľstvá a medzinárodné organizácie v Rakúsku.

Na čele oddelenia protokolu Spolkového ministerstva pre európske a medzinárodná záležitosti v Rakúsku stojí šéf protokolu zastúpený veľvyslancom. Momentálne je vedúcou oddelenia Bettina Kimbauer v zastúpení vyslancom Christophom Weingartnerom⁵⁶.

3.1 Štátne symboly Rakúska

3.1.1 Štátna vlajka

Vlajka sa vo všeobecnosti definuje ako kúsok látky, na ktorej je namaľovaný alebo vytlačený heraldický obraz. Slúži nato, aby tento obraz zviditeľnila⁵⁷.

Vlajky rozlišujeme na základe svojho určenia, formy a významu na⁵⁸:

- Vlajka - na tyči upevnená látka, ktorá vo vetre veje. Pomer šírky k dĺžke je podľa ústavy 2:3. Vztyčuje sa na vlajkový stožiar alebo vlajkovú žrd' vlajkovým lanom.
- Zástava - obdĺžniková látka so záväznou kombináciou farieb a vzorov pevne spojená klincami so zástavovou žrd'ou opatrenou ozdobným špicom, menej často je spojená so zástavovým stožiarom. Používa sa ako symbol istého spoločenstva. Zástava sa od vlajky odlišuje najmä tým, že často ide o jedinečný kus, ktorý je nezastupiteľný. Pomer jej strán zástavy však nie je na rozdiel od vlajky záväzne stanovený, čo znamená, že zástava môže byť aj dlhšia.
- Koruhva - zástava orientovaná zvislo, spojená s priečnym rahnom
- Štandarda - má spravidla štvorcový formát, jej forma a oprávnenie na jej používanie sú zakotvené vo vnútroštátnom zákonodarstve. Sú spravidla vyhradené

⁵⁶Das Aussenministerium: *Abteilung-Protokoll*. [cit.2013-08-09]. Dostupné na internete: <<http://www.bmeia.gv.at/aussenministerium/aussenministerium/geschaeftseinteilung-organigramm.html?org=314&ogst=&cHash=6d0ae049ae9501f99150e9055b657ae9>>

⁵⁷Urschitz,K.: *Protokoll mit Zeremoniell und Etikette*. 2002. s.93

⁵⁸Urschitz,K.: *Protokoll mit Zeremoniell und Etikette*. 2002. s.94-95

určitým osobnostiam ako služobná štandarda. V Rakúsku nie je spolkovému prezidentovi žiadna vlastná vlajka pridelená.

- Trojuholníková vlajka
- Stolová vlajka

Rakúska spolková vlajka patrí podľa legendy k jednej z najstarších na svete, z obdobia neskorého stredoveku. Význam vlajky pochádza z roku 1191⁵⁹, z bitky pri Akre, počas tretej krížovej výpravy do Svätej zeme. Babenberský vojvoda Leopold V. vtedy bojoval so Saracénmi tak udatne, že jeho oblečenie ostalo po boji celé od krvi. Keď si však zložil opasok, oblečenie pod ním predstavovalo jeden biely pás. Tento jedinečný pohľad tak farieb ako aj rozloženia bol inšpiráciou pre rakúsku vlajku. Biela farba predstavuje mier a česťnosť. Červená farba odolnosť, statočnosť, silu a odvahu⁶⁰.

Rakúska vlajka vznikla, keď vojvoda Friedrich II (1210 – 1246) chcel, aby sa Rakúsko stalo nezávislejšie od Rímskej ríše, a tak prijal červeno-bielo-červenú vlajku v roku 1230⁶¹. V roku 1786⁶² sa stala červeno-bielo-červená vlajka rakúskou vojnovou a štátnou vlajkou.

So založením prvej Rakúskej republiky bola vlajka 21.10.1919⁶³ prvýkrát zapísaná v zákone ako rakúska národná vlajka. V rokoch 1938 – 1945⁶⁴, keď bolo Rakúsko nemeckou provinciou sa rakúska vlajka nepoužívala. Súčasná verzia rakúskej vlajky bola prijatá 27. apríla 1984⁶⁵. Vlajka Rakúska je opísaná v článku 8a (1) rakúskej ústavy nasledovne: „Farby Rakúskej republiky sú červeno – bielo – červená. Vlajka pozostáva z troch rovnako širokých vodorovných pruhov, z ktorých je v strede biely a vrchný a spodný sú červené.“⁶⁶ Pomer výšky k dĺžke je 2:3.

Služobná vlajka Rakúska má rovnaký rozmer aj farebné prevedenie, avšak je doplnená v strede bieleho pruhu štátnym znakom.

⁵⁹ Vlajky: *Rakúsko*. [cit.2013-23-05]. Dostupné na internete: <<http://vlajky.genezis.eu/R/vlajka-rakusko.htm>>

⁶⁰ Vexillology matters: *Austrian flag*. [cit.2013-23-05]. Dostupné na internete: <<http://www.vexillologymatters.org/austrian-flag.htm>>

⁶¹ World flags: *National flag of Austria* [cit.2013-23-05]. Dostupné na internete: <<http://www.worldflags101.com/a/austria-flag.aspx>>

⁶² NEISSER, H., LOIBELSBERGER, G., STROBL, H.: *Unsere Republik*. 2005. s. 173

⁶³ NEISSER, H., LOIBELSBERGER, G., STROBL, H.: *Unsere Unsere Republik*. 2005. s. 173

⁶⁴ World flags: *National flag of Austria*. [cit.2013-23-05]. Dostupné na internete: <<http://www.worldflags101.com/a/austria-flag.aspx>>

⁶⁵ World flags: *National flag of Austria*. [cit.2013-23-05]. Dostupné na internete: <<http://www.worldflags101.com/a/austria-flag.aspx>>

⁶⁶ Das Aussenministerium: *Österreichische Bundesverfassungsgesetze*. [cit.2013-23-05]. Dostupné na internete: <http://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/bmeia/media/4-Oesterreich_Zentrale/182_bv_deu_eng_frz.pdf> s.8

Rakúska vlajková etiketa je veľmi prísna a je veľmi dôležité, aby boli vlajkové protokoly a pravidlá dodržiavané správne.

Vlajková výzdoba sa používa⁶⁷:

1. V dňoch štátnych sviatkov 1. mája (Sviatok práce) a 26. októbra (Priятие zákona o neutralite v roku 1955) sú verejné orgány a obyvateľstvo vyzývané k vlajkovej výzdobe. Pod vlajkovou výzdobou sa rozumie vyvesenie štátnej vlajky, prípadne spolu s vlajkou Európskej únie a/alebo s vlajkou danej spolkovej krajiny. V Deň Európy (9. mája) to znamená vyvesenie vlajky EÚ.
2. V prípade sviatkov jednotlivých spolkových krajín (Príloha č.2) sa vztyčuje samostatná spolková vlajka alebo tiež spolu s vlajkou štátnou. Provinčné úrady pritom podľa možnosti používajú služobnú spolkovú vlajku, môžu však vztyčiť aj jednoduchú spolkovú vlajku bez znaku.
3. Vláda štátu príslušnej spolkovej krajiny môže požiadať o vlajkovú výzdobu v prípade osobitných udalostí ako je napríklad štátny smútok.
4. Podľa medzinárodného vzoru a za účelom hlbšej podpory národného uvedomenia by mali mať niektoré orgány vyvesené štátne/spolkové vlajky permanentne aj počas roka. K takýmto orgánom patrí oficiálna rezidencia prezidenta, úrad spolkového kancelára, parlament, budovy spolkovej vlády, väčšina budov spolkovej armády, Hofburg a Belvedere, rovnako ako aj Viedenská radnica. Od vstupu Rakúska do Európskej únie (1995) možno popri rakúskej vlajke vidieť aj vlajku Európskej únie.
5. Je každého slobodnou voľbou či svoj dom poprípade podnik označí aj permanentne národnou alebo spolkovou vlajkou. V súčasnosti je to veľmi bežné najmä v hotelovom priemysle. Dokonca aj vlajka Európskej únie môže byť použitá kýmkoľvek za účelom preukázania jednotnosti európskych národov.

Rakúska vlajka je vždy vyvesená tak, aby jej pásy boli v pravom uhle so stožiarom (Príloha č.3). Vlajka by mala byť vyvesená len v čase medzi východom a západom slnka. Pri zvláštnych slávnostných príležitostiach alebo na dôležitých budovách môže ostať vlajka vyvesená aj počas noci, ale v tomto prípade je nutné postarať sa o vhodné osvetlenie.

⁶⁷ DIEM, P.: *Fahnen – und Flaggenetikette*. [cit.2013-05-11]. Dostupné na internete: <<http://austria-forum.org/af/AEIOU/Flaggenordnung>>

Vlajka sa vztyčuje pomaly a plynulo. Vlajka, ktorej prináleží čestné miesto je vztyčovaná prvá a spúšťaná posledná. Čestné miesto v zásade patrí hostiteľskej krajine. Pri vztyčovaní a spúšťaní by sa nemala dotknúť zeme a po použití by mala byť starostlivo zložená (najlepšie pozdĺžne a potom na malé trojuholníky). Vlajka sa nevztyčuje v zlých poveternostných podmienkach. Potrhané, opotrebované alebo vyblednuté vlajky Rakúska by mali byť odstránené (spálené) a nahradené novou vlajkou..

Ak sa so štátnou vlajkou vyvesujú súčasne štátne vlajky iných štátov, umiestni sa štátna vlajka vždy na najčestnejšie miesto (z pohľadu pozorovateľa)⁶⁸:

- Pri dvoch vlajkách vľavo
- Pri troch alebo inom nepárnom počte vlajok je čestné miesto vždy v strede
- Pri párnom počte vlajok v prostrednej dvojici vľavo

Ak sa vyvesuje veľký počet vlajok, čestné miesto je vľavo na počiatku radu. V tomto prípade sa začína teda vlajkou Rakúska, za ktorou nasledujú vlajky ostatných krajín v poradí podľa nemeckej abecedy.

Pri vyvesovaní aj iných ako štátnych vlajok je potrebné dodržiavať určitú hierarchiu. Čestné miesto má vlajka štátna, za ňou nasleduje vlajka spolkovej krajiny, vlajka medzinárodnej organizácie a iné firemné vlajky (nie reklamné). Pri troch vlajkách je teda v strede umiestnená štátna vlajka Rakúska. Naľavo od nej vlajka spolkovej krajiny alebo vlajka Európskej únie a napravo firemná vlajka⁶⁹.

Rakúsko sa skladá z deviatich spolkových krajín, z ktorých každá má vlastnú vlajku. Pre porovnanie, Slovenská republika sa skladá z ôsmich krajov, ktoré taktiež majú svoje vlastné vlajky, ale nie je zvykom ich používať a vyvesovať ako v Rakúsku.

⁶⁸ Fahnen Gaertner: Beflagungsregeln zur Anordnung der Fahnen . [cit.2013-05-11].Dostupné na internete: <<http://www.fahnen-gaertner.com/de/service-beratung/beflagungsregeln-chronik-fahnenpflege/beflagungsregeln.html> >

⁶⁹DIEM, P.: *Fahnen – und Flaggenetikette*. [cit.2013-05-11]. Dostupné na internete: <<http://austria-forum.org/af/AEIOU/Flaggenordnung> >

3.1.2 Štátny znak

Jednohlavý čierny orol, ktorý predstavuje suverenitu štátu bol prijatý ako znak Rakúskej republiky v roku 1919⁷⁰. Po zániku tretej ríše bol 1. mája 1945⁷¹ znak opätovne zavedený. Robotníctvo, roľníctvo a občianstvo sú v štátnom znaku zobrazené prostredníctvom kladiva, kosáka a koruny. Na nohách má odtrhnuté strieborné reťaze, ktoré sú symbolom oslobodenia sa od nacizmu a znovuvybudovania slobody štátu v roku 1945⁷². V článku 8a (2) Rakúskej ústavy je znak opísaný nasledovne: „Znak Rakúskej republiky pozostáva z jedného voľne sa vznášajúceho, jednohlavého, čierneho, zlatom ozbrojeného, červenou pokrytého orla, ktorého hrúd je obložená červeným štítom a strieborným brvnom. Orol nosí na hlave zlatú korunu s troma viditeľnými cimburiami. Obidva pazúry sú obkolesené železnými reťazami. V pravom pazúri nesie zlatý kosák s dovnútra otočenou hranou, v ľavom pazúri zlaté kladivo“⁷³.

Každá spolková krajina má okrem spolkového znaku aj vlastný erb. Každý z krajov SR má taktiež svoj vlastný erb, ale rovnako ako v prípade štátnej vlajky ich nie je zvykom veľmi často používať. Oveľa častejšie sa používajú erby jednotlivých miest a obcí, ktorých je spolu až 2930⁷⁴.

3.1.3 Štátna hymna

História textu hymny Rakúska je v porovnaní s ostatnými európskymi krajinami oveľa zložitejšia. V rokoch 1797 – 1835 používalo Rakúsko cisársku hymnu „Kaiserlied“ („Bože, zachovaj nám cisára Františka“), ku ktorej napísal slová Lorenz Haschka a hudbu zložil Joseph Haydn⁷⁵. Pieseň sa stala populárnou a bola preložená do štrnástich oficiálne uznávaných jazykov monarchie. Potom ho vystriedal text „Požehnanie vznešenému synovi Rakúska, nášmu cisárovi Ferdinandovi“⁷⁶. S nástupom cisára Františka Jozefa I. na trón

⁷⁰ NEISSER,H.,LOIBELSBERGER,G.,STROBL.H.: *Unsere Unsere Republik*. 2005. s. 173

⁷¹ NEISSER,H.,LOIBELSBERGER,G.,STROBL.H.: *Unsere Unsere Republik*. 2005. s. 173

⁷² NEISSER,H.,LOIBELSBERGER,G.,STROBL.H.: *Unsere Unsere Republik*. 2005. s. 173

⁷³ Österreichische Bundesverfassungsgesetze (Auswahl). [cit.2013-23-05]. Dostupné na internete: <<http://www.vfgh.gv.at/cms/vfgh-site/english/downloads/englishverfassung.pdf> > s.8

⁷⁴ Obce Slovensko: *Erby Slovenska*. [cit.2014-28-03]. Dostupné na internete: <<http://www.e-obce.sk/erby.html?filterkraj=%&filterokres=%&fotoalbum=&strana=95>>

⁷⁵ ZAJAC, P.: *Príbeh hymny*. [cit.2013-27-07]. Dostupné na internete: <<http://www.oks.sk/article.php?1090>>

⁷⁶ ZAJAC, P.: *Príbeh hymny*. [cit.2013-27-07]. Dostupné na internete: <<http://www.oks.sk/article.php?1090>>

v roku 1848 sa vrátil pôvodný text, ale v roku 1854 bolo z neho vynechané cisárovo meno.⁷⁷

Po prvej svetovej vojne potrebovalo Rakúsko novú hymnu. Prvým pokusom bol text spolkového kancelára Karla Rennera „Nemecké Rakúsko, nádherná krajina“ s hudbou Wilhelma Kienzla⁷⁸. Neskôr, v roku 1929 text Ottokara Kernstocka „Rakúska vlastenecká pieseň“ a hudba Josepha Haydna. Obidve hymny však nikdy nezískali veľkú obľubu. Prvého jeden a pol roka po založení druhej Rakúskej republiky (1945) nemalo Rakúsko žiadnu oficiálnu spolkovú hymnu. Pri oficiálnych príležitostiach bola v tom čase hraná pieseň „Der Donauwalzer“, ktorá slúžila ako náhrada hymny⁷⁹. Súťaž na text novej rakúskej hymny („Krajina vrchov, krajina tokov“) vyhrala v roku 1946 rakúska spisovateľka s chorvátskymi koreňmi Paula von Preradovič. Ako hudba bola prijatá skladba „Bruder reicht die Hand zum Bunde“, ktorá sa síce všeobecne pripisuje Wolfgangovi Amedeuovi Mozartovi, ale v skutočnosti ide o skladbu na Mozartove motívy, ktorú zložil Johann Holzer. Na základe rozhodnutia Rady 25. februára 1947 bol tento text a melódia vyhlásená za rakúsku spolkovú hymnu. Obsahuje typický stredoeurópsky motív stredú Európy, podľa ktorého Rakúsko leží „uprostred svetadielu, ako jeho silné srdce“.

Od prvého januára 2012⁸⁰ vstúpilo do platnosti nové znenie rakúskej hymny, ktorá dovtedy vyvolávala niekoľkoročnú kritiku zo strany političiek a ženskoprávnych aktivistiek, keďže krajinu opisovala len ako "domovinu veľkých synov". Poslanci nakoniec podporili návrh, aby sa v spornom verši spievalo o "veľkých dcérach a synoch". Predmetom úpravy bolo aj spojenie "bratské zbory", ktoré sa zmenilo na "jasajúce/radostné zbory"⁸¹.

3.2 Diplomatické misie a konzulárne úrady

Diplomatická misia patrí k stálym zahraničným orgánom štátu pre medzinárodné styky a prikladá sa jej najvyšší význam. Diplomacia misia reprezentuje štát svojho pôsobenia a všetky jej oficiálne rokovania zaväzujú jej štát. K zriadeniu diplomatickej

⁷⁷ ZAJAC, P.: *Príbeh hymny*. [cit.2013-27-07]. Dostupné na internete: <<http://www.oks.sk/article.php?1090>>

⁷⁸ ZAJAC, P.: *Príbeh hymny*. [cit.2013-27-07]. Dostupné na internete: <<http://www.oks.sk/article.php?1090>>

⁷⁹ NEISSER, H., LOIBELSBERGER, G., STROBL, H.: *Unsere Republik*. 2005. s.174

⁸⁰ Wien-konkret: *Oesterreichische Bundeshymne*. [cit.2013-27-07]. Dostupné na internete: <<http://www.wien-konkret.at/kultur/musik/hymne/oesterreichische-bundeshymne/>>

⁸¹ Pravda: *Ženské aktivistky vyhrali, Rakúsko už nie je len domovina veľkých synov*. [cit.2013-27-07]. Dostupné na internete: <<http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/241083-zenske-aktivistky-vyhrali-rakusko-uz-nie-je-len-domovina-velkych-synov/>>

misie dochádza na základe dohody medzi štátmi, pričom sa uplatňuje Viedenský dohovor o diplomatických stykoch, ktorý vstúpil do platnosti v roku 1964.

Medzi základné funkcie diplomatickej misie patrí⁸²:

- zastupovať vysielajúci štát v štáte prijímajúcom;
- chrániť záujmy vysielajúceho štátu a jeho príslušníkov v štáte prijímajúcom v rozsahu dovolenom medzinárodným právom;
- viesť rokovania s vládou prijímajúceho štátu;
- zisťovať všetkými zákonnými prostriedkami podmienky a vývoj v prijímajúcom štáte a podávať o nich správy vláde vysielajúceho štátu;
- podporovať priateľské vzťahy medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom a rozvíjať ich hospodárske, kultúrne a vedecké styky.

Konzulárne styky sa nadväzujú na základe vzájomnej dohody medzi dvoma štátmi, pričom sa uplatňuje Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch, ktorý vstúpil do platnosti v roku 1967. Nadviazanie diplomatických stykov znamená vo väčšine prípadov aj nadviazanie konzulárnych stykov. Na druhej strane prerušenie diplomatických stykov nemusí automaticky znamenať aj prerušenie konzulárnych stykov.

Konzulárne úrady majú väčšinou svoje sídla vo významných hospodárskych centrách, prístavných mestách alebo v mestách, v ktorých je bohatý cestovný ruch.

Medzi základné funkcie konzulárnych úradov patrí⁸³:

- chrániť záujmy vysielajúceho štátu a jeho štátnych príslušníkov, a to tak fyzických, ako aj právnických osôb v prijímajúcom štáte v rozsahu dovolenom medzinárodným právom,
- podpora rozvoja obchodných, hospodárskych, kultúrnych a vedeckých stykov medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom,
- zisťovanie stavu a vývoja obchodného, hospodárskeho, kultúrneho a vedeckého života prijímajúceho štátu všetkými zákonnými prostriedkami a podávanie správ o tomto vývoji vláde vysielajúceho štátu,
- vydávanie cestovných pasov a cestovných dokumentov štátnym príslušníkom vysielajúceho štátu a víz alebo príslušných dokumentov osobám, ktoré chcú cestovať do vysielajúceho štátu,

⁸² MRÁZ, S.: Diplomatické a konzulárne právo. 2009. s.17

⁸³ MRÁZ, S.: Diplomatické a konzulárne právo. 2009. s.111-113

- zastupovanie štátnych príslušníkov vysielajúceho štátu alebo v zabezpečovaní ich vhodného zastúpenia pred súdmi a inými orgánmi prijímajúceho štátu.

3.2.1 Triedy a personál diplomatickej misie a konzulárneho úradu

Jednotlivé triedy šéfov diplomatických misií už boli rozobraté v prvej časti diplomovej práce. Pre pripomenutie ide o veľvyslancov, vyslancov a chargés d'affaires.

Vedúci konzulárnych úradov sú rozdelení do 4 tried⁸⁴:

- a) generálni konzuli
- b) konzuli
- c) vicekonzuli
- d) konzulárni agenti

Ak je miesto vedúceho konzulárneho úradu neobsadené alebo vedúci konzulárneho úradu nemôže vykonávať svoju funkciu (dovolenka, choroba) je na čele úradu dočasne vedúci úradu (ide o podobnú funkciu ako chargé d'affaires ad interim v prípade diplomatickej misie).

Personál diplomatickej misie tvoria⁸⁵:

1. Členovia misie – všetci pracovníci misie, vrátane jej vedúceho.
2. Členovia personálu misie
 - Diplomatický personál – zahŕňa všetkých diplomatov (okrem veľvyslanca). Ide o tie zahraničných zástupcov, ktorých funkciou je hájiť záujmy vysielajúceho štátu u najvyšších orgánov prijímajúceho štátu. Teda vyjednávať s jeho vládou, chrániť záujmy vysielajúceho štátu a jeho štátnych príslušníkov, podporovať rozvoj priateľských vzťahov medzi obidvoma krajinami a to predovšetkým v oblasti hospodárskej, kultúrnej a vedeckej a informovať vysielajúci štát o situácii v prijímajúcom štáte bez toho aby samozrejme nezasahoval do jeho vnútorných záležitostí.
 - Administratívny a technický personál – nediplomatický personál, ku ktorému patrí napríklad sekretárka, ekonóm, tlmočník, pracovníci

⁸⁴ MRÁZ, S.: Diplomatické a konzulárne právo. 2009. s.123

⁸⁵ GULLOVÁ, S.: *Medzinárodný obchodní a diplomatický protokol*. 2011. s.102

konzulárneho, obchodného alebo kultúrneho oddelenia, ktorí sú súčasťou diplomatickej misie a občanmi vysielajúceho štátu.

- Služobný personál – tí pracovníci, ktorí nie sú členmi personálu, ale sú zamestnaní v domácich službách misie

Personál konzulárneho úradu tvoria⁸⁶:

- konzulárni úradníci (vedúci konzulárneho úradu a všetky ďalšie osoby, ktoré sú poverené výkonom konzulárnych funkcií),
- konzulárni zamestnanci (osoby, ktoré pracujú v administratívnych alebo technických službách úradu - sekretárky, účtovníci alebo prekladatelia),
- služobný personál (osoby zamestnané v domácich službách konzulárneho úradu - napríklad upratovačky alebo záhradníci).

Za členov rodiny sú považované deti do ich 18tich rokov. Avšak existujú výnimky, v ktorých je táto hranica posunutá na 26 rokov⁸⁷:

- Ak sú súčasťou príslušnej domácnosti,
- nevykonávajú zárobkovú činnosť,
- sú finančne závislé od člena diplomatickej misie alebo konzulárneho úradníka,
- nie sú ženaté/vydaté.

Od detí, ktoré študujú na niektorej z rakúskych škôl, sa vyžaduje, aby predložili platné potvrdenie. Deti, ktoré študujú v inštitúcii mimo Rakúska, nemôžu byť uznané ako členovia domácnosti.

Rodičia a prarodičia môžu byť uznaní ako súčasť domácnosti, za predpokladu, že nevykonávajú zárobkovú činnosť.

Podmienky vzťahujúce sa na rodinných príslušníkov diplomatov, konzulov a administratívnych a technických pracovníkov, ktorí chcú nastúpiť do zamestnania sa riadi rakúskym zákonom „Ausländerbeschäftigungsgesetz“ (AuslBG)⁸⁸. Podľa AuslBG existujú štyri kategórie uchádzačov o zamestnanie⁸⁹:

⁸⁶ TÓTH, L.: *Diplomatický protokol*. 2004. s. 36

⁸⁷ Das Aussenministerium. *Guide to protocol matters and diplomatic privileges and immunities in the Republic of Austria*. 2007. s.7

⁸⁸ Das Aussenministerium. *Guide to protocol matters and diplomatic privileges and immunities in the Republic of Austria*. 2007. s.7

⁸⁹ Das Aussenministerium. *Guide to protocol matters and diplomatic privileges and immunities in the Republic of Austria*. 2007. s.7

1. Rodinní príslušníci, ktorí sa stali občanmi EÚ pred 1. májom 2004 (prvých 15 členských štátov) plus krajín EZVO plus Cyprus a Malta sú vyňatí z uplatňovania AuslBG a majú teda dovolené nastúpiť do zamestnania v Rakúsku bez pracovného povolenia.
2. Rodinní príslušníci občanov Európskej únie, ktorí sa stali členmi EÚ pred 1. májom 2004 (prvých 15 členských štátov) plus EZVO plus Cyprus a Malta sú vyňatí z uplatňovania AuslBG, a preto im je dovolené nastúpiť do zamestnania v Rakúsku bez pracovného povolenia.
3. Rodinní príslušníci občanov nových členských štátov Európskej únie (s výnimkou Cypru a Malty), sú viazaní prechodnými ustanoveniami týkajúcich sa voľného pohybu osôb dohodnutých v rozšírení zmluvy. Počas prechodného obdobia, uchádzači o prácu z nových členských štátov EÚ sú predmetom AuslBG a ďalšími súvisiacimi predpismi a musia podstúpiť bežné prijímacie konanie na trhu práce.
4. Rodinní príslušníci občanov všetkých ostatných štátov musia tiež podstúpiť bežné prijímacie konanie.

Diplomatická misia alebo konzulárny úrad musí MZV oznámiť všetky prípady, keď rodinní príslušníci diplomatov, konzulov, administratívny a technický personál a služobníctvo nastupujú do práce. Je potrebné poznamenať, že tieto osoby nemajú žiadne výsady a imunity, čo sa týka daného zamestnania. Poznámka ukazujúca obmedzený rozsah výsad a imunít je vytlačená na zadnej strane ich preukazu.

3.2.2 Začiatok a koniec diplomatickej misie

Výber, schvaľovanie a poverenie konkrétnej osoby vedením diplomatickej misie je vnútornou záležitosťou každého štátu. Skôr než sa vedúci misie ujme svojej funkcie, musí vysielajúci štát požiadať prijímajúci štát o zvláštny súhlas s jeho osobou, o tzv. agrément. Ten sa zvyčajne udeľuje behom 2 – 4 týždňov. Celý proces by mal prebiehať v dôvernom režime. Každá publicita týkajúca sa zverejnenia mena nového titulára je považovaná za nevhodnú a vnímaná ako nátlak na druhú stranu. Pokiaľ prijímajúci štát agrément udeliť nechce, nechá žiadosť bez odpovedi. Povinnosťou prijímajúceho štátu nie je informovať vysielajúci štát o dôvodoch, pre ktoré odmietol agrément udeliť.

V súlade s článkom 5 Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch „Vysielajúci štát môže po tom, keď riadne upovedomil príslušné prijímajúce štáty, podľa

okolností poveriť šéfa misie alebo vymenovať ktoréhokoľvek člena diplomatického personálu vo viacerých než jednom štáte, ak žiadny z prijímajúcich štátov nepodá výslovné námietky⁹⁰.

V prípade, že vedúci diplomatickej misie má byť akreditovaný do viac ako jedného štátu a zdržiavať sa mimo Rakúska, je obvyklé žiadať o agrément Rakúska až po získaní agrément krajiny, v ktorej mu bol udelený pobyt.

Po udelení agrément dostáva vedúci diplomatickej misie tzv. poverovacie listiny podpísané hlavou štátu a ministrom zahraničných vecí. Tieto potvrdzujú jeho vymenovanie za veľvyslanca a poverenie u hlavy prijímajúceho štátu.

Po príchode na letisko je budúci šéf diplomatickej misie vítaný (počas pracovného času). Privítanie sa uskutočňuje vo VIP lounge letiska (bez katering). V prípade, že šéf diplomatickej misie príde autom alebo mimo pracovných hodín, oddelenie protokolu organizuje pre neho stretnutie v priestoroch ministerstva zahraničných vecí nasledujúci deň alebo tak skoro ako je to možné.

Krátko po príchode sa vedúci diplomatickej misie stretáva s vedúcim diplomatického protokolu a generálnym tajomníkom pre zahraničné záležitosti, aby im odovzdal kópie poverovacích listín a tiež kópie odvolávacích listín svojho predchodcu. Originál je určený hlave prijímajúceho štátu. Následne presne stanovia dátum ceremónie odovzdávania poverovacích listín, ktorý sa zvyčajne uskutočňuje do 2 týždňov od príchodu. Na základe článku 18 Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch sa v každom štáte musí zachovávať jednotný postup pri prijímaní šéfov misií. Nie je teda možné z akýchkoľvek dôvodov dať prednosť jednému na úkor iných. Na ceremónii odovzdávania poverovacích listín veľvyslanec, sprevádzaný členmi svojej misie, nosí tmavý oblek (najlepšie v čiernej farbe), uniformu alebo národný kroj. Ženy, veľvyslankyne, nosia tmavé denné šaty alebo národný kroj.

Diplomatický zástupca najčastejšie končí svoju diplomatickú misiu odvolaním vysielajúcim štátom, skončením doby vyslania do diplomatických služieb, rezignáciou alebo smrťou. Oddelenie protokolu by malo byť informované o odchode šéfa diplomatickej misie a následne diskutovať detaily rozlúčkovej procedúry. Ak šéf diplomatickej misie odchádza lietadlom, rozlúčka je vo VIP lounge letiska (bez katering). Vysoko postavený protokolárny úradník sa s ním lúči na letisku (počas pracovných hodín).

⁹⁰MRÁZ, S.: *Diplomatické a konzulárne právo*. 2009. s. 20-22

Vedúci konzulárneho úradu je prijímaný na výkon svojich funkcií tiež na základe súhlasu prijímajúceho štátu nazývaného exequatur. Povinnosťou prijímajúceho štátu však nie je exequatur udeliť a taktiež nemusí oznámiť dôvody, pre ktoré sa tak rozhodol. Vedúci konzulárnych úradov, ktorí sú súčasne aj členmi diplomatického personálu o exequatur nežiadajú.

Po udelení exequatur dostáva vedúci konzulárneho úradu od domovského štátu tzv. konzulský patent alebo iný podobný dokument, ktorý osvedčuje jeho funkciu. Vysielajúci štát zasiela tento dokument vláde štátu, na území ktorého má vedúci konzulárneho úradu vykonávať svoju funkciu. Je v ňom spravidla uvedené plné meno vedúceho konzulárneho úradu, kategória, trieda a sídlo konzulárneho úradu.

Po príchode do Rakúska, musia byť všetci členovia diplomatickej misie a konzulárneho úradu (vrátane rodinných príslušníkov) oficiálne nahlásení Spolkovému ministerstvu pre európske a medzinárodné záležitosti v Rakúsku prostredníctvom verbálnej nóty. Až potom môžu požiadať protokolárne oddelenie o vydanie občianskeho preukazu, tzv. "legitimačnej karty" ("Legitimationskarten")⁹¹.

Tieto preukazy obsahujú informácie o držiteľovi preukazu, jeho fotku, občianstvo a funkciu, rovnako ako dobu platnosti. Sú vydávané po dobu minimálne troch mesiacov a maximálne dvoch rokov (po uplynutí môžu byť obnovené).

Rozlišujeme nasledujúce druhy ID⁹²:

- Červená – osoby oprávnené používať diplomatické výsady a imunity v Rakúsku
- Oranžová – konzuli
- Žltá – honorárni konzuli
- Zelená – zamestnanci alebo experti medzinárodných organizácií
- Modrá – administratívny a technický personál diplomatických misií a konzulárnych úradov
- Hnedá – služobný personál diplomatickej misie alebo konzulárneho úradu
- Sivá – súkromný domáci personál diplomatickej misie alebo konzulárneho úradu

⁹¹ Das Aussenministerium. *Guide to protocol matters and diplomatic privileges and immunities in the Republic of Austria*. 2007. s.11

⁹² Das Aussenministerium. *Guide to protocol matters and diplomatic privileges and immunities in the Republic of Austria*. 2007. s.11

Identifikačné karty sú vydávané ministerstvom zahraničných vecí, slúžia ako dôkaz identity a umožňujú držiteľovi slobodne vstúpiť, zostať a opustiť rakúske územie tak dlho, kým je karta platná. Držitelia preukazov sú teda oslobodení od povinnosti disponovať iným povolením na pobyt v Rakúsku.

3.2.3 *Diplomatické a konzulárne výsady a imunity*

Diplomatická zástupca je nedotknuteľná osoba. Za žiadnych okolností nesmie byť zatknutý alebo zadržaný. Prijímajúci štát robí všetky potrebné opatrenia, aby zabránil útoku proti jeho slobode, osobe alebo dôstojnosti.

Medzi základné výsady a imunity patrí⁹³:

- Nedotknuteľnosť súkromného obydlia a miestností
- Nedotknuteľnosť jeho písomností, korešpondencie a majetku,
- Vyňatie z trestnej, civilnej a správnej jurisdikcie (Vyňatie diplomatického zástupcu z jurisdikcie prijímajúceho štátu neznamená jeho vyňatie z jurisdikcie štátu vysielajúceho),
- Vyňatie z ustanovení o sociálnom zabezpečení, ktoré môžu platiť v prijímajúcom štáte, pokiaľ ide o služby vykonávané pre vysielajúci štát,
- Nemá povinnosť vypovedať ako svedok,
- Nepodlieha exekučným opatreniam,
- Oslobodený od všetkých osobných alebo vecných, celoštátnych, oblastných alebo miestnych daní a dávok s výnimkou daní uvedených v článku 34 Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch
- Oslobodený od všetkých osobných služieb, od všetkých verejných služieb akéhokoľvek druhu a od všetkých takých vojenských povinností, ako sú povinnosti spojené s rekvizíciami, s vojenskými príspevkami a ubytovacou povinnosťou,
- Osobná batožina diplomatického zástupcu nepodlieha colnej prehliadke.
- Sloboda komunikácie a pohybu

Členovia rodiny diplomatického zástupcu, ktorí s ním bývajú v jednej domácnosti a súčasne nie sú občanmi prijímajúceho štátu, používajú rovnaké výsady a imunity ako diplomatický zástupca.

⁹³ FELTHAM, R.: *Průručka diplomata*. 2003. s.59-68

Členovia administratívneho a technického personálu spolu s členmi svojich rodín, ktorí s nimi bývajú v jednej domácnosti a súčasne nie sú občanmi prijímajúceho štátu a nemajú v ňom trvalé bydlisko používajú rovnaké výsady a imunity ako diplomatický zástupca s výnimkou, že vyňatie z civilnej a administratívnej jurisdikcie prijímajúceho štátu sa nevzťahuje na činnosť vykonávanú mimo rámca ich povinností.

Členovia služobného personálu misie, ktorí nie sú občanmi prijímajúceho štátu a nemajú v ňom trvalé bydlisko, požívajú imunity, pokiaľ ide o činnosti, ktoré vykonávanú v rámci ich povinností, sú oslobodení od daní a dávok z odmeny, ktorú dostávajú z dôvodu svojho zamestnania.

Súkromné služobné osoby v službách členov misie, ak nie sú občanmi prijímajúceho štátu alebo ak nie sú v ňom trvale usídlené, sú oslobodené od daní a dávok z odmeny, ktorú dostávajú z dôvodu svojho zamestnania

Konzulárne výsady a imunity ako aj imunity personálu konzulárneho úradu sú v svojej podstate veľmi podobné, niekedy až zhodné s diplomatickými. Práca sa preto rozhodla zdôrazniť len dôležité odlišnosti:

- Konzulárne miestnosti sú nedotknuteľné iba ak sa používajú výlučne na pracovné účely, pričom súkromná rezidencia vedúceho konzulárneho úradu k takýmto miestnostiam nepatrí.
- Nedotknuteľnosť konzulárnych úradníkov nie je absolútna ako v prípade diplomatického zástupcu. Konzulárny úradník môže byť uväznený alebo jeho sloboda môže byť ohrozená v prípade, že príslušný súdny orgán rozhodne, že sa dopustil ťažkého zločinu.
- Na rozdiel od diplomatických zástupcov, ktorí nie sú povinní vypovedať ako svedkovia, konzulárni úradníci môžu byť vyzvaní (s výnimkou konaní priamo spojených s výkonom ich funkcie) k vypovedaniu počas súdneho alebo správneho konania.
- Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch obsahuje navyše ustanovenia týkajúce sa vyňatia z registrácie cudzincov a povolení na pobyt a vyňatia z povolenia o zamestnanie.

3.2.4 *Honorárny konzulát*

Popri konzulárnych úradov existujú aj tzv. honorárne konzulárne úrady, na ktorých čele stojí súkromná osoba. Zvyčajne ide o osobu z prijímajúceho alebo tretieho štátu. Môže ísť aj o osobu z vysielajúceho štátu, ale len v prípade ak má dlhodobý pobyt na území prijímajúceho štátu. Viedenský zmluva používa pre osoby stojace v čele honorárnych konzulárnych úradov označenie „honorárny konzulárny úradník“⁹⁴. Vysielajúci štát vyberá vo vlastnom záujme do tejto funkcie osoby, ktoré sú v danej krajine vážené a zároveň také, ktoré sú schopné vykonávať činnosti súvisiace s týmto inštitútom. Ide o významné osobnosti z oblasti hospodárskeho života ako napríklad vplyvní mestskí obchodníci, ktorí dobre poznajú ekonomické a obchodné pomery v danom konzulárnom obvode a môžu teda prispieť k rozvoju vzájomného obchodu. Honorárny konzul nevykonáva túto funkciu ako svoje hlavné zamestnanie, na druhej strane však musí mať dostatok času a potrebných finančných prostriedkov, aby sa postaral o všetky dôležité žiadosti od občanov krajiny, ktorú zastupuje, rovnako ako splniť dôležité požiadavky od rakúskych spolkových a krajinných úradov.

Funkcie honorárneho konzula sú o niečo užšie ako v prípade konzula z povolania. Návrh na vymenovanie osoby do funkcie honorárneho konzula podáva zastupiteľský úrad akreditovaný pre danú krajinu. Návrh prechádza schvaľovacím zriadením a následne je honorárnemu konzulovi vystavený konzulský patent, v ktorom je stanovený jeho konzulský obvod. Menované osoby musia byť občiansky aj trestnoprávne bezúhonné.

Honorárne konzuláty sa väčšinou zriaďujú v krajinách, v ktorých nie je diplomatický úrad alebo trvalý konzulárny úrad. Pri uvažovaní o zriadení honorárneho konzulátu v Rakúsku musia byť vzaté do úvahy existujúce a predpokladané politické, ekonomické, sociálne a kultúrne vzťahy. Ak je honorárny konzulát jediná reprezentácia štátu, musí byť zriadený len vo Viedni. Ak vysielajúci štát už má diplomatickú misiu alebo konzulárny úrad vo Viedni, honorárny konzulát môže byť tiež zriadený v niektorom z provinčných hlavných miest konzulárneho obvodu. Nesúhlas so zriadením honorárneho konzulátu bude v prípade žiadosti zriadiť ho mimo hlavného mesta alebo provinčného hlavného mesta.

Základnou úlohou honorárneho konzulátu je poskytovať informácie o vysielajúcej krajine, o možnosti podnikania a spolupráce, šíriť dobré meno Rakúskej republiky

⁹⁴ MRÁZ, S.: *Diplomatické a konzulárne právo*. 2009. s. 205

a poskytovať pomoc a informácie rakúskym občanom. Nemôže vydávať víza alebo iné náhradné cestovné doklady. V jeho kompetencii je len poskytovať vízové a iné formuláre a následne ich odosielať konzulárnemu úradu na vybavenie.

Honorárny konzul nie je členom diplomatického zboru a jeho výsady a imunity sú taktiež obmedzenejšie. Neprislucha mu napríklad osobná nedotknuteľnosť a daňové oslobodenie.

3.2.5 Vlastné a cudzie zahraničné zastupiteľstvá

Rakúsko má k 20.10.2013 svoje zastúpenie v 82 štátoch sveta, z toho 39 v Európe, 3 v Severnej a Strednej Amerike, 6 v južnej Amerike a Karibiku, 10 v Afrike, 9 na Blízkom východe, 14 v Ázii a jedno v Austrálii (Príloha č. 4). V rámci týchto štátov má zriadených 82 veľvyslanectiev (z toho 26 s kultúrnym fórom), 11 generálnych konzulátov (z toho 4 s kultúrnym fórom) a 280 honorárnych konzulátov⁹⁵. Okrem toho má v 11-tich mestách svoje stále zastúpenie pri medzinárodných organizáciách (Príloha č. 5)⁹⁶. Na Slovensku je Rakúsko zastúpené veľvyslanectvom a kultúrnym fórom.

Pre porovnanie SR má zriadené veľvyslanectvo v 65 štátoch, generálny konzulát v ôsmich a zastupiteľský úrad v dvoch štátoch sveta⁹⁷.

Hlavnou úlohou vedúceho misie je realizovať inštrukcie ministerstva zahraničných vecí a zároveň mu poskytovať informácie, o ktoré ministerstvo žiada. Takisto sa od neho očakáva, že bude z vlastnej iniciatívy odporúčať politiku, ktorú by mala podľa jeho názoru jeho vláda prijať. Medzi vedúcim misie a ministerstvom existuje v súčasnosti vďaka moderným technológiám nepretržitá výmena informácií. O dĺžke pobytu v porovnaní s časom stráveným doma rozhoduje personálna politika krajiny⁹⁸. Hlavnou nevýhodou dlhšieho pobytu v cudzej krajine je skutočnosť, že diplomat môže k danému štátu získať emocionálny vzťah (vtedy nemôže svojej vláde radiť objektívne a s odstupom). Ďalšou nevýhodou je tiež fakt, že stráca prehľad o dianí v domácej krajine.

⁹⁵ Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten: *Auslandskulturkonzept*. [cit. 2013-20-10]. Dostupné na internete: < http://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/bmeia/media/3-Kulturpolitische_Sektion_-_pdf/Broschueren/Broschuere_Auslandskulturkonzept_2011.pdf> s.8

⁹⁶ Das Aussenministerium: *Österreichische Vertretungsbehörden*. [cit. 2013-20-10]. Dostupné na internete: <<http://www.bmeia.gv.at/aussenministerium/buergerservice/oesterreichische-vertretungen.html>>

⁹⁷ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: *Všetky zastupiteľstvá*. [cit. 2013-20-10]. Dostupné na internete: <https://www.mzv.sk/sk/ministerstvo/slovenske_zastupitelstva-vsetky_zastupitelstva>

⁹⁸ FELTHAM, R.: *Průručka diplomata*. 2003. s.15

Oddelenie protokolu v Rakúsku je prvým kontaktným miestom pre 116 veľvyslanectiev (všetky so sídlom vo Viedni) a 7 generálnych konzulátov⁹⁹. Všetkým zahraničným zastupiteľstvám je umožnená komunikácia s vládou svojej krajiny, s ostatnými diplomatickými misiami a medzinárodnými organizáciami.

V hlavnom meste sídli aj množstvo medzinárodných organizácií. Najstaršou medzinárodnou organizáciou vo Viedni (od roku 1951) je Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR)¹⁰⁰. Viedeň sa stala jej sídlom najmä z dôvodu najdôležitejšieho miesta príjmu utečencov a prisťahovalcov po druhej svetovej vojne v Európe. Na základe údajov UNHCR to bolo po roku 1945 viac ako 2 milióny utečencov, z ktorých okolo 700 000 našlo vo Viedni svoj nový domov¹⁰¹. V roku 1957 tu bola založená Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu (IAEA) a tým sa Viedeň stala centrom medzinárodnej spolupráce v oblasti nukleárnej energie a mala predovšetkým zabezpečovať jej mierové využívanie¹⁰². V roku 1965¹⁰³ sa zo švajčiarskej Ženevy presídlila do Viedne aj Organizácia krajín vyvážajúcich ropu (OPEC).

Okrem toho je „Vienna International Centre (VIC)“, nazývaná aj „UNO - City“ popri New Yorku, Ženeve a Nairobi jedným zo štyroch oficiálnych sídiel OSN¹⁰⁴. VIC komplex sa rozkladá na ploche 180 000 m² zahŕňa približne 4500 kancelárií a pracuje v ňom okolo 5000 ľudí. V roku 1967 rakúska vláda a mesto Viedeň spoločne rozhodli, že „UNO – City“ bude vystavané na ľavom brehu Dunaja. O rok neskôr bola zorganizovaná medzinárodná súťaž, v ktorej bolo predložených 288 návrhov. Súťaž o návrh daného komplexu vyhral rakúsky architekt Johann Staber. Dodnes je výrazná jeho základná ypsilonová forma. Výstavba začala v roku 1972 (65% financovala rakúska vláda, 35% mesto Viedeň). VIC bolo odovzdané vtedajšiemu rakúskemu generálnemu sekretárovi OSN Kurtovi Waldheimovi 23. augusta 1979. 1. januára 1980 sa OSN formálne

⁹⁹ Das Aussenministerium: *Ausländische Vertretungen in Österreich*. [cit. 2013-20-10]. Dostupné na internete: <<http://www.bmeia.gv.at/aussenministerium/buergerservice/auslaendische-vertretungen-in-oesterreich.html>>

¹⁰⁰ Wien International: *Internationale Organisationen*. [cit. 2013-21-11]. Dostupné na internete: <<http://www.wieninternational.at/de/content/internationale-organisationen-de>>

¹⁰¹ Wien International: *Internationale Organisationen*. [cit. 2013-21-11]. Dostupné na internete: <<http://www.wieninternational.at/de/content/internationale-organisationen-de>>

¹⁰² Wien International: *Internationale Organisationen*. [cit. 2013-21-11]. Dostupné na internete: <<http://www.wieninternational.at/de/content/internationale-organisationen-de>>

¹⁰³ Opec: *Brief History*. [cit. 2013-21-11]. Dostupné na internete: <http://www.opec.org/opec_web/en/about_us/24.htm>

¹⁰⁴ Wien International: *Internationale Organisationen*. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <<http://www.wieninternational.at/de/content/internationale-organisationen-de>>

presťahovala do “United Nations Office at Vienna (UNOV)”¹⁰⁵. Aj keď spočiatku bolo „UNO – City“ kritizované ako vyhadzovanie peňazí, dnes je všeobecne uznávané ako významné centrum medzinárodnej diplomacie¹⁰⁶.

Od výstavby „UNO – City“ začal narastať počet medzinárodných organizácií sídliačich vo Viedni. Okrem vyššie spomenutých organizácií tu sídli aj:

- CTBTO – Organizácia pre zákaz vykonávania jadrových skúšok
- EIB – Európska investičná banka (2006)
- ESPI – Európsky inštitút pre svetovú vesmírnu politiku (2005)
- FRA – Agentúra EÚ pre základné ľudské práva (2007)¹⁰⁷
- IKSD – Medzinárodná komisia na ochranu Dunaja (1998)
- OBSE - Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (1995)
- UNCITRAL - Komisia OSN pre medzinárodné obchodné právo (1979),
- UNIDO - Organizácia OSN pre priemyselný rozvoj (1966)
- UNODC – Sekretariát OSN pre drogy a zločin
- UNOOSA - Kancelária kozmickej agentúry OSN (1993),

SR má v Rakúsku (vo Viedni) svoje veľvyslanectvo, Slovenský inštitút a Stálu misiu SR pri medzinárodných organizáciách¹⁰⁸. Navyše sa v piatich rakúskych mestách (Salzburg, Linz, Innsbruck, Graz, Eisenstadt)¹⁰⁹ nachádzajú slovenské honorárne konzuláty. Tieto konzuláty sú postupne zapájané do projektov, procesov a iniciatív slovenského veľvyslanectva vo Viedni so zohľadnením ich profesijného a záujmového portfólia¹¹⁰. Honorárne konzuláty tiež z vlastnej iniciatívy plánujú aktivity v oblasti rozvoja hospodárskych, obchodných a turistických vzťahov Slovenskej republiky s

¹⁰⁵ United Nations Offices at Vienna: *History of the Vienna International Centre*. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <http://www.unvienna.org/unov/en/vic_history.html>

¹⁰⁶ United Nations Offices at Vienna: *History of the Vienna International Centre*. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <http://www.unvienna.org/unov/en/vic_history.html>

¹⁰⁷ FRA nahradila EUMC - Európske monitorovacie centrum rasizmu a xenofóbie (1997)

¹⁰⁸ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: *Všetky zastupiteľstvá*. [cit. 2013-05-11]. Dostupné na internete: <http://www.mzv.sk/sk/ministerstvo/slovenske_zastupitelstva-vsetky_zastupitelstva>

¹⁰⁹ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: *Rakúsko*. [cit. 2013-05-11]. Dostupné na internete: <[http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_DD6F67735A1B6F80C12576350033486B_SK&CCONT=Europa&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/karta_statov.nsf/\(vw_ByID\)/ID_1CF7DF4DA5D66E5BC125707A0043A765#bookHkSr](http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_DD6F67735A1B6F80C12576350033486B_SK&CCONT=Europa&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/karta_statov.nsf/(vw_ByID)/ID_1CF7DF4DA5D66E5BC125707A0043A765#bookHkSr)>

¹¹⁰ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: *Ekonomická informácia o teritóriu – Rakúska republika*. [cit. 2013-05-11]. Dostupné na internete: <[http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_72E4C5D833B8E6A0C1257867004E69BF_SK/\\$File/121210_EIT_Rakusko.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_72E4C5D833B8E6A0C1257867004E69BF_SK/$File/121210_EIT_Rakusko.pdf)> s.59

Rakúskom, zintenzívňujú kontakty jednotlivých podnikateľských subjektov a organizujú prezentačné a kultúrne podujatia.

3.3 Protokolárne poradie v Rakúsku

Protokolárne poradie v Rakúsku je upravené neoficiálnou smernicou. Smernica nezohľadňuje iba podujatia organizované na celoštátnej úrovni, ale aj odlišnosti pri podujatiach, ktoré sú organizované na úrovni jednotlivých spolkových krajín. Protokolárne prednostné poradie v Rakúsku je nasledovné¹¹¹:

1. Spolkový prezident (Heinz Fischer)
2. Kardinál (Christoph Schönborn)
3. Spolkový kancelár (Werner Faymann)
4. Predseda Národnej rady – Nationalrats (Barbara Prammer)
5. Vicekancelár (Michael Spindelegger)
6. Bývalí spolkoví prezidenti
7. Spolkový minister
8. Veľvyslanci cudzích krajín akreditovaní v Rakúsku
9. Predseda Spolkovej rady – Bundesrat (Edgar Mayer)
10. Predseda Najvyššieho súdu
11. Predseda Dvora audítorov
12. Bývalí spolkoví kancelári

Nasleduje poradie hodnostárov a predstaviteľov inštitúcií.

Ako už bolo spomínané v prvej kapitole práce, protokolárne poradie oficiálnych predstaviteľov nie je v každom štáte rovnaké. Vo všeobecnosti platí zásada, že najvyššie miesto v protokolárnom poradí patrí hlave štátu, za ktorou nasleduje predseda parlamentu a následne predseda vlády. Nie je však ojedinelé vidieť výnimky z tejto zásady. Všeobecne platné protokolárne poradie pre prvé tri pozície nie je dokonca možné určiť ani pre susediace štáty ako sú Rakúsko, SR a ČR.

Slovenská republika uvedenú všeobecne platnú zásadu spĺňa. Na čele krajiny stojí hlava štátu (Ivan Gašparovič¹¹²), za ktorým nasleduje predseda parlamentu (Pavol Paška)

¹¹¹URSCHITZ, K.: *Protokoll mit Zeremoniell und Etikette*. 2002. s.32

¹¹²od 15.06.2014 Andrej Kiska

ako predstaviteľ zákonodarnej zložky štátnej moci a predseda vlády (Róbert Fico) ako predstaviteľ výkonnej moci.

Česká republika na rozdiel od Slovenska má dvojkomorový parlament zložený zo Senátu (hornej komory) a Poslaneckej snemovne (dolnej komory), z čoho vyplýva, že zákonodarnú moc v protokolárnom poradí zastupujú dvaja predstavitelia a predstaviteľ výkonnej moci sa tak posúva až na miesto štvrté. Protokolárne prednostné poradie na prvých štyroch pozíciách je teda nasledovné:

1. Prezident ČR (Miloš Zeman)
2. Predseda Senátu Parlamentu ČR (Milan Štěch)
3. Predseda Poslaneckej snemovne Parlamentu ČR (Jan Hamáček)
4. Predseda vlády ČR (Bohuslav Sobotka)

Rakúsko má s protokolárnym poradím predchádzajúcich dvoch krajín spoločné iba prvé miesto, a teda najvyšším predstaviteľom štátu je aj v tejto alpskej krajine prezident. Pozornosť vzbudzuje najmä postavenie kardinála ako druhého najvyššieho predstaviteľa. Christoph Schönborn je kardinálom rímskokatolíckej cirkvi už od roku 1998¹¹³. Rímskokatolícke náboženstvo je najrozšírenejším náboženstvom v Rakúsku (73,6% veriacich¹¹⁴), avšak z roka na rok stále viac veriacich cirkev opúšťa. Okrem škandálov spojených so sexuálnymi zneužívaniami detí v katolíckych školách, mnohí opúšťajú cirkev aj kvôli povinnému cirkevnému príspevku. Výška príspevku sa počíta zo zdaniteľného príjmu, ktorý v prípade, že pracujúci nevedie si odhadne cirkev sama. Ani po kardinálovi protokolárne prednostné poradie nepokračuje podľa všeobecnej zásady. Na rozdiel od ČR a SR, kde predstavitelia zákonodarnej moci majú prednosťou pred predstaviteľmi moci výkonnej, v Rakúsku je tretím najvýznamnejším predstaviteľom Spolkový kancelár, ktorý stojí na čele rakúskej spolkovej vlády. V Rakúsku je rovnako ako v ČR parlament dvojkomorový, avšak predstavitelia tejto zákonodarnej moci štátu nemajú rovnaké postavenie. Predseda Národnej rady nasleduje v protokolárnom prednostnom poradí hneď po Spolkovom kancelárovi (na štvrtom mieste), pokým predseda Spolkovej rady sa posúva až na miesto deviate.

V neposlednom rade je potrebné zmieniť fakt, že protokolárne poradie v ČR určujú Zásady a pravidlá jednotnej protokolárnej praxe v Českej republike z roku 2008, na

¹¹³Catholic-hierarchy: *Christoph Cardinal Schönborn*. [cit. 2014-27-03]. Dostupné na internete:< <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bschoc.html>>

¹¹⁴Európska únia: *Rakúsko*. [cit. 2014-27-03]. Dostupné na internete:< <http://www.europskaunia.sk/rakusko>>

Slovensku je súčasťou prílohy Pravidiel diplomatického protokolu v Slovenskej republike, zatiaľ čo v Rakúsku je upravené iba neoficiálnou smernicou.

Uvedená vzorka krajín nám teda potvrdila tvrdenie, že všeobecne platné protokolárne prednostné poradie pre všetky krajiny naozaj nie je možné určiť. Odlišnosti závisia od mnohých skutočností ako napríklad charakter zriadenia štátu, ústavná forma štátu, štátoprávne zriadenie alebo historický vývoj.

4 Výsledky práce a diskusia

Rakúsko je spolková republika s parlamentnou demokraciou nachádzajúca sa v strednej Európe, ktorá sa administratívne člení na deväť spolkových krajín¹¹⁵. Na čele krajiny stojí spolkový prezident (aktuálne Heinz Fischer¹¹⁶), volený na 6 rokov. Zákonodarným orgánom je dvojkomorový parlament, ktorý tvorí Národná rada (Nationalrat - 183 poslancov - volení v priamom ľudovom hlasovaní na 5 rokov) a Spolková rada (Bundesrat - 62 poslancov, ktorí zastupujú jednotlivé regióny¹¹⁷, volení na 6 rokov). Výkonnú moc predstavuje rakúska spolková vláda, na čele ktorej stojí spolkový kancelár¹¹⁸ a súdnu Najvyšší súd Rakúskej republiky. V roku 1955 bola podpísaná štátna zmluva o obnove nezávislého a demokratického Rakúska a parlament prijal zákon o neutralite. Krajina si dodnes zachováva status demokratického a neutrálneho štátu.

Základnou úlohou rakúskej zahraničnej politiky je udržiavať vzťahy so všetkými krajinami sveta a zastupovať záujmy Rakúska v medzinárodných a regionálnych organizáciách, ktorých členom je Rakúsko. Zvláštna úloha prišla v roku 1995, keď sa Rakúsko stalo členom EÚ, a teda sa začalo s ostatnými členskými štátmi spolupodieľať na tvorbe Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ. Členstvo Rakúska v EÚ tiež podstatne prispelo k prehĺbeniu vzťahov s mnohými neeurópskymi krajinami ako napríklad s Latinskou Amerikou, krajinami Afriky a Ázie. Medzi regionálne priority rakúskej zahraničnej politiky patrí rozvoj vzťahov a regionálneho partnerstva so susednými štátmi strednej a východnej Európy¹¹⁹, rozvoj transatlantických vzťahov, vzťahy s Ruskom (spoluúčasť na rozvoji strategického partnerstva EÚ – Rusko), vzťahy s Čínou a novými členskými štátmi rozšírenej EÚ¹²⁰.

¹¹⁵Burgenland, Dolné Rakúsko, Horné Rakúsko, Korutánsko, Salzburg, Štajersko, Vorarlberg, Tirolsko a Viedeň

¹¹⁶od 8.7.2004, druhýkrát zvolený 25.4.2010

¹¹⁷celkový počet i pomer mandátov medzi spolkové krajiny sa mení podľa aktuálneho sčítania obyvateľstva

¹¹⁸vymenúva ho spolkový prezident

¹¹⁹Poľsko, Slovensko, Slovinsko, Česká republika, Maďarsko

¹²⁰Das Aussenministerium: *Österreichische Außenpolitik*. [cit. 2014-25-01]. Dostupné na internete: <<http://www.bmeia.gv.at/aussenministerium/aussenpolitik.html>>

4.1 Rakúsko ako malý štát v medzinárodných vzťahoch

Rakúsko sa označuje ako malý štát v medzinárodných vzťahoch. V nasledujúcich riadkoch si overíme či aj spĺňa základné charakteristiky, ktoré sa malým štátom pripisujú a vykonáme komparáciu so SR.

Presná definícia malých štátov neexistuje. Vo všeobecnosti však možno povedať, že malé štáty sú najčastejšie charakterizované na základe počtu obyvateľov. Podľa toho ich Škvrnda rozdeľuje do troch skupín¹²¹:

- malé štáty - (1,5 - 15 miliónov obyvateľov),
- veľmi malé štáty (50 000 – 1, 5 milióna obyvateľov),
- trpasličie štáty – (menej ako 50 000 obyvateľov).

Profesor politických vied, Baldur Thorhallsson, ktorý sa venuje štúdiu malých štátov v rámci EÚ, do skupiny malých štátov zaraďuje tie členské štáty, ktoré majú pod 17 miliónov obyvateľov¹²².

Rakúsko k januáru 2014 vykazuje 8 504 850 obyvateľov¹²³, a teda spĺňa uvedené kritérium zaradenia do skupiny malých štátov. SR patrí taktiež s veľkou rezervou do danej skupiny, keďže počet obyvateľov na tomto území bol k poslednému dňu minulého roka 5 415 949¹²⁴.

Kritérium zohľadňujúce počet obyvateľov je často doplnené ďalším kritériom, a to veľkosťou územia štátu. Slovinský diplomat Jazbec považuje za malé štáty štáty, ktorých rozloha sa pohybuje od 10 000 – 100 000 km²¹²⁵. Český politológ, Oskar Krejčí, posúva túto hranicu vyššie, a to až pod 150 000 km²¹²⁶.

Rakúsko s rozlohou 83 858 km²¹²⁷ a SR s rozlohou 49 036 km²¹²⁸ spĺňajú aj toto kritérium zaradenia do skupiny malých štátov.

¹²¹ŠKVRNDA, F.: *Malé štáty ako špecifickí aktéri súčasných medzinárodných vzťahov*. 2004. In: Almanach – Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky. [cit. 2014-22-03]. s. 208

¹²²MOLIS, A: *The Role and Interests of Small States in Developing European Security and Defence Policy*. [cit. 2014-25-01]. Dostupné na internete:< <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=31701>>

¹²³Die Presse: *Österreich hat 8,5 Millionen Einwohner*. [cit. 2014-25-01]. Dostupné na internete:< http://diepresse.com/home/panorama/oesterreich/1564630/Statistik_Oesterreich-hat-85-Millionen-Einwohner>

¹²⁴Štatistický úrad Slovenskej republiky: *Počet obyvateľov SR*. [cit. 2014-22-03]. Dostupné na internete:< <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=65809>>

¹²⁵JAZBEC, M: *The Small New States in Europe after the Fall of the Berlin Wall and Their Diplomacie*. [cit. 2014-25-01]. Dostupné na internete:< <http://www.ruf.rice.edu/~sarmatia/900/jazbec.html>>

¹²⁶KREJČÍ, O.: *Medzinárodní politika*. 2001. s.153

¹²⁷Österreich ankommen und aufleben: *Staatsform und Einwohner*. [cit. 2014-25-01]. Dostupné na internete:<<http://www.austria.info/at/wissenswertes-zu-oesterreich/staatsform-und-einwohner1090400.html>>

V rámci medzinárodnej bezpečnosti presadzujú malé štáty a teda aj Rakúsko mäkkú silu (soft power). Na rozdiel od tvrdej moci (hard power), ktorá je spájaná s vojenskou silou, bohatstvom a akýmkoľvek donucovacím prostriedkom, mäkká moc je moc, ktorá priamo nepoužíva ozbrojenú násilie.¹²⁹ (patrí sem napríklad kultúrna diplomacia štátu, ktorá bude rozobraná v kapitole 3.2). Malé štáty vo vzťahu k mäkkej moci delíme do dvoch skupín¹³⁰:

- malé štáty dodržiavajúce neutralitu alebo presadzujúce mäkkú moc rôznymi spôsobmi vyhlásenia
- malé štáty, ktoré sú členmi vojenských paktov.

Z daného rozdelenia je nám hneď jasné, že Rakúsko ako neutrálny štát zaradíme do prvej skupiny. Neutralita, získaná po 2. svetovej vojne, sa stala základným stavebným prvkom rakúskej zahraničnej politiky. Rakúsko teda nie je členom žiadneho vojenského zoskupenia a na medzinárodnom poli presadzuje mierovú politiku. Naproti tomu Slovensko nie je neutrálnym štátom a od roku 2004¹³¹ je členom vojensko-politického zoskupenia NATO.

Rakúsko je jednou z mála, konkrétne zo šiestich krajín EÚ¹³², ktorá si zachovala povinnú vojenskú službu. Posledné referendum ohľadom zrušenia respektíve zachovania povinnej vojenskej služby sa konalo 20.01.2013 a zúčastnilo sa ho 52,4% oprávnených voličov. Za zachovanie bolo 59,7% a za zrušenie 40,3%. Povinná vojenská služba teda ostala zachovaná. Kritici zrušenia povinnej vojenskej služby sa obávajú, že v prípade jej zrušenia by mohlo Rakúsko inklinovať k vstupu do NATO, čím by bola ohrozená jeho neutralita¹³³. Na Slovensku bola povinná vojenská služba zrušená 01.08.2005¹³⁴.

Ciele malých štátov sa v zahraničnej politike prioritne orientujú na určitú geografickú oblasť, zvyčajne ide o región, kde sa krajina nachádza. Ako už bolo

¹²⁸Štatistický úrad Slovenskej republiky: *Všeobecné charakteristiky*. [cit. 2014-22-03]. Dostupné na internete:< <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=2213>>

¹²⁹ŠKVRNDA, F.: Mäkká moc malých štátov a ich pôsobenie v súčasných medzinárodných vzťahoch. 2007. In: *Zborník abstraktov z 8. medzinárodnej vedeckej konferencie doktorantov a mladých vedeckých pracovníkov*. [cit. 2014-22-03]. s.92

¹³⁰ŠKVRNDA, F.: Mäkká moc malých štátov a ich pôsobenie v súčasných medzinárodných vzťahoch.2007. In: *Zborník abstraktov z 8. medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov*. [cit. 2014-22-03]. s.92

¹³¹NATO: *Seven new members join NATO*. [cit. 2014-22-03]. Dostupné na internete:< <http://www.nato.int/docu/update/2004/03-march/e0329a.htm>>

¹³²Cyprus, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Grécko

¹³³Spiegel: *Österreicher wollen Wehrpflicht behalten*. [cit. 2014-25-01]. Dostupné na internete:< <http://www.spiegel.de/politik/ausland/oesterreicher-stimmen-in-referendum-fuer-erhalt-der-wehrpflicht-878670.html>>

¹³⁴Pravda: *Vojenčina už nie je povinná*. [cit. 2014-22-03]. Dostupné na internete:< <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/148335-vojencina-uz-nie-je-povinna/>>

spomínané, prioritnými regiónmi rakúskej zahraničnej politiky sú susedné štáty strednej a východnej Európy vrátane nových členských štátov rozšírenej EÚ. SR sa taktiež orientuje na susedné krajiny, podporu a využívanie Vyšehradskej spolupráce ako prioritného formátu regionálnej spolupráce a rozvíjanie partnerských vzťahov s krajinami EÚ.

Pre malé štáty je ďalej typický vysoký stupeň otvorenosti ekonomiky, pretože vlastné zdroje im nepostačujú na zabezpečenie plnohodnotnej ekonomickej nezávislosti. Otvorenosť Rakúskej ekonomiky predstavovala v roku 2012 109% HDP¹³⁵, čím sa síce zaraďuje v rámci EÚ až na štrnásť miesto, ale zapojenie Rakúska do medzinárodného obchodu je pomerne veľké. V rámci EÚ je Rakúsko 11. najväčší exportér¹³⁶ a 10. najväčší importér¹³⁷. Najvyšší podiel na vývoze tvoria stroje a zariadenia, motorové vozidlá a ich súčasti, papier, železo a oceľ. Na strane dovozu taktiež prevládajú stroje a zariadenia, motorové vozidlá a ďalej sú to chemické látky, kovy, olej a potraviny. Najvýznamnejšími obchodnými partnermi sú v oblasti vývozu aj dovozu Nemecko, Taliansko a Švajčiarsko¹³⁸. Práve jazyková blízkosť s Nemeckom a so Švajčiarskom rozširuje v mnohých oblastiach inak pomerne malý rakúsky domáci trh. Pre porovnanie celková otvorenosť slovenskej ekonomiky bola roku 2012 výrazne vyššia ako v prípade Rakúska. Ukazovateľ otvorenosti ekonomiky predstavoval 186% HDP¹³⁹ a bol tak štvrtý najvyšší v rámci EÚ. V exporte sa radí Slovensko na 17. miesto spomedzi štátov EÚ a v importe obsadzuje 15. najvyššiu priečku. Najväčšiu časť vývozu rovnako ako aj dovozu tvoria výrobky strojárenského, elektronického a elektrotechnického priemyslu, vozidlá, kovy, minerálne oleje, chemikálie a plasty. Vidíme teda, že v prípade oboch krajín ide o veľmi podobné komodity. Najvýznamnejšími vývoznými partnermi SR sú Nemecko, ČR, Poľsko a Maďarsko. V oblasti importu sa k nim pridáva Rusko, Južná Kórea a Čína.

Poslednou, ale nie menej významnou charakteristikou, ktorú spomenieme je angažovanosť malých štátov na poli medzinárodných organizácií. Členstvo v medzinárodných organizáciách poskytuje malej krajine možnosť presadiť si svoj záujem

¹³⁵ Unctadstat: *Goods and services trade openness, annual 1980 – 2012*. [cit. 2014-25-01]. Dostupné na internete: <<http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx>>

¹³⁶ Eurostat: *Goods and services, imports and exports*. [cit. 2014-15-02]. Dostupné na internete: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec0011>>

¹³⁷ Eurostat: *Goods and services, imports and exports*. [cit. 2014-15-02]. Dostupné na internete: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tec00110&language=en>>

¹³⁸ The World Factbook: *Europe-Austria*. [cit. 2014-15-02]. Dostupné na internete: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/au.html>>

¹³⁹ Unctadstat: *Goods and services trade openness, annual 1980 – 2012*. [cit. 2014-22-03]. Dostupné na internete: <<http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx>>

a na základe zásady rovnosti sa zúčastňovať hlasovaní v rovnakej pozícii ako veľké štáty či veľmoci. Drulák navyše dodáva, že „malý štát môže zosilňovať svoj hlas aktívnou prácou v medzinárodných organizáciách či účasťou v alianciách.“¹⁴⁰ Rakúsko je k 06.12.2013 členom alebo sa zúčastňuje na činnosti iným spôsobom v 73 medzinárodných organizáciách¹⁴¹. Slovenská republika je rovnako členom veľkého počtu medzinárodných organizácií (v súčasnosti viac ako 80¹⁴²). Pokiaľ však ide o atraktivnosť krajiny ako sídla medzinárodných organizácií nemá sa naša krajina v súčasnosti ani v blízkej budúcnosti s vyspelým Rakúskom v čom porovnávať.

Aj keď na základe uvedených charakteristík malých štátov sa nám môže na prvý pohľad zdať, že Slovenská republika a Rakúsko sú krajiny veľmi podobné, opak je pravdou. Pár kilometrov vzdialené zahraničie patrí medzi najbohatšie krajiny na svete s vysokou životnou úrovňou.

Rakúska ekonomika je hneď po Luxembursku druhou najproduktívnejšou ekonomikou v rámci krajín EÚ. Rakúsky HDP na obyvateľa podľa parity kúpnej sily dosahuje 130% priemeru EÚ. Slovensko s úrovňou 76% priemeru EÚ teda susedí so skutočnou hospodárskou elitou¹⁴³.

Za úspechom rakúskej ekonomiky stojí aj kvalitné podnikateľské prostredie. V hodnotení podnikateľského prostredia, ktoré vykonáva každoročne Svetová banka sa ocitlo Rakúsko v roku 2013 na 30. mieste, SR až na 49¹⁴⁴. Index vnímania korupcie u nášho západného suseda dosahuje 26. miesto na svete, pokým Slovensko obsadzuje až priečku 61, a teda piate najhoršie umiestnenie z krajín EÚ¹⁴⁵. Najväčší rozdiel pokiaľ ide o podnikateľské prostredie možno vidieť v indexe konkurencieschopnosti. Rakúsko sa radí na 16. priečku a Slovensko o viac ako 60 miest nižšie, na priečku 78¹⁴⁶.

Pre rakúsky trh je typická aj nízka miera nezamestnanosti. Tá dosiahla k februáru 2014 najnižšiu úroveň spomedzi krajín EÚ a to 4,8%. SR sa k tejto úrovni ani zďaleka

¹⁴⁰ RUSIŇÁK, P.: *Malé štáty v medzinárodných vzťahoch a ich bezpečnosť*. 2010. In: Almanach - Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky. [cit. 2014-15-02]. Dostupné na internete: <<http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/almnch/A2010-2.pdf>> s. 100

¹⁴¹ The World Factbook: *International organization participation*. [cit. 2014-15-02]. Dostupné na internete: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2107.html>>

¹⁴² Prenáška MRÁZ, S: *Medzinárodné organizácie a ich orgány*. [2014 – 05-03]

¹⁴³ Eurostat: *GDP per capita in PPS*. [cit. 2014-23-03]. Dostupné na internete: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec0011>>

¹⁴⁴ Doing business: *Economy rankings*. [cit. 2014-23-02]. Dostupné na internete: <<http://www.doingbusiness.org/rankings>>

¹⁴⁵ Transparency International: *Corruption Perceptions Index 2013*. [cit. 2014-23-02]. Dostupné na internete: <<http://cpi.transparency.org/cpi2013/results/>>

¹⁴⁶ World economic forum: *The Global Competitiveness Report 2013 – 2014*. [cit. 2014-23-02]. Dostupné na internete: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2013-14/GCR_Rankings_2013-14.pdf> s.1

nepribližuje a dosahuje hodnotu až 13,9%¹⁴⁷. Metodika rakúskych úradov práce je pritom benevolentnejšia v započítavaní nezamestnaných ako na Slovensku. Môžu medzi nich patriť aj uchádzači neschopní nastúpiť do práce okamžite či nezamestnaní, ktorí s úradmi až tak intenzívne nespôlpracujú. K priaznivej miere zamestnanosti predovšetkým u mladých ľudí napomáha aj rakúsky duálny vzdelávací systém. Mladí ľudia po ukončení strednej školy absolvujú dvoj- poprípadе trojročnú odbornú prax, popri ktorej sa však naďalej vzdelávajú čím získavajú potrebné konkurencieschopné praktické zručnosti¹⁴⁸.

V neposlednom rade Slovensko zaostáva vo výdavkoch na výskum a vývoj. S úrovňou 0,82% HDP patrí medzi krajiny s najnižšou inovačnou výkonnosťou, hlboko pod priemerom EÚ. Rakúsko síce ešte nedosahuje vytýčený cieľ Európy 2020 (3% HDP), ale je v jeho blízkosti, a to konkrétne s úrovňou investícií do výskumu a vývoja 2,84% HDP (štvrtou najvyššou v rámci EÚ)¹⁴⁹.

Môžeme teda konštatovať, že Rakúsko aj Slovensko zaradujeme k malým štátom nie len na základe počtu obyvateľov a rozlohy, ale aj iných charakteristík typických pre malé štáty. Úspešnosť krajiny však nezávisí iba od veľkosti, oveľa dôležitejšia je úspešná zahraničná politika, ekonomická vyspelosť, kvalita vzdelania a výskumu. Ako hovorí Drulák: „Pokiaľ krajina získa medzinárodnú prestíž, otázky veľkosti idú stranou.“¹⁵⁰ A práve táto prestíž Slovensku na rozdiel od Rakúska chýba. Aj keď vo vybraných skúmaných ukazovateľoch nie je Slovensko najhoršie v rámci krajín EÚ, na dobehnutie Rakúska je potrebná ešte dlhá cesta. Zaostáva nie len v produktivite, ale aj v kvalite podnikateľského prostredia, vzdelania a výskumu. Prognózy vývoja sú však optimistické. Podľa záverov štúdie spoločnosti Roland Berger Strategy Consultants má Slovensko dobrú šancu dokončiť do roku 2020 transformačný proces a dostať sa na úroveň vyspelých ekonomík¹⁵¹. Podľa prieskumu priemysel náročný na nerastné suroviny, automobilový a chemický budú strácať na význame a dôjde k prudkému rozvoju energetiky a IT.

¹⁴⁷Eurostat: *Unemployment rates*. [cit. 2014-23-02]. Dostupné na internete: <http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf> s.31

¹⁴⁸LEHUTA, M: *Stabilné jadro Európy*. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-2014/cislo-11/stabilne-jadro-europy.html>>

¹⁴⁹Eurostat: *Gross domestic expenditure on R&D*. [cit. 2014-15-02]. Dostupné na internete: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=t2020_2>

¹⁵⁰RUSIŇÁK, P.: *Malé štáty v medzinárodných vzťahoch a ich bezpečnosť*. 2010. In: Almanach - Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky. [cit. 2014-15-02]. Dostupné na internete: <<http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/almnch/A2010-2.pdf>> s. 100

¹⁵¹Pravda: *Slovensko má do roku 2020 dobehnúť vyspelé ekonomiky*. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/195685-slovensko-ma-do-roku-2020-dobehnut-vyspele-ekonomiky/>>

4.2 Inštitucionálny model hospodárskej diplomacie

Skôr ako prejdeme k charakteristike inštitucionálneho modelu hospodárskej diplomacie Rakúska a jeho komparácie so Slovenskom si musíme najskôr vysvetliť samotný pojem hospodárska diplomacia. V literatúre sa opäť môžeme stretnúť s mnohými definíciami. Pre potreby tejto práce sa však stotožňujeme s Pajtinkom, ktorý pod hospodárskou diplomaciou (anglický ekvivalent „commercial diplomacy“) rozumie: „Súbor oficiálnych aktivít orgánov štátu pre zahraničné styky, ktoré sú zamerané na podporu vzájomnej obchodnej výmeny medzi dvomi štátmi, predovšetkým však na podporu exportu z domovskej do hostiteľskej krajiny.“¹⁵²

Na základe miery a spôsobu participácie ako aj vzájomných vzťahov subjektov ako MZV, MH alebo špecializované štátne agentúry sa rozlišuje niekoľko inštitucionálnych modelov hospodárskej diplomacie. Pajtinka definuje tri modely, a to konkrétne integrovaný, duálny a model tretej agentúry¹⁵³.

Ako už bolo spomínané v druhej kapitole tejto práce diplomacia Rakúska je v kompetencii Spolkového ministerstva pre európske a medzinárodné záležitosti. Podporu zahraničného obchodu a podnikania na národnej aj medzinárodnej úrovni zabezpečuje Rakúska spolková a obchodná komora (WKO).

Všetky spoločnosti založené v Rakúsku sú členmi obchodnej komory. Členstvo je povinné. V súčasnosti má WKO viac ako 450 000 členov¹⁵⁴. Orientuje sa na budúce hospodársky priaznivé politiky ako daňové úľavy, znižovanie byrokracie, dotácie. Rakúske obchodné komory sú moderní poskytovatelia služieb a ponúkajú rýchle a kompletne poradenstvo od pracovného práva po colné informácie. K jej základným úlohám patrí ochrana záujmov svojich členov, poskytovanie informácií a poradenstva a vzdelávanie svojich členov¹⁵⁵.

Prostredníctvom svojich vzdelávacích zariadení pomáhajú k posilneniu konkurencieschopnosti domácej ekonomiky. Obchodný register vedú príslušné súdy (nie Obchodná komora).

¹⁵² PAJTINKA, E.: Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. Storočí. 2007. In: *Mezinárodní vztahy*. s.56

¹⁵³ PAJTINKA, E.: Hospodárska diplomacia: Hľadanie efektívneho modelu riadenia, alebo boj o obchodných atašé? 2007. In: *Mezinárodní politika*. s.17

¹⁵⁴ WKO: *Wir über uns*. [cit.2013-27-11]. Dostupné na internete: <https://www.wko.at/Content.Node/wir/oe/Wir_ueber_uns_Startseite_Oesterreich.html>

¹⁵⁵ WKO: *Wir über uns*. [cit.2013-27-11]. Dostupné na internete: <https://www.wko.at/Content.Node/wir/oe/Wir_ueber_uns_Startseite_Oesterreich.html>

Medzi základné princípy WKO patria¹⁵⁶:

- Podporovať výkon a solidárne jednať – účinný právny rámec, ktorý nezaručí iba spravodlivú hospodársku súťaž, ale tiež rovnováhu medzi malými a strednými podnikmi
- Európske myslenie – Európska únia zaisťuje mier a blahobyt v Európe. Z tohto dôvodu WKO podporuje Európu, v ktorej spoločenský a ekonomický model je viazaný na systém sociálne trhového hospodárstva
- Medzinárodne konať – Voľný medzinárodný obchod zvyšuje životné štandardy a podporuje porozumenie medzi štátmi. Musia byť však pritom dodržiavané ľudské práva, environmentálne normy, medzinárodné pravidlá hospodárskej súťaže, spravodlivá dohoda pri obchodovaní s tovarmi a službami
- Rozvoj sociálneho partnerstva – prístup k najnovším poznatkom a technológiám
- Sociálna zodpovednosť

Jednou z činností WKO je podpora zahraničného obchodu. Špecializovaným útvarom WKO, ktorý reprezentuje rakúske firmy s cieľom podpory a propagácie zahraničného obchodu Rakúska je Außenwirtschaft Österreich (AWÖ)¹⁵⁷. Rakúskym firmám a ich tradičným obchodným partnerom ponúka širokú škálu služieb vo viac ako 110 pobočkách a 70 krajinách po celom svete¹⁵⁸. Zahraničné centrá WKÖ/AWÖ plnia funkciu obchodno-ekonomických oddelení veľvyslanectiev a konzulátov, čo im dáva charakter diplomaticko-hospodárskych orgánov. Medzi jej najvýznamnejšie úspechy na Slovensku¹⁵⁹ patrí napríklad prepravná a logistická spoločnosť Gebrüder Weiss¹⁶⁰, Typická rakúska pekárň Nagltreiter s výhradne tradičnými surovinami¹⁶¹ alebo Spoločnosť AVE,

¹⁵⁶ WKO: *Die Wirtschaftskammern Österreichs – „Unsere Grundsätze“*. [cit. 2013-27-11]. Dostupné na internete: < https://www.wko.at/Content.Node/wir/oe/Die_Wirtschaftskammern_Oesterreichs_-_Unsere_Grundsaeetze_.html >

¹⁵⁷ v angličtine pod názvom Advantage Austria

¹⁵⁸ Advantage Austria: *Hospodárstvo Rakúska na Slovensku*. [cit. 2013-26-11]. Dostupné na internete: < <http://www.advantageaustria.org/sk/Oesterreich-in-der-Slowakei.sk.html#>>

¹⁵⁹ Advantage Austria: *Naše úspechy na Slovensku*. [cit. 2013-26-11]. Dostupné na internete: < <http://www.advantageaustria.org/sk/Oesterreich-in-der-Slowakei.sk.html#>>

¹⁶⁰ Sídlo Bratislava, Žilina, Košice Senec. Preprava a logistika pre prestížne firmy ako Datart, Nay, Hewlett Packard, IBM a General Motors

¹⁶¹ Receptom rodiny Nagltreiterovcov na zaručený úspech na slovenskom trhu je odhodlanosť, vytrvalosť, poznanie trhu a rešpekt voči slovenskému národu a jeho kultúre

pôsobiaca v oblasti zberu, spracovania, recyklácie a likvidácie odpadov a recyklovateľných materiálov¹⁶²

Štruktúra¹⁶³:

- Rakúska obchodná komora (so sídlom vo Viedni)
- Obchodná komora v každej z deviatich spolkových krajín

Rakúska obchodná komora aj obchodné komory spolkových krajín sú rozdelené do siedmich sektorov (remeslá a živnosti, priemysel, obchod, bankovníctvo a poisťovníctvo, doprava a komunikácia, turizmus a voľný čas, informácie a poradenstvo).

Na rozdiel od WKO členstvo v Slovenskej obchodnej a priemyselnej komore povinné nie je. Členmi sa môžu stať fyzické a právnické osoby (s výnimkou potravinárskych a poľnohospodárskych subjektov) na základe prihlášky¹⁶⁴. SOPK je verejnoprávna inštitúcia pôsobiaca na území SR, ktorá vyvíja činnosť na podporu a ochranu podnikania svojich členov v tuzemsku a v zahraničí. Štruktúra SOPK sa podobá WKO. Okrem SOPK sídliacej v Bratislave teda existuje 8 regionálnych komôr, jedna v každom samosprávnom kraji Slovenska¹⁶⁵.

K najvýznamnejším úlohám SOPK patria¹⁶⁶:

- Konzultácie a poradenstvo pri hľadaní obchodných partnerov
- Organizovanie zahraničných obchodných misií za účasti slovenských firiem
- Prezentovanie výrobkov a služieb na pôde zahraničných obchodných komôr a zastupiteľských úradov
- Poskytovanie informácií o možnostiach a perspektívach ekonomiky SR, o právnych normách regulujúcich podnikateľské prostredie v SR

SOPK aj WKO sú členmi Medzinárodnej obchodnej komory v Paríži¹⁶⁷ a členmi EUROCHAMBRES v Bruseli¹⁶⁸, v ktorej je združených 1300 obchodných a priemyselných komôr s veľkým počtom európskych firiem.

¹⁶² zabezpečuje na Slovensku služby pre viac ako 1000 obchodných a priemyselných zákazníkov (napríklad pre Volkswagen a Letisko Bratislava)

¹⁶³ WKO: *Die Wirtschaftskammern Österreichs - "Unsere Strukturen"*. [cit. 2013-27-11]. Dostupné na internete: <https://www.wko.at/Content.Node/wir/oe/Die_Wirtschaftskammern_Oesterreichs_-_Unsere_Strukturen_.html>

¹⁶⁴ KAŠŤÁKOVÁ, E. – RUŽEKOVÁ, V.: *Operácie v zahraničnom obchode*. 2012. s.36

¹⁶⁵ Bratislava, Banská Bystrica, Košice, Nitra, Prešov, Trenčín, Trnava, Žilina

¹⁶⁶ KAŠŤÁKOVÁ, E. – RUŽEKOVÁ, V.: *Operácie v zahraničnom obchode*. 2012. s.37

K významnou aktivitám SOPK aj WKO v oblasti zahraničných vzťahov patrí aj podpora medzinárodného obchodu na základe uzatvorenia bilaterálnych dohôd so zahraničnými partnerskými komorami. Výsledkom takejto dohody medzi Slovenskom a Rakúskom bolo vytvorenie zmiešanej hospodárskej obchodnej komory. Slovensko-rakúska obchodná komora vznikla 07.11.1996¹⁶⁹ so sídlom v Bratislave.

„Slovensko–rakúska obchodná komora je nezávislé združenie fyzických a právnických osôb, založené za účelom podpory obchodných a hospodárskych vzťahov medzi podnikateľskými subjektmi Slovenskej a Rakúskej republiky“¹⁷⁰.

Medzi jej základné ciele patrí¹⁷¹:

- Dobré styky s WKO, SOPK a ostatnými komorami
- Rozvoj vzťahov medzi firmami a podnikateľmi v oblasti obchodu, priemyslu, poľnohospodárstva, financií, dopravy...
- Riešiť obchodné problémy
- Chrániť a rozvíjať spoločné ekonomické záujmy svojich členov
- Poskytovať informácie a stanoviská zo všetkých oblastí ekonomiky a hospodárstva

V súčasnosti má komora 170 členov, pričom najviac z nich je v oblasti bankovníctva, finančných služieb a poisťovníctva¹⁷².

Popis činnosti Rakúskej spolkovéj a obchodnej komory v porovnaní s SOPK nebol v tejto časti diplomovej práce rozobraný len tak náhodou. Na základe preštudovania jednotlivých inštitucionálnych modelov hospodárskej diplomacie sme totižto prišli k záveru, že Rakúsko je príkladom modelu tretej agentúry, ktorý je v Európe veľmi ojedinelý. V rámci sveta má dlhú a úspešnú tradíciu v Singapore, a preto sa tiež niekedy

¹⁶⁷International Chamber of Commerce: *National committees connections gateways*. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: < <http://www.iccwbo.org/worldwide-membership/national-committees/>>

¹⁶⁸Eurochambres: *Our members*. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <<http://www.eurochambres.be/Content/Default.asp>>

¹⁶⁹SOHK: *Stanovy*. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <<http://www.sohk.sk/stranky/30.stanovy>>

¹⁷⁰Slovensko – Rakúska obchodná komora: *Kto sme*. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <http://www.sohk.sk/stranky/6.Kto_sme>

¹⁷¹Slovensko – Rakúska obchodná komora: *Naše ciele*. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <http://www.sohk.sk/stranky/29.nase_ciele>

¹⁷²Slovensko – Rakúska obchodná komora: *Členovia komory*. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: < http://www.sohk.sk/stranky/4.Clenovia_komory_>

používa pod názvom singapurskú model¹⁷³. Treťou agentúrou je práve WKÖ/AWÖ, ktorej zahraničné pracoviská zastrešujú hospodársku diplomáciu Rakúska a plnia funkciu ekonomických oddelení veľvyslanectiev a konzulátov. V modeli tretej agentúry spočívajú kompetencie MZV a MH v zahranično-hospodárskych vzťahoch v pasívnom monitorovaní situácie, ktoré však v prípade potreby poskytujú logistiku a politickú podporu¹⁷⁴ (konkrétne MZV prostredníctvom prepojenia na sieť zastupiteľských úradov).

Z predchádzajúcich riadkov vieme hneď konštatovať, že SOPK neplní úlohu tretej agentúry, a teda Slovensko tento model neuplatňuje. Ostáva teda otázkou či hovoríme v prípade našej krajiny o modeli integrovanom alebo duálnom.

Diplomáciu SR má v kompetencii rovnako ako v Rakúsku Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Hospodárska diplomacia SR sa realizuje prostredníctvom obchodno-ekonomických oddelení (OBEO), ktoré sú súčasťou zastupiteľských úradov riadených MZVaEZ. Pri definovaní inštitucionálneho modelu hospodárskej diplomacie musíme rozlišovať situáciu pred a po roku 2010. Do konca roku 2010 sa na Slovensku aplikoval duálny model, niekedy označovaný aj ako konkurenčný. Tento typ modelu je založený na duálnom riadení činností v oblasti zahranično-politických a zahranično-hospodárskych vzťahov. V sieti zastupiteľských úradov, pobočiek zastupiteľských úradov a slovenských inštitútov riadených MZV existovala sieť OBEO ZÚ ako súčasť ZÚ, ktorú riadilo MH SR v hospodárskych agendách a MZV SR v politických a administratívnych postupoch¹⁷⁵. Jednými z základných príčin zlyhania tohto modelu bolo dvojkoľajné riadenie OBEO ZÚ a s tým súvisiaca neexistencia dohody, ktorá by jednoznačne vymedzila kompetencie MZVaEZ a MH SR. Novelou zákona č. 575/2001 prešli od 01.01.2011 kompetencie v oblasti riadenia OBEO z MH na MZVaEZ SR¹⁷⁶, a teda duálny model bol nahradený modelom integrovaným. V auguste 2012 podpísali obidve ministerstvá Memorandum¹⁷⁷, v ktorom si vymedzili sféry pôsobnosti. MZVaEZ

¹⁷³ PAJTINKA, E.: Hospodárska diplomacia: Hľadanie efektívneho modelu riadenia, alebo boj o obchodných atašé? 2007. In: *Mezinárodní politika*. s.17

¹⁷⁴ KUŽMOVÁ, L: Inštitucionálne modely hospodárskej diplomacie. 2012. In: *Medzinárodné vzťahy*. [cit. 2014-01-04]. Dostupné na internete: <<http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2012-4.pdf>> s.158

¹⁷⁵ KUŽMOVÁ, L: Inštitucionálne modely hospodárskej diplomacie.2012. In: *Medzinárodné vzťahy*. [cit. 2014-01-04]. Dostupné na internete: <<http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2012-4.pdf>> s.158

¹⁷⁶ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: *Program podpory zahraničného obchodu*. [cit. 2014-01-04]. Dostupné na internete: <[http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_75E78DAEB40AFE76C1257B58003E4847_SK/\\$File/Program%20podpory%20zahrani%C4%8Dn%C3%A9ho%20obchodu%202013.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_75E78DAEB40AFE76C1257B58003E4847_SK/$File/Program%20podpory%20zahrani%C4%8Dn%C3%A9ho%20obchodu%202013.pdf)> s.5

¹⁷⁷ Memorandum o spolupráci pri plnení úloh hospodárskej diplomacie v činnosti zahraničnej služby Slovenskej republiky

teda riadi hospodársku diplomáciu, sústreďuje sa na podporu exportu, investícií, medzinárodnej rozvojovej a vedecko-výskumnej spolupráce.

Základným rozdielom medzi inštitucionálnymi modelmi hospodárskej diplomacie porovnávaných krajín je, že za výkon hospodárskej diplomacie zodpovedá na SR jedno ministerstvo (MZVaEZ) a v Rakúsku ani jedno. Na organizáciu hospodárskej diplomacie využíva Rakúsko predovšetkým hospodárskych aktérov, pokým SR len štátnych. V neposlednom rade treba poznamenať, že pre Rakúsko je typická uvedená inštitucionálna štruktúra už od roku 1946¹⁷⁸, pokým Slovensko svoj optimálny model ešte len vytvára. Duálny model, ktorý fungoval na Slovensku 17 rokov, bol v roku 2011 nahradený modelom integrovaným, ktorý je zatiaľ ešte ťažko hodnotiť.

4.3 Zahraničná kultúrna politika

Rovnako ako pojem diplomacia, aj pojem kultúra má nejednu definíciu. Na základe analýzy definícií niekoľkých autorov¹⁷⁹, sme prišli k záveru, že najvýstižnejšia sa javí definícia Edwarda B. Tylora, ktorý pod pojmom kultúra rozumie: „vedomosti, vieru, umenie, morálku, právo, zvyky a všetky ostatné schopnosti a návyky, ktoré si človek osvojil ako člen spoločnosti.“¹⁸⁰

Spojením slov kultúra a diplomacia vzniká pojem kultúrna diplomacia ako neoddeliteľná súčasť zahraničnej politiky každého štátu a ako nástroj, ktorý sa čoraz častejšie používa na presadzovanie demokracie a slobody na svete¹⁸¹. K rozvoju stykov a vzťahov medzi jednotlivými krajinami teda nedochádza len v spojitosti s ekonomikou alebo politikou, ale aj kultúrou (výmenou materiálnych a kultúrnych hodnôt).

Ako už bolo spomínané vyššie, kultúrna diplomacia je súčasťou tzv. soft power (mäkkej sily) štátu ako protikladu tzv. hard power (hrubej moci) presadzovanej najmä prostredníctvom vojenskej sily.

Jednotná definícia kultúrnej diplomacie opäť neexistuje, a preto sa v nasledujúcich riadkoch na základe definícií rôznych autorov pokúsime vysvetliť, čo vlastne kultúrna

¹⁷⁸ KUŽMOVÁ, L.: Inštitucionálne modely hospodárskej diplomacie.2012. In: *Medzinárodné vzťahy*. [cit. 2014-01-04]. Dostupné na internete: <<http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2012-4.pdf>> s.165

¹⁷⁹ Klemm, Kroeber a Kluckhohnová, Fobelová, Sokol, Zágoršeková, Tylor, Malinowski

¹⁸⁰ TYLOR, E.: *What is Culture?* [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <http://anthro.palomar.edu/culture/culture_1.htm>

¹⁸¹ SCHAAKE. M.: *Kultúrna diplomacia nám pomáha predávať európske hodnoty*. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <<http://www.europarl.europa.eu/news/sk/news-room/content/20110429FCS18372/10/html/Poslanky%2088a-Schaake-Kult%20Arna-diplomacia-n%20A1m-pom%20A1ha-pred%20A1va%20A5-eur%20B3pske-hodnoty>>

diplomacia je, aká je jej úloha v súčasných medzinárodných vzťahoch a s akým typom diplomacie sa najčastejšie zamieňa.

Kultúrna diplomacia označuje podľa M. C. Cummingsa (v širšom slova zmysle): „proces výmeny ideí, informácií, prvkov umenia, životných štýlov, hodnotových systémov, tradícií, názorov a iných aspektov kultúry medzi kolektivitami“.¹⁸² Kultúrnu diplomáciu ako nástroj realizácie zahraničnej politiky štátu (v užšom slova zmysle) definuje Pajtinka ako „súbor oficiálnych aktivít, ktoré sú zamerané na sprostredkovanie informácií o hodnotách, normách správania sa a iných atribútoch kultúry jedného (štátneho) národa vo vzťahu k inému (štátnemu) národu, a ktorých cieľom je presadzovať vlastné národno-štátne záujmy“.¹⁸³

Rusiňák považuje kultúrnu diplomáciu za významnú súčasť verejnej diplomacie. Definuje ju ako osobitnú dimenziu zahraničnej politiky štátu, ktorej základnou funkciou je podporovať a rozvíjať kultúrny vplyv daného štátu v medzinárodných vzťahoch. Cieľom štátov je prostredníctvom kultúry, vedy, umenia a športu prezentovať hodnoty vysielajúceho štátu (tradície, jazyk, idey a iné informácie), ktoré pomáhajú vzájomnému porozumeniu medzi obyvateľmi a štátmi.¹⁸⁴

V diplomovej práci sa nestotožňujeme s vnímaním kultúrnej diplomacie ako súčasť diplomacie verejnej, lebo je to jeden z predpokladov na zamieňanie si týchto dvoch rozličných aj keď úzko súvisiacich pojmov (obidve operujú predovšetkým s hodnotami, ideami a orientujú sa na širokú verejnosť).

Jeden zo základných rozdielov je odlišný časový horizont realizácie stanovených cieľov. Verejná diplomacia sa viac orientuje na krátkodobý problém reprezentácie identity národov na báze komunikácie a formovania imidžu spoločnosti, zatiaľ čo kultúrna diplomacia je dlhotrvajúcim procesom. S tým zároveň súvisí aj druhý rozdiel, a to používanie odlišných nástrojov na realizáciu týchto cieľov. Kultúrna diplomacia podporuje kultúrnu, vedeckú a umeleckú spoluprácu (napr. kultúrne výmeny), pričom sprostredkováva informácie a vedie dialóg o kultúrnej identite domovského štátu. Na druhej strane verejná diplomacia interpretuje oficiálne pozície domovskej krajiny vo

¹⁸²PAJTINKA, E.: Verejná diplomacia. 2008. In: *Diplomatická služba členského štátu EÚ v procese európskej integrácie*. . [cit. 2014-10-01]. Dostupné na internete:

<http://fmv.euba.sk/files/Zbornik_2008_Diplomaticka_sluzba_clenskeho_statu_EU.pdf> s. 196

¹⁸³ PAJTINKA, E.: Verejná diplomacia. 2008. In: *Diplomatická služba členského štátu EÚ v procese európskej integrácie*. . [cit. 2014-10-01]. Dostupné na internete:

<http://fmv.euba.sk/files/Zbornik_2008_Diplomaticka_sluzba_clenskeho_statu_EU.pdf> s. 196

¹⁸⁴ RUSIŇÁK, P.: *Diplomacia – úvod do štúdia*. 2012. s. 56

vzťahu k zahraničnej verejnosti, pričom vytvára pozitívny obraz o krajine, ktorú reprezentuje.¹⁸⁵

Na záver môžeme teda skonštatovať, že kultúrna diplomacia hrá stále dôležitejšiu úlohu v zahraničnej politike každého štátu, a teda aj v medzinárodných vzťahoch. Snaží sa posilňovať vzájomnú dôveru medzi ľuďmi, národmi a štátmi na medzinárodnej scéne. V prípade politických komplikácií alebo napätí prispieva k tomu, aby sa konflikty aspoň nevyhrocovali. Ide o dlhodobý a dôkladne premyslený proces, ktorý zohľadňuje podmienky krajiny, v ktorej diplomacia pôsobí. Je však potrebné poznamenať, že za určitých okolností môžu kultúrne iniciatívy zohrať negatívnu úlohu a namiesto posilňovania vzájomnej dôvery prehlbovať problémy vo vzájomných vzťahoch štátov.¹⁸⁶

Medzi najznámejšie inštitúty, ktoré realizujú kultúrnu dimenziu diplomacie formou rôznych výstav, koncertov, filmových predstavení, festivalov či jazykovej výučby patrí napríklad: British Council (Veľká Británia a Severné Írsko), Goethe Institut (Spolková republika Nemecko), Alliance française a francúzske kultúrne centrá (Francúzsko) a iné.

4.3.1 Zahraničná kultúrna politika Rakúska

Rakúska zahraničná kultúrna politika je založená na myšlienke: „Pod Európou rozumieme spoločný kultúrny projekt, ktorého súčasťou sme sa stali vstupom do EÚ a práve ten je základným princípom rakúskej zahraničnej politiky.“¹⁸⁷ Cieľom tejto alpskej krajiny je teda prezentovať Rakúsko v zahraničí svojou bohatou kultúrou a presadzovať svoje záujmy v medzinárodných vzťahoch prostredníctvom kultúrnej politiky.

Spolkové ministerstvo pre Európu, integráciu a zahraničie so svojimi veľvyslanectvami, konzulárnymi úradmi a kultúrnymi fórami rovnako ako rakúske knižnice a rakúske inštitúty si položili v oblasti zahraničnej kultúrnej politiky nasledujúce tri ciele¹⁸⁸:

¹⁸⁵ PAJTINKA, E.: Verejná diplomacia. 2008. In: *Diplomatická služba členského štátu EÚ v procese európskej integrácie*. . [cit. 2014-10-01]. Dostupné na internete:

<http://fmv.euba.sk/files/Zbornik_2008_Diplomaticka_sluzba_clenskeho_statu_EU.pdf> s. 196-197

¹⁸⁶ KURUCZ, M.: Kultúrna dimenzia diplomacie. 2007. In: *Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie*. [cit. 2014-10-01]. Dostupné na internete:

<http://fmv.euba.sk/files/Zbornik_2007_Zahranicna_politika_a_diplomacia_SR.pdf> s. 63

¹⁸⁷ Das Aussenministerium: *Auslandkultur neu*. [cit. 2014- 10-01]. Dostupné na internete:

<<http://www.bmeia.gv.at/aussenministerium/presse/presseaussendungen/2001/auslandskultur-neu.html>>

¹⁸⁸ Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten: *Auslandskulturkonzept*. 2011. [cit. 2014-10-01]. Dostupné na internete:

<http://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/bmeia/media/3-Kulturpolitische_Sektion_-_pdf/Broschueren/Broschuere_Auslandskulturkonzept_2011.pdf> s.5

1. Prezentovať Rakúsko v zahraničí ako inovatívno-kreatívnu krajinu so svojím rozmanitým, historicky rastúcim kultúrnym a vedeckým bohatstvom – Rakúska kultúra je v zahraničí často spájaná s kultúrne a historicky významnými osobnosťami ako Mozart, Klimt alebo Freud. Tento hudobník, výtvarný umelec a vedec boli na svoju dobu mimoriadne progresívni a odhalili/objavili/ukázali nové možnosti vyjadrovania sa. Základom zahraničnej kultúrnej politiky musí však byť vyobrazenie/zobrazenie súčasného Rakúska. Iba tak je možné dosiahnuť, že Rakúsko bude vnímané ako krajina orientovaná na budúcnosť a nie ako krajina zakorenená v svojej histórii.
2. Podľa motta Európskej únie „Jednota v rozmanitosti“ sa aktívne spolupodieľať na ďalšom rozvoji európskej integrácie - Rakúsko má veľký záujem na pozitívnom ďalšom rozvoji európskej integrácie. Rakúska zahraničná kultúrna politika sa preto bude spolupodieľať na kultúrnych iniciatívach EÚ a vytvárať projekty s ďalšími partnermi na posilnenie spoločného európskeho povedomia.
3. Prostredníctvom iniciatív v oblasti kultúrneho a náboženského dialógu dlhodobo prispievať ku globálnemu budovaniu dôvery a zabezpečeniu mieru – Kultúrny a náboženský dialóg majú prispieť k posilneniu demokracie, dodržiavaniu ľudských práv a základných slobôd, vrátane náboženskej slobody a slobody myslenia. Dialóg je dôležitým nástrojom na podporu medzikultúrneho a medzináboženského spolužitia integrácie v Rakúsku a v Európe.

Medzi opatrenia na dosiahnutie cieľov rakúskej zahraničnej kultúrnej politiky patrí¹⁸⁹:

1. Starostlivosť a ďalší rozvoj efektívnej siete rakúskych zahraničných kultúrnych inštitúcií – Rakúsko má vybudovanú rozsiahlu sieť zahraničných kultúrnych inštitúcií, ktoré musia byť neustále kontrolované a prispôbované novým skutočnostiam. Jednotlivé inštitúcie potrebujú dostatočné ľudské a finančné zdroje, aby boli schopné plniť ciele rakúskej zahraničnej kultúrnej politiky.

Táto zahraničná kultúrna sieť má nasledujúce zložky¹⁹⁰:

- *Zastupiteľské a konzulárne úrady* – patria sem veľvyslanectvá, generálne konzuláty a honorárne konzuláty, ktoré boli bližšie rozobrané v druhej kapitole tejto práce.

¹⁸⁹Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten: *Auslandskulturkonzept: Austria Kultur*. 2011. [cit. 2014-10-01]. Dostupné na internete: <http://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/bmeia/media/3-Kulturpolitische_Sektion_-_pdf/Broschueren/Broschuere_Auslandskulturkonzept_2011.pdf> s. 6-7

¹⁹⁰Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten: *Auslandskulturkonzept: Austria Kultur*. 2011. [cit. 2014-10-01]. Dostupné na internete: <http://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/bmeia/media/3-Kulturpolitische_Sektion_-_pdf/Broschueren/Broschuere_Auslandskulturkonzept_2011.pdf> s. 8-9

- *Kultúrne fóra* (Príloha č.3) – Kultúrne fóra sú zriaďované na miestach významných kultúrno-politických záujmov Rakúska a väčšina z nich je administratívne a fyzicky prepojená s príslušným veľvyslanectvom, poprípade generálnym konzulátom. Každé veľvyslanectvo a generálny konzulát bez kultúrneho fóra má k dispozícii rovnako ako aj kultúrne fórum ročný rozpočet pre oblasť kultúry.

K základným úlohám kultúrnych fór patrí¹⁹¹:

- prezentovať rakúske kultúrne hodnoty v zahraničí,
- podporovať kultúrne stretnutia medzi Rakúskom a hostiteľskými krajinami,
- realizovať spoločné kultúrne projekty v spolupráci s inštitúciami hostiteľských krajín,
- spolupracovať pri realizácii medzištátnych kultúrnych dohôd.

Rakúske kultúrne fórum v Bratislave je súčasťou Rakúskeho veľvyslanectva v Bratislave. Súčasťou týchto priestorov je čítareň, v ktorej je návštevníkom k dispozícii malá knižnica s literatúrou o Rakúsku, aktuálnymi informáciami o študijných možnostiach a kultúrnych aktivitách v Rakúsku, rakúske denníky a rôzne časopisy. Pravidelne organizuje nielen v Bratislave, ale aj po celom Slovensku umelecké, vedecké a osvetové podujatia ako prednášky, literárne čítania, koncerty, výstavy alebo divadelné a tanečné predstavenia. Taktiež podporuje účasť Rakúšanov na medzinárodných kultúrnych podujatiach na Slovensku¹⁹².

- *Rakúske knižnice* – Od roku 1986 boli rakúske knižnice zriadené na 60tich miestach v 28 štátoch a to predovšetkým v strednej, východnej a juhovýchodnej Európe. Okrem týchto cieľových oblastí zaznamenalo otvorenie rakúskych knižníc úspech v Turecku, v južnom Kaukaze a Strednej Ázii. Boli vytvorené v spolupráci s miestnymi inštitúciami v hostiteľskej krajine, najmä s univerzitami a knižnicami. Nákup kníh zabezpečuje BMeiA a náklady na prevádzku hradí lokálny partner. Hlavným poslaním rakúskych knižníc je šírenie informácií o Rakúsku, jeho kultúre, geografii, histórii, vede, obyvateľstve, legislatíve, politickom systéme a obchode. V spolupráci s veľvyslanectvami, generálnymi konzulátmi a kultúrnymi fórami

¹⁹¹ MATTOŠ, B.: Kultúrna dimenzia diplomacie ako nástroj zahraničnej politiky štátu na príklade Rakúskej republiky. 2013. In: *Zborník príspevkov z 12. medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov*. [cit. 2014-10-01]. Dostupné na internete: <http://fmv.euba.sk/files/ZBORNIK_FINAL_12_MVKD_2013.pdf> s. 380

¹⁹² Rakúske kultúrne fórum: *Rakúske kultúrne fórum v Slovenskej republike*. [cit. 2014-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.rakuskekulturneforum.sk/onas/onas>>

organizujú taktiež kultúrne podujatia pre široký okruh odbornej a laickej verejnosti, zaujímajúcej sa o problematiku Rakúska.¹⁹³

Na Slovensku sa nachádzajú hneď dve rakúske knižnice, a to v Bratislave a v Košiciach. Rakúska knižnica v Košiciach bola otvorená v októbri 1993 ako verejná knižnica, ktorá sa stala samostatnou súčasťou Univerzitetnej knižnice Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach¹⁹⁴. Rakúska knižnica v Bratislave bola zriadená o niečo neskôr, v máji 2005, ako súčasť Univerzitetnej knižnice v Bratislave¹⁹⁵. Obe knižnice boli zriadené v spolupráci s Rakúskym kultúrnym fórom v Bratislave a Rakúskou spoločnosťou pre literatúru vo Viedni.

- *Rakúske inštitúty* – Rakúsky inštitút vznikol zákonom z roku 1996 formou spoločnosti s ručením obmedzeným (GmbH) so sídlom vo Viedni. V súčasnosti tieto inštitúty možno nájsť v deviatich krajinách strednej a východnej Európy (Belehrad , Bratislava , Brno , Budapešť , Krakov , Ľubľana, Rím, Varšava a Vroclav) a v Turecku (Istanbul). Ich hlavnou úlohou respektíve cieľom je výučba nemeckého jazyka od štandardných a intenzívnych kurzov až po kurzy pre firmy, prípravu na skúšky, špeciálne gramatické a konverzačné kurzy a hospodársku nemčinu. V súčasnosti sa týchto kurzov v daných mestách zúčastní okolo 10 000 ľudí ročne. V roku 2002 bola dokonca Rakúskemu inštitútu udelená „Európska jazyková cena Label pre inovatívne projekty“¹⁹⁶.

V Bratislave funguje Rakúsky kultúrny inštitút od roku 1998 a od tej doby mal približne 12 000 účastníkov kurzov. Okrem súkromných osôb vyučujú lektori tohto inštitútu aj v národných a mezinárodných spoločnostiach z oblastí informačných technológií, consulting, právne poradenstvo, ako ja v bankách a verejných inštitúciách. Inštitút úzko spolupracuje s Rakúskym veľvyslanectvom, Rakúskym kultúrnym fórom a ďalšími rakúskymi inštitúciami na Slovenku¹⁹⁷.

¹⁹³Das Aussenministerium: *Österreich-Bibliotheken*. [cit. 2014-10-01]. Dostupné na internete:<<http://www.bmeia.gv.at/aussenministerium/aussenpolitik/auslandskultur/oesterreich-bibliotheken.html>>

¹⁹⁴ Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach: *Rakúska knižnica*. [cit. 2014-11-01]. Dostupné na internete:<<http://www.upjs.sk/pracoviska/univerzitna-kniznica/rakuska-kniznica/>>

¹⁹⁵ Univerzitná knižnica v Bratislave: *Rakúska knižnica*. [cit. 2014-11-01]. Dostupné na internete:<<http://www.ulib.sk/sk/zahranicne-zbierky/rakuska-kniznica/>>

¹⁹⁶Das Aussenministerium: *Österreich Institut GmbH*. [cit. 2014-11-01]. Dostupné na internete:<<http://www.bmeia.gv.at/aussenministerium/aussenpolitik/auslandskultur/oesterreich-institut-gmbh.html>>

¹⁹⁷ Österreich Institut Bratislava: *Österreich Institut v Bratislave*. [cit. 2014-11-01]. Dostupné na internete:<<https://www.bratislava.oesterreichinstitut.sk/o-nas/oesterreich-institut-v-bratislave/>>

2. Realizácia a podpora kultúrnych a vedeckých projektov s prezentáciou Rakúska ako inovatívno-kreatívnej krajiny - Hlavná práca zahraničnej kultúrnej politiky je venovaná v zahraničí realizácii a podpore kultúrnych a vedeckých projektov založených na strategických a vecných požiadavkách MZV.
3. Realizácia a podpora projektov v oblasti kultúrneho a náboženského dialógu doma i v zahraničí s cieľom spraviť z Rakúska centrum medzikultúrneho a medzináboženského dialógu – Ťažiskom dialógu sú globálne posilnenie základných práv a slobôd, sociálne začlenenie kultúrnych, náboženských a etnických menšín v podmienkach modernej demokracie, práva žien, eliminácia predsudkov a nedorozumení a podpora cezhraničnej spolupráce.
4. Presadzovanie rakúskych kultúrnych záujmov v rozhodovacom procese EÚ a medzinárodných organizáciách (najmä UNESCO) a podpora kultúrnych iniciatív EÚ a medzinárodných organizácií (najmä UNESCO) v Rakúsku

Rakúska zahraničná kultúrna politika sa realizuje v troch prioritných regiónoch¹⁹⁸:

- Dunajský región¹⁹⁹
- Oblasť Čierneho mora
- Západný Balkán

Kultúrna diplomacia je aj na Slovensku dôležitou súčasťou zahraničnej a európskej politiky. Jej realizácia je v kompetencii MZVaEZ SR v úzkej spolupráci s MK SR²⁰⁰, ktorých cieľom je zvyšovať atraktivitu a dôveryhodnosť Slovenska vo svete. Zahraničnú kultúrnu sieť Slovenska tvoria zastupiteľské a konzulárne úrady a kultúrne inštitúty. Ako bolo spomínané Rakúsko má túto sieť doplnenú aj o kultúrne fóra a knižnice. Slovenské inštitúty sú organizačnou súčasťou MZVaEZ SR a predstavujú inštitucionálny základ prezentácie slovenskej kultúry v zahraničí. Svojou činnosťou zabezpečujú a realizujú prezentáciu slovenského umenia a kultúrnu dimenziu diplomacie v praxi²⁰¹. V súčasnosti

¹⁹⁸Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten: *Auslandskulturkonzept: Austria Kultur*. 2011. [cit. 2014-11-01]. Dostupné na internete:

<http://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/bmeia/media/3-Kulturpolitische_Sektion_-_pdf/Broschueren/Broschuere_Auslandskulturkonzept_2011.pdf> s. 12

¹⁹⁹Nemecko, Rakúsko, Česká republika, Slovenská republika, Maďarsko, Chorvátsko, Slovinsko, Ukrajina, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Rumunsko, Srbsko, Bulharsko, Moldavsko

²⁰⁰Dohoda medzi MZV SR a MK SR o spolupráci pri zabezpečovaní úloh kultúrnej diplomacie a prezentácie slovenského umenia a kultúry v zahraničí

²⁰¹Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: *Kultúrna diplomacia*. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete:< https://www.mzv.sk/sk/ministerstvo/kulturna_diplomacia>

môžeme slovenské inštitúty nájsť v ôsmich európskych hlavných mestách (Berlín, Budapešť, Moskva, Paríž, Praha, Rím, Varšava, Viedeň). V ostatných krajinách preberajú úlohu kultúrneho inštitútu zastupiteľské úrady. Významné výročia a udalosti SR sú prezentované formou výstav, besied alebo dokumentárnych filmov pre širokú aj odbornú verejnosť. V roku 2014 si bude Slovensko pripomínať 10. výročie vstupu do EÚ a NATO; 100. výročie 1. svetovej vojny; 25. výročie nežnej revolúcie; 70. výročie Slovenského národného povstania²⁰². SR však nemá v oblasti kultúrnej dimenzie diplomacie jasne definované ciele a opatrenia na dosiahnutia cieľov, na rozdiel od Rakúska, ktoré ich má naformulované v dokumente „Auslandskulturkonzept“.

²⁰²Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: *Kultúrna diplomacia*. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete:< https://www.mzv.sk/sk/ministerstvo/kulturna_diplomacia>

Záver

Problematike diplomatického protokolu sa venuje viacero domácich aj zahraničných autorov, avšak jednoznačne prijatá exaktná definícia tohto pojmu dodnes neexistuje. Pre potreby predkladanej diplomovej práce sme si preto vytvorili vlastnú definíciu, v rámci ktorej pod výrazom diplomatický protokol rozumieme politický nástroj diplomacie, ktorý je súhrnom všeobecne prijatých medzinárodných noriem a obyčají a zaoberá sa formálnou stránkou medzinárodných vzťahov. Aj keď mnohé protokolárne formality, ktoré sa v minulosti prísne dodržiavali, stratili v súčasnosti svoj význam alebo sa používajú už len vo veľmi obmedzenej miere, poslanie a význam diplomatického protokolu v modernej diplomacii neklesol. Jeho pravidlá sa však prispôbujú a vykladajú spôsobom, ktorý zodpovedá obsahu súčasných medzinárodných vzťahov.

Z dôvodu rozsahu práce a dostupnosti informácií nebolo možné charakterizovať a analyzovať všetky protokolárne aspekty Rakúskej republiky. Sústredili sme sa preto len na oddelenie protokolu, štátne symboly, protokolárne prednostné poradie a zahraničné zastupiteľstvá.

Za prípravu a kontrolu štátnych, oficiálnych a pracovných návštev, dohľad nad zahraničnými diplomatickými misiami a medzinárodnými organizáciami a priebehom štátnych ceremónií zodpovedá v Rakúsku oddelenie protokolu Spolkového ministerstva pre Európu, integráciu a zahraničie na čele s veľvyslankyňou Bettinou Kirnbauer. Jedná sa teda o typické aktivity oddelenia protokolu vo väčšine štátov. Základným rozdielom v porovnaní s viacerými krajinami vrátane SR však je, že tieto úlohy sú v rámci oddelenia protokolu rozdelené do troch pododdelení, tzv. referátov.

Štátne symboly Rakúskej spolkovej republiky majú za sebou pomerne bohatú históriu. Patrí k nim štátna vlajka, štátny znak a štátna hymna. Význam rakúskej spolkovej vlajky (rozloženie aj farebná kombinácia) pochádza už z roku 1191, z bitky pri Akre, pričom jej červená farba predstavuje silu a statočnosť a biela mier a čestnosť. Popri štátnej vlajke vyvesuje každá z deviatich spolkových krajín Rakúska aj vlajku spolkovú. Ako znak Rakúskej republiky bol prijatý už v roku 1919 jednohlavý čierny orol, ktorý predstavuje suverenitu štátu. V jeho súčasnej podobe má na hlave zlatú korunu, na hrudi červený štít so strieborným brvnom a v pazúroch obkolesených železnými reťazami nesie kladivo a kosák. História textu hymny Rakúska je v porovnaní s ostatnými európskymi krajinami taktiež oveľa zložitejšia. Súčasný text a melódia hymny („Land der Berge, Land am Strome“)

vstúpil do platnosti v roku 1947, s menšou obmenou v roku 2012 kvôli kritike zo strany političiek a ženskoprávnych aktivistiek.

V protokolárnom prednostnom poradí vo všeobecnosti platí zásada, že najvyššie miesto patrí hlave štátu, za ktorou nasleduje predseda parlamentu a následne predseda vlády. V Rakúsku však táto zásada na rozdiel od Slovenska neplatí. Prvé miesto síce prináleží prezidentovi, za ním však nasleduje kardinál, ktorý nie je zahrnutý do protokolárneho prednostného poradia väčšiny krajín, a teda ich ani nereprezentuje na žiadnych oficiálnych udalostiach. Tretie miesto patrí spolkovému kancelárovi, po ktorom nasleduje predseda Národnej rady. Aj keby sa očakávalo, že piate miesto bude patriť predsedovi Spolkovej rady, patrí vicekancelárovi a tento druhý reprezentant zákonodarnej moci sa posúva až na miesto deviate. Z uvedeného nám navyše vyplýva, že predstavitelia zákonodarnej moci nemajú v Rakúsku na rozdiel od Slovenska prednosť pred predstaviteľmi moci výkonnej.

Rakúsko má vo svete aktuálne zriadených 82 veľvyslanectiev (z toho 26 s kultúrnym fórom), 11 generálnych konzulátov (z toho 3 s kultúrnym fórom) a 280 honorárnych konzulátov. Okrem toho má v 11-tich mestách svoje stále zastúpenie pri medzinárodných organizáciách. Na druhej strane oddelenie protokolu v Rakúsku je prvým kontaktným miestom pre 116 veľvyslanectiev. Všetky veľvyslanectvá sa nachádzajú v hlavnom meste, v ktorom sídli aj množstvo medzinárodných organizácií.

Aj keď diplomová práca analyzovala hlavne vybrané oblasti diplomatického protokolu Rakúska, nemalý priestor venovala aj charakteristike obchodného protokolu a obchodných partnerov tohto štátu. Vo všeobecnosti možno povedať, že Rakúšania sú schopní, tvrdí a vzdelaní obchodníci s dobrými vyjednávacími schopnosťami, ktorí sa rozhodujú na základe faktov a skúseností. Prípravám na rokovania venujú dostatočné množstvo času a vždy sú schopní pohotovo reagovať, argumentovať a klásť otázky. Správanie a základné charakteristiky obchodných partnerov však závisia z veľkej časti od kultúry krajiny, z ktorej pochádzajú. Z tohto dôvodu diplomová práca komparovala na základe prác holandského sociológa Geerta Hofstedeho kultúrne dimenzie Rakúska a Slovenska. Najvýraznejší rozdiel sa zo štyroch skúmaných oblastí (maskulinita/femininita, individualizmus/kolektivismus, mocenský odstup a vyhýbanie sa neistote) prejavil v mocenskom odstupe. Rakúsko patrí na rozdiel od Slovenska ku krajinám s nízkym (dokonca nulovým) indexom mocenského odstupe, a teda s minimálnou nerovnosťou medzi ľuďmi, rovnakými právami, minimálnou hierarchizáciou na pracovisku a decentralizovanou mocou. Na druhej strane najväčšia podobnosť týchto susedských

štátov sa prejavila v oblasti individualizmu/kolektivismu. Indexy oboch krajín sú v tejto dimenzii na hranici medzi individualizmom a kolektivismom, pričom o niečo viac sa v nich prejavuje individualizmus. V posledných dvoch oblastiach patrí Rakúsko jednoznačne k maskulínne orientovaným kultúram, v ktorých najdôležitejšou hodnotou v spoločnosti je materiálny úspech a rozvoj a ku krajinám s pomerne vysokým indexom obáv z neistoty. Ľudia vnímajú obavu z neistoty ako neustálu hrozbu a vyžadujú presné pravidlá, aby vedeli, ako sa majú v tej ktorej situácii správať. Kultúrne dimenzie Rakúska nám teda potvrdili a nedostali sa do konfliktu so žiadnou charakteristikou, ktorá sa vo všeobecnosti pripisuje rakúskym obchodným partnerom.

Cieľom diplomovej práce však nebolo iba charakterizovať a analyzovať vybrané protokolárne aspekty Rakúska, ale aj zhodnotiť zahraničnú politiku a postavenie Rakúska ako malého štátu v súčasných medzinárodných vzťahoch.

Rakúsko je spolková republika s parlamentnou demokraciou nachádzajúca sa v strednej Európe, ktorá si od roku 1955 zachováva status neutrálneho štátu. Zaraďujeme ho do skupiny malých štátov nie len na základe počtu obyvateľov a rozlohy, ale aj iných charakteristík typických pre túto skupinu štátov. Ide konkrétne o jeho orientáciu zahraničnej ekonomiky na susedné štáty strednej a východnej Európy, vysokú otvorenosť ekonomiky (109% HDP) a angažovanosť na poli medzinárodných organizácií. Rakúsko nielenže je členom viac ako 70tich medzinárodných organizácií, ale v jeho hlavnom meste sídli aj nejedna z nich. Dôležité je spomenúť najmä Viedeň ako jedno zo štyroch oficiálnych sídel OSN („Vienna International Centre“ nazývaná aj „UNO - City“), sídlo OPEC, IAEA a OBSE. Úspešnosť krajiny a jej význam v medzinárodných vzťahoch však nezávisí iba od veľkosti, oveľa dôležitejšia je úspešná zahraničná politika, ekonomická vyspelosť, kvalita vzdelania a výskumu. Rakúsko patrí medzi najbohatšie krajiny EÚ, s vysokou produktivitou a životnou úrovňou. Za úspechom rakúskej ekonomiky stojí aj kvalitné podnikateľské prostredie, s pomerne nízkym indexom vnímania korupcie a vysokým indexom konkurencieschopnosti. V neposlednom rade treba spomenúť vysokú inovačnú výkonnosť tejto krajiny (štvrtá najväčšia úroveň investícií do výskumu a vývoja v rámci EÚ) a najnižšiu mieru nezamestnanosti spomedzi krajín EÚ. K priaznivej miere zamestnanosti predovšetkým u mladých ľudí napomáha hlavne rakúsky duálny vzdelávací systém.

Keďže pre Slovensko rovnako ako pre Rakúsko boli typické všetky charakteristiky prisudzujúce sa malým štátom, mohlo by sa na prvý pohľad zdať, že tieto susedné štáty sú krajiny veľmi podobné, ale opak je pravdou. Aj keď vo vybraných skúmaných

ukazovateľoch neskončilo Slovensko najhoršie spomedzi krajín EÚ, na dobehnutie Rakúska mu chýba ešte dlhá cesta. Zaostáva nie len v produktivite práce, ale aj v kvalite podnikateľského prostredia, vzdelania a výskumu.

Rakúsko ako neutrálny štát nepresadzuje svoje záujmy v medzinárodných vzťahoch prostredníctvom tvrdej moci spájanej s vojenskou silou a bohatstvom, ale prostredníctvom moci mäkkej spájanej s úspešnou kultúrnou diplomaciou. Kultúrna diplomacia síce hrá stále dôležitejšiu úlohu v zahraničnej politike každého štátu, ale na základe dostupných informácií môžeme konštatovať, že v Rakúsku sa jej prikladá oveľa väčší význam a venuje väčšia pozornosť ako na Slovensku. Spolkové ministerstvo pre Európu, integráciu a zahraničie a participujúce inštitúcie realizujú ciele tejto oblasti zahraničnej politiky najmä v Európe, a teda v regiónoch, s ktorými ho spája geografická blízkosť a dlhoročné historické väzby. SR nemá na rozdiel od Rakúska v oblasti kultúrnej dimenzie diplomacie jasne definované prioritné oblasti, ciele a opatrenia na dosiahnutia cieľov, ku ktorým patrí napríklad prezentácia Rakúska v zahraničí ako inovatívno-kreatívnej krajiny s rozmanitým, historicky rastúcim kultúrnym a vedeckým bohatstvom alebo spolupodieľanie na ďalšom rozvoji európskej integrácie. Je potrebné tiež poznamenať, že SR taktiež nemá vybudovanú takú bohatú zahraničnú kultúrnu sieť, ktorú v Rakúsku okrem zastupiteľských a konzulárnych úradov a inštitútov tvorí aj sieť rakúskych knižníc a kultúrnych fór.

Pri poslednej analýze týkajúcej sa inštitucionálnych modelov hospodárskej diplomacie, ktoré sa určujú na základe miery a spôsobu participácie ako aj vzájomných vzťahov subjektov ako MZV, MH alebo špecializovaných štátnych agentúr sme narazili na ďalšiu odlišnosť porovnávaných krajín. Rakúsko aplikuje od roku 1946 model tretej agentúry, ktorou je Rakúska spolková obchodná komora. Členstvo vo WKO je na rozdiel od SOPK povinné. Naproti tomu Slovensko svoj optimálny model ešte len vytvára. Duálny model, ktorý fungoval na Slovensku 17 rokov, bol totižto v roku 2011 nahradený modelom integrovaným, ktorý je zatiaľ ešte ťažko hodnotiť. Modely sa nám líšia dvoma základnými rozdielmi. Prvým je, že za výkon hospodárskej diplomacie zodpovedá na SR jedno ministerstvo (MZVaEZ) a v Rakúsku ani jedno. Druhý rozdiel spočíva v organizácii hospodárskej diplomacie, na ktorú využíva Rakúsko predovšetkým hospodárskych aktérov, pokiaľ SR len štátnych. V neposlednom rade treba poznamenať, že model tretej agentúry je vo svete veľmi ojedinelý a považovaný za najefektívnejší, čiže aj z tejto poslednej komparácie vyšlo Rakúsko úspešnejšie v porovnaní so Slovenskom.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje, odborné články a štúdie

- [1] BALUŠEK, Milan. 1996. *Umenie diplomacie*. Bratislava: Belimex, 1996. 222s. ISBN 80-85327-17-1
- [2] DREIMANN, D. 1981. *Das diplomatische Protokoll*. Lipsko: Koehler & Amelang, 1981. 196s. ISBN 295-275-2304-81
- [3] FELTHAM, Ralph. 2003. *Průručka diplomata*. Praha: Slon, 2003. 262s. ISBN 80-86429-13-X
- [4] GULLOVÁ, Soňa. 2011. *Medzinárodný obchodný a diplomatický protokol*. 2. prepracované a doplnené vydanie. Praha: Grada Publishing, 2011. 253s. ISBN 978-80-247-3777-5
- [5] HANULÁKOVÁ, Eva. 1996. *Etika v marketingu*. Bratislava: Eurounion, 1996. 123s. ISBN 80-85568-56-X
- [6] HOFSTEDE, Geert. 1999. *Kultury a organizace – Software lidské mysli*. 1. vydanie. Praha: Linde, 1999. 207s. ISBN 80-86131-70-X
- [7] HUBINGER, Václav. 2006. *Encyklopedie diplomacie*. Praha: Libri, 2006. 191s. ISBN 80-7277-296-1
- [8] KAŠŤÁKOVÁ, Elena – RUŽEKOVÁ, Viera. 2012. *Operácie v zahraničnom obchode*. Bratislava: Ekonóm, 2012. 296s. ISBN 978-80-225-3496-3
- [9] KREJČÍ, Oskar. 2001. *Medzinárodná politika*. 2. aktualizované a rozšírené vydanie. Praha: Ekopress, 2001. 710s. ISBN 80-86119-45-9
- [10] KURUCZ, Milan. 2007. Kultúrna dimenzia diplomacie. In: *Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie*. Bratislava: Ekonóm, 2007. ISBN 978-80-225-2467-4, s.62-71
- [11] KUŽMOVÁ, Lucia. 2012. Inštitucionálne modely hospodárskej diplomacie – príklad Nemecka, Rakúska, Švajčiarska a Slovenska. In: *Medzinárodné vzťahy*. ISSN 1336 – 1562, 2012, roč. X., č. 4, 153-169
- [12] MATTOŠ, Boris. 2010. *Diplomatický protokol Slovenskej republiky*. Bratislava: Ekonóm, 2010. 117s. ISBN 978-80-225-3145-0
- [13] MATTOŠ, Boris. 2013. Kultúrna dimenzia diplomacie ako nástroj zahraničnej politiky štátu na príklade Rakúskej republiky. In: *Zborník príspevkov z 12. medzinárodnej vedeckej konferencie doktorantov a mladých vedeckých pracovníkov*. Bratislava: Ekonóm, 2013. ISBN 978-80-225-3659-2, s.377-383

- [14] MRÁZ, Stanislav. 2009. *Diplomatické a konzulárne právo*. Bratislava: Ekonóm, 2009. 230s. ISBN 978-80-225-2688-3
- [15] NEISSER, Heinrich.- LOIBELSBERGER, Gerhard.- STROBL, Helmut. 2005. *Unsere Unsere Republik*. Viedeň: Verlag Carl Ueberreuter, 2005. 238s. ISBN 3-8000-7086-3
- [16] ORAVEC, Roden. 2001. *Úvod do diplomacie*. Bratislava: Ekonóm, 2001. 128s. ISBN 978-80-225-1398-2
- [17] PAJTINKA, Erik. 2007. Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí. In: *Mezinárodní vztahy*, ISSN 0323-1844, 2007, roč. 42, č.4, s.52-72.
- [18] PAJTINKA, Erik. 2007. Hospodárska diplomacia: Hľadanie efektívneho modelu riadenia, alebo boj o obchodných atašé? In: *Mezinárodní politika*, ISSN 0543-7962, 2007, roč. 31, č. 10, s.16-18.
- [19] PAJTINKA, Erik. 2008. Verejná diplomacia. In: *Diplomatická služba členského štátu v procese európskej integrácie*. Bratislava: Ekonóm, 2008. ISBN 978-80-225-2630-2, s.185-200
- [20] RUSIŇÁK, Peter. 2010. *Rokovania v diplomatickej praxi (Vybrané kapitoly)*. Bratislava: Ekonóm, 2010. 271s. ISBN 978-80-225-3030-9
- [21] RUSIŇÁK, Peter. 2012. *Diplomacia – úvod do štúdia*. Bratislava: Ekonóm, 2012. 434s. ISBN 978-80-225-3480-2
- [22] RUSIŇÁK, Peter. 2010. Malé štáty v medzinárodných vzťahoch a ich bezpečnosť. In: *Almanach – aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. ISSN 1337-0715, 2010, roč. V., č. 2, s.94-102
- [23] ŠKVRNDA, František. 2007. Mäkká moc malých štátov a ich pôsobenie v súčasných medzinárodných vzťahoch. In: *Zborník abstraktov z 8. medzinárodnej vedeckej konferencie doktorantov a mladých vedeckých pracovníkov*. Bratislava: Ekonóm, 2007. ISBN 978-80-225-2437-7
- [24] ŠRONĚK, Ivan. 2005. *Diplomatický protokol a praktické otázky spoločenskej etikety*. Praha: Karolinum, 2005. 166s. ISBN 80-246-0247-4
- [25] TÓTH, Ľudovít – HORVÁTHOVÁ, Katarína. 2006. *Hospodárska diplomacia*. Bratislava: Sprint, 2006. 192s. ISBN 80-89085-61-X
- [26] TÓTH, Ľudovít. 2004. *Diplomatický protokol*. Bratislava: Ekonóm, 2004. 170s. ISBN 80-225-1866-2
- [27] URSCHITZ, Karl. 2002. *Protokoll mit Zeremoniell und Etikette*. Graz: Manumedia Verl. Schneider, 2002. 272s. ISBN 3-902020-19-9

[28] VAJDA, Ján. 1995. *Etika*. Nitra: Enigma, 1995. 203s. ISBN 80-85471-23-X

Internetové zdroje

[1] Advantage Austria: Hospodárstvo Rakúska na Slovensku. [online]. [cit. 2013-26-11]. Dostupné na internete: <<http://www.advantageaustria.org/sk/Oesterreich-in-der-Slowakei.sk.html>>

[2] Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten: Auslandskulturkonzept. [online]. Viedeň, 2011. [cit.2013-23-05]. Dostupné na internete: <http://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/bmeia/media/3-Kulturpolitische_Sektion_-_pdf/Broschueren/Broschuere_Auslandskulturkonzept_2011.pdf> 16s.

[3] Catholic-hierarchy: Christoph Cardinal Schönborn. [online]. [cit. 2014-27-03]. Dostupné na internete:<<http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bschoc.html>>

[4] Das Aussenministerium: Abteilung - Protokoll. [online]. [cit.2013-08-09]. Dostupné na internete: <<http://www.bmeia.gv.at/aussenministerium/aussenministerium/geschaeftseinteilung-organigramm.html?org=314&ogst=&cHash=6d0ae049ae9501f99150e9055b657ae9>>

[5] Das Aussenministerium: Österreichische Bundesverfassungsgesetze. [online]. Viedeň, 2000. [cit.2013-23-05]. Dostupné na internete: <http://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/bmeia/media/4-Oesterreich_Zentrale/182_bv_deu_eng_frz.pdf> 101s.

[6] Derkalender: Landesfeiertage in Österreich. [online]. [cit. 2013-10-09]. Dostupné na internete:< http://www.derkalender.at/landesfeiertage_oesterreich>

[7] Die Presse: Österreich hat 8,5 Millionen Einwohner. [online]. 19.02.2014. [cit. 2014-25-01]. Dostupné na internete:< http://diepresse.com/home/panorama/oesterreich/1564630/Statistik_Oesterreich-hat-85-Millionen-Einwohner>

[8] DIEM, Peter: Fahnen – und Flaggenetikette. [online]. 24.01.2013. [cit.2013-05-11]. Dostupné na internete: <<http://austria-forum.org/af/AEIOU/Flaggenordnung>>

[9] Doing business: Economy rankings. [online]. [cit. 2014-23-02]. Dostupné na internete: <<http://www.doingbusiness.org/rankings>>

[10] Eurochambres: Our members. [online]. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <<http://www.eurochambres.be/Content/Default.asp>>

- [11] Európska únia: Rakúsko. [online]. [cit. 2014-27-03]. Dostupné na internete:<<http://www.europskaunia.sk/rakusko>>
- [12] Eurostat: GDP per capita in PPS. [online]. [cit. 2014-23-03]. Dostupné na internete:<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec0011>>
- [13] Eurostat: Unemployment rates. [online]. Ženeva, 2013 [cit. 2014-23-02]. Dostupné na internete: < http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf> 569s.
- [14] Fahnen Gaertner: Beflagungsregeln zur Anordnung der Fahnen. [online]. [cit.2013-05-11]. Dostupné na internete: <<http://www.fahnen-gaertner.com/de/serviceberatung/beflagungsregeln-chronik-fahnenpflege/beflagungsregeln.html>>
- [15] HNOnline: Prvou Top ženou biznisu je Elena kohútiková. [online]. [cit.2014-17-01]. Dostupné na internete: <<http://hn.hnonline.sk/hnclub-prvou-top-zenou-biznisu-je-elena-kohutikova-522271>>
- [16] IMMER, Michal: Multinárrodný tím. Zbytočná záťaž? [online]. Bratislava, 2010. [cit.2014-17-01]. Dostupné na internete: <http://www2.fiit.stuba.sk/~bielik/courses/msi-slov/kniha/2011/essays/esej2010_10-is-ximmerm.pdf>10s.
- [17] International Court of Justice: Privileges and Immunities. [online]. [cit.2013-18-06]. Dostupné na internete: <<http://www.icj-cij.org/documents/?p1=4&p2=5&p3=3>>
- [18] International Chamber of Commerce: National committees connections gateways. [online]. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <<http://www.iccwbo.org/worldwide-membership/national-committees/>>
- [19] JAZBEC, Milan: The Small New States in Europe after the Fall of the Berlin Wall and Their Diplomacie. [online]. 10.05.2000. [cit. 2014-25-01]. Dostupné na internete:<<http://www.ruf.rice.edu/~sarmatia/900/jazbec.html>>
- [20] Jura Forum: Wiener Übereinkommen über diplomatische Beziehungen. [online]. 01.06.2013. [cit.2013-18-06]. Dostupné na internete: <<http://www.juraforum.de/lexikon/wiener-uebereinkommen-ueber-diplomatische-beziehungen>>
- [21] Jura Forum: Wiener Übereinkommen über konsularische Beziehungen. [online]. 01.06.2013. [cit.2013-18-06]. Dostupné na internete <<http://www.juraforum.de/lexikon/wiener-uebereinkommen-ueber-konsularische-beziehungen>>

- [22] LEHUTA, Michal: Stabilné jadro Európy. [online]. 19.03.2014. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-2014/cislo-11/stabilne-jadro-europy.html>>
- [23] Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Program podpory zahraničného obchodu. [online]. [cit. 2014-01-04]. Dostupné na internete: <[http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_75E78DAEB40AFE76C1257B58003E4847_SK/\\$File/Program%20podpory%20zahrani%C4%8Dn%C3%A9ho%20obchodu%202013.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_75E78DAEB40AFE76C1257B58003E4847_SK/$File/Program%20podpory%20zahrani%C4%8Dn%C3%A9ho%20obchodu%202013.pdf)> 19s.
- [24] MOLIS, Arunas: The Role and Interests of Small States in Developing European Security and Defence Policy. [online]. Estónsko, 2006. [cit. 2014-25-01]. Dostupné na internete: <<http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=31701>>
- [25] MONET, M.: Definition of business protocol. [online]. [cit. 2013-14-10]. Dostupné na internete: <http://www.ehow.com/facts_6947845_definition-business-protocol.html>
- [26] NATO: Seven new members join NATO. [online]. 29.03.2004. [cit. 2014-22-03]. Dostupné na internete: <<http://www.nato.int/docu/update/2004/03-march/e0329a.htm>>
- [27] Obce Slovensko: *Erby Slovenska*. [online]. [cit. 2014-28-03]. Dostupné na internete: <<http://www.e-obce.sk/erby.html?filterkraj=%&filterokres=%&fotoalbum=&strana=95>>
- [28] Opec: Brief History. [online]. [cit. 2013-21-11]. Dostupné na internete: <http://www.opec.org/opec_web/en/about_us/24.htm>
- [29] Österreich ankommen und aufleben: Staatsform und Einwohner. [online]. [cit. 2014-25-01]. Dostupné na internete: <<http://www.austria.info/at/wissenswertes-zu-oesterreich/staatsform-und-einwohner1090400.html>>
- [30] Österreich Institut Bratislava: Österreich Institut v Bratislave. [online]. [cit. 2014-11-01]. Dostupné na internete: <<https://www.bratislava.oesterreichinstitut.sk/onas/oesterreich-institut-v-bratislave/>>
- [31] Pravda: Slovensko má do roku 2020 dobehnúť vyspelé ekonomiky. [online]. 21.03.2011. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/195685-slovensko-ma-do-roku-2020-dobehnut-vyspele-ekonomiky/>>
- [32] Pravda: Vojenčina už nie je povinná. [online]. 15.07.2005. [cit. 2014-22-03]. Dostupné na internete: <<http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/148335-vojencina-uz-nie-je-povinna/>>

- [33] Pravda: Ženské aktivistky vyhrali, Rakúsko už nie je len domovina veľkých synov. [online]. 08.12.2011. [cit.2013-27-07]. Dostupné na internete: <<http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/241083-zenske-aktivistky-vyhrali-rakusko-uz-nie-je-len-domovina-velkych-synov/>>
- [34] Rakúske kultúrne fórum: Rakúske kultúrne fórum v Slovenskej republike. [online]. [cit. 2014-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.rakuskekulturneforum.sk/onas/onas>>
- [35] SCHAAKE. Marietje: Kultúrna diplomacia nám pomáha predávať európske hodnoty. [online]. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <<http://www.europarl.europa.eu/news/sk/news-room/content/20110429FCS18372/10/html/Poslanky%C5%88a-Schaake-Kult%C3%BArna-diplomacia-n%C3%A1m-pom%C3%A1ha-pred%C3%A1va%C5%A5-eur%C3%B3pske-hodnoty>>
- [36] Slovensko – Rakúska obchodná komora: Členovia komory. [online]. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <http://www.sohk.sk/stranky/4.Clenovia_komory_>
- [37] Slovensko – Rakúska obchodná komora: Kto sme. [online]. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <http://www.sohk.sk/stranky/6.Kto_sme>
- [38] SOHK: Stanovy. [online]. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <<http://www.sohk.sk/stranky/30.stanovy>>
- [39] Spiegel: Österreicher wollen Wehrpflicht behalten. [online]. 20.01.2013. [cit. 2014-25-01]. Dostupné na internete: <<http://www.spiegel.de/politik/ausland/oesterreicher-stimmen-in-referendum-fuer-erhalt-der-wehrpflicht-878670.html>>
- [40] Štatistický úrad Slovenskej republiky: Všeobecné charakteristiky. [online]. [cit. 2014-22-03]. Dostupné na internete:< <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=2213>>
- [41] The Hofstede centre: Austria. [online]. [cit.2014-17-01]. Dostupné na internete: <<http://geert-hofstede.com/austria.html>>
- [42] The World Factbook: Europe-Austria. [online]. [cit. 2014-15-02]. Dostupné na internete: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/au.html>>
- [43] The World Factbook: Intenational organization participation. [online]. [cit. 2014-15-02]. Dostupné na internete: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2107.html>>
- [44] Transparency International: Corruption Perceptions Index 2013. [online]. [cit. 2014-23-02]. Dostupné na internete: <<http://cpi.transparency.org/cpi2013/results/>>

- [45] TYLOR, Edward: What is Culture? [online]. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <http://anthro.palomar.edu/culture/culture_1.htm>
- [46] Unctadstat: Goods and services trade openness, annual 1980 – 2012 . [online]. [cit. 2014-25-01]. Dostupné na internete:<<http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>>
- [47] United Nations Offices at Vienna: History of the Vienna International Centre. [online]. [cit. 2013-25-11]. Dostupné na internete: <http://www.unvienna.org/unov/en/vic_history.html>
- [48] Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach: Rakúska knižnica. [online]. [cit. 2014-11-01]. Dostupné na internete:< <http://www.upjs.sk/pracoviska/univerzitna-kniznica/rakuska-kniznica/>>
- [49] Univerzitná knižnica v Bratislave: Rakúska knižnica. [online]. [cit. 2014-11-01]. Dostupné na internete:< <http://www.ulib.sk/sk/zahranicne-zbierky/rakuska-kniznica/>>
- [50] Vexillologymatters: Austrian flag. [online]. [cit.2013-23-05]. Dostupné na internete: <<http://www.vexillologymatters.org/austrian-flag.htm>>
- [51] Vlajky: Rakúsko. [online]. [cit.2013-23-05]. Dostupné na internete: <<http://vlajky.genezis.eu/R/vlajka-rakusko.htm>>
- [52] Wien International: Internationale Organisationen. [online]. [cit. 2013-21-11]. Dostupné na internete: <<http://www.wieninternational.at/de/content/internationale-organisationen-de>>
- [53] Wien-konkret: Oesterreichische Bundeshymne. [online]. 28.01.2010. [cit.2013-27-07]. Dostupné na internete: <<http://www.wien-konkret.at/kultur/musik/hymne/oesterreichische-bundeshymne/>>
- [54] WKO: Wir über uns. [online]. [cit.2013-27-11]. Dostupné na internete: <https://www.wko.at/Content.Node/wir/oe/Wir_ueber_uns_Startseite_Oesterreich.html>
- [55] World economic forum: The Global Competitiveness Report 2013 – 2014. [online]. [cit. 2014-23-02]. Dostupné na internete: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2013-14/GCR_Rankings_2013-14.pdf> s.1
- [56] World flags: National flag of Austria. [online]. [cit.2013-23-05]. Dostupné na internete: <<http://www.worldflags101.com/a/austria-flag.aspx>>
- [57] ZAJAC, Peter: Príbeh hymny. [online]. 22.03.2010. [cit.2013-27-07]. Dostupné na internete: <<http://www.oks.sk/article.php?1090>>
- [58] ZAMARIAN, Marco: Argument in Support and Against of Hofstede Work. [online]. 24.07.2010. [cit. 2014-17-01]. Dostupné na internete:

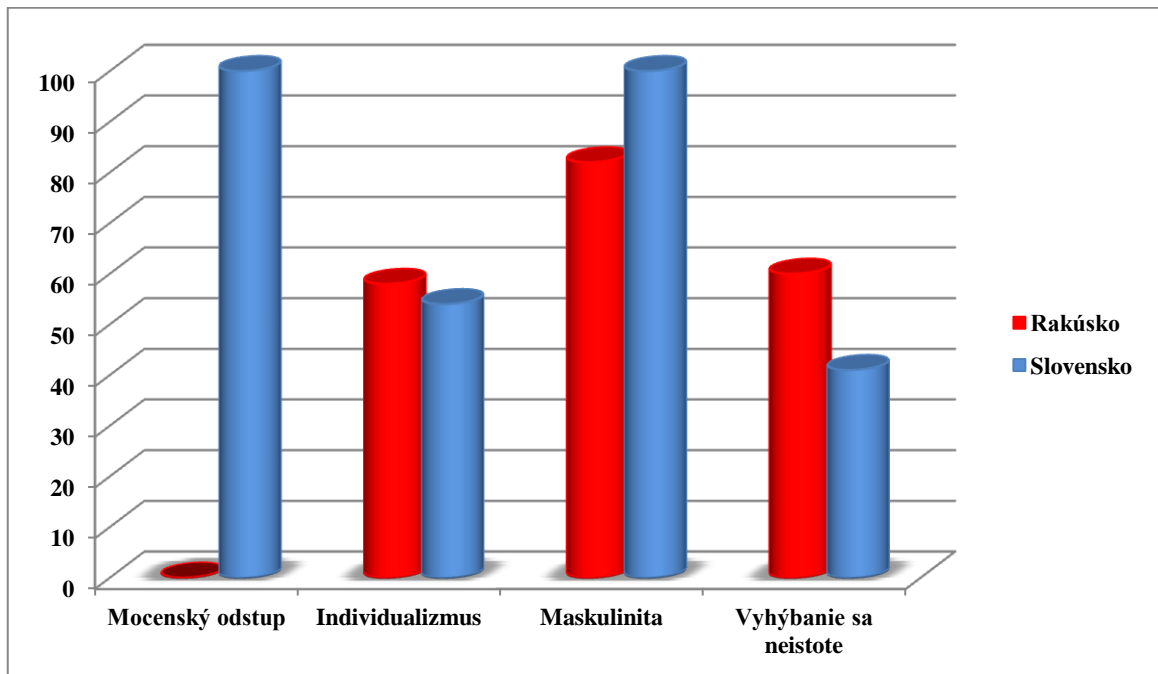
<http://www.academia.edu/1375094/Argument_in_Support_and_Against_of_Hofstede_Work> 8s.

Ostatné zdroje

[1] Das Aussenministerium. 2007. *Guide to protocol matters and diplomatic privileges and immunities in the republic of Austria*. 42s.

PRÍLOHY

Príloha č. 1 – Komparácia kultúrnych dimenzií na príklade Rakúska a Slovenska

Prameň: The Hofstede centre: *Austria*. [cit. 2014-17-01]. Dostupné na internete:< <http://geert-hofstede.com/austria.html>>

Príloha č. 2 - Sviatky jednotlivých spolkových krajín Rakúska

Spolková krajina	Dátum	Sviatok spolkovej krajiny
<i>Burgundsko</i>	11. november	Gedanktag Hl. Martin
<i>Korutánsko</i>	19. marec 10. október	Gedanktag Hl. Josef Jahrestag der Kärntner Volkabstimmung 1920
<i>Dolné Rakúsko</i>	15. november	Gedanktag Hl. Leopold
<i>Horné Rakúsko</i>	4. máj 15. november	Gedanktag Hl. Florian Gedanktag Hl. Leopold
<i>Salzbursko</i>	24. september	Gedanktag Hl. Rupert
<i>Štajersko</i>	19. marec	Gedanktag Hl. Josef
<i>Tirolsko</i>	19. marec 23. apríl	Gedanktag Hl. Josef Gedanktag Hl. Georg
<i>Vorarlbersko</i>	19. marec	Gedanktag Hl. Josef
<i>Viedeň</i>	15. november	Gedanktag Hl. Leopold

Prameň: Derkalender: *Landesfeiertage in Österreich*. [cit. 2013-10-09]. Dostupné na internete:<
http://www.derkalender.at/landesfeiertage_oesterreich>

Príloha č. 3 – Vyvesenie rakúskej vlajky v pravom uhle so stožiarom

Prameň: DIEM, P.: *Fahnen – und Flaggenetikette..* [cit.2013-05-11]. Dostupné na internete: <<http://austria-forum.org/af/AEIOU/Flaggenordnung>>

Príloha č. 4 – Zahraničné zastupiteľstvá Rakúska

EURÓPA	Veľvyslanectvo	Generálny konzulát	Kultúrne fórum
<i>Albánsko (Tirana)</i>	✓		
<i>Belgicko (Brusel)</i>	✓		✓
<i>Bosna a Hercegovina (Sarajevo)</i>	✓		
<i>Bulharsko (Sofia)</i>	✓		
<i>Cyprus (Nikózia)</i>	✓		
<i>Česká republika (Praha)</i>	✓		✓
<i>Čierna Hora (Podgorica)</i>	✓		
<i>Dánsko (Kodaň)</i>	✓		
<i>Estónsko (Tallinn)</i>	✓		
<i>Fínsko (Helsinki)</i>	✓		
<i>Francúzsko (Paríž)</i>	✓		✓
<i>Francúzsko (Štrasburg)</i>		✓	
<i>Grécko (Atény)</i>	✓		
<i>Holandsko (Haag)</i>	✓		
<i>Chorvátsko (Záhreb)</i>	✓		✓
<i>Írsko (Dublin)</i>	✓		
<i>Kosovo (Pristina)</i>	✓		
<i>Litva (Vilňus)</i>	✓		
<i>Lotyšsko (Riga)</i>	✓		
<i>Luxembursko (Luxemburg)</i>	✓		
<i>Macedónsko (Skopje)</i>	✓		
<i>Maďarsko (Budapešť)</i>	✓		✓
<i>Malta (Valletta)</i>	✓		
<i>Moldavsko (Kišiňov)</i>	✓		
<i>Nemecko (Berlín)</i>	✓		✓

<i>Nemecko (Mníchov)</i>		✓	
<i>Nórsko (Oslo)</i>	✓		
<i>Poľsko (Krakov)</i>		✓	
<i>Poľsko (Varšava)</i>	✓		✓
<i>Portugalsko (Lisabon)</i>	✓		
<i>Rumunsko (Bukurešť)</i>	✓		✓
<i>Rusko (Moskva)</i>	✓		✓
<i>Slovensko (Bratislava)</i>	✓		✓
<i>Slovinsko (Lubl'ana)</i>	✓		✓
<i>Srbsko (Belehrad)</i>	✓		✓
<i>Svätá Stolica (Rím)</i>	✓		
<i>Španielsko (Madrid)</i>	✓		✓
<i>Švajčiarsko (Bern)</i>	✓		✓
<i>Švédsko (Štokholm)</i>	✓		
<i>Taliansko (Miláno)</i>		✓	✓
<i>Taliansko (Rím)</i>	✓		✓
<i>Ukrajina (Kyjev)</i>	✓		✓
<i>Veľká Británia (Londýn)</i>	✓		✓

SEVERNÁ a STREDNÁ AMERIKA	Veľvyslanectvo	Generálny konzulát	Kultúrne fórum
<i>Kanada (Ottawa)</i>	✓		✓
<i>Mexiko (Mexiko)</i>	✓		✓
<i>USA (Chicago)</i>		✓	
<i>USA (Los Angeles)</i>		✓	
<i>USA (New York)</i>		✓	✓
<i>USA (Washington D.C)</i>	✓		✓

JUZNÁ AMERIKA a KARIBIK	Veľvyslanectvo	Generálny konzulát	Kultúrne fórum
<i>Argentína (Buenos Aires)</i>	✓		
<i>Brazília (Brazília)</i>	✓		
<i>Brazília (Sao Paolo)</i>		✓	
<i>Čile (Santiago de Chile)</i>	✓		
<i>Kuba (Havana)</i>	✓		
<i>Peru (Lima)</i>	✓		
<i>Venezuela (Caracas)</i>	✓		

AFRIKA	Veľvyslanectvo	Generálny konzulát	Kultúrne fórum
<i>Alžírsko (Alžír)</i>	✓		
<i>Egypt (Káhira)</i>	✓		✓
<i>Etiópia (Addis Abeba)</i>	✓		
<i>Južná Afrika (Pretória)</i>	✓		
<i>Keňa (Nairobi)</i>	✓		
<i>Líbya (Tripolis)</i>	✓		
<i>Maroko (Rabat)</i>	✓		
<i>Nigéria (Abuja)</i>	✓		
<i>Senegal (Dakar)</i>	✓		
<i>Tunisko (Tunis)</i>	✓		

BLÍZKY VÝCHOD	Veľvyslanectvo	Generálny konzulát	Kultúrne fórum
<i>Irán (Teherán)</i>	✓		✓
<i>Izrael (Tel Aviv)</i>	✓		✓
<i>Jordánsko (Amman)</i>	✓		
<i>Katar (Doha)</i>	✓		
<i>Kuvajt (Kuvajt)</i>	✓		
<i>Libanon (Beirut)</i>	✓		
<i>Saudská Arábia (Rijád)</i>	✓		
<i>Spojené arabské emiráty (Abu Dhabi)</i>	✓		
<i>Sýria (Damask)</i>	✓		

ÁZIA	Veľvyslanectvo	Generálny konzulát	Kultúrne fórum
<i>Azerbajdžan (Baku)</i>	✓		
<i>Čína (Peking)</i>	✓		✓
<i>Čína (Hongkong)</i>		✓	
<i>Čína (Šanghaj)</i>		✓	
<i>India (Dillí)</i>	✓		✓
<i>Indonézia (Jakarta)</i>	✓		
<i>Japonsko (Tokio)</i>	✓		✓
<i>Kazachstan (Astana)</i>	✓		
<i>Kórejská republika (Soul)</i>	✓		
<i>Malajzia (Kuala Lumpur)</i>	✓		
<i>Pakistan (Islamabad)</i>	✓		
<i>Filipíny (Manila)</i>	✓		

<i>Singapur (Singapur)</i>	✓		
<i>Turecko (Ankara)</i>	✓		
<i>Turecko (Istanbul)</i>		✓	✓
<i>Thajsko (Bangkok)</i>	✓		
<i>Vietnam (Hanoj)</i>	✓		

AUSTRÁLIA a OCEÁNIA	Veľvyslanectvo	Generálny konzulát	Kultúrne fórum
<i>Austrália (Canberra)</i>	✓		

Veľvyslanectvo	Generálny konzulát	Honorárny konzulát	Kultúrne fórum
82	11	280	29

Prameň 1: Das Aussenministerium: *Österreichische Vertretungsbehörden*. [cit. 2013-20-10]. Dostupné na internete: <<http://www.bmeia.gv.at/aussenministerium/buergerservice/oesterreichische-vertretungen.html>>

Prameň 2: Das Aussenministerium: *Kulturforen*. [cit. 2014-10-01]. Dostupné na internete:<<http://www.bmeia.gv.at/aussenministerium/aussenpolitik/auslandskultur/kulturforen.html>>

Príloha č. 5 - Stále zastúpenie Rakúska pri medzinárodných organizáciách

Mesto	Štát	Organizácia
Amman	Jordánsko	Organizácia OSN pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov (UNRWA)
Brusel	Belgicko	Európska únia (EÚ), Organizácia Severoatlantickej zmluvy (NATO), Západná Európa (WEU)
Budapešť	Maďarsko	Dunajská komisia
Caracas	Venezuela	Karibské spoločenstvo
Haag	Holandsko	Organizácia pre zákaz chemických zbraní
Madrid	Španielsko	Organizácia OSN pre cestovný ruch (UNWTO)
Nairobi	Keňa	HABITAT, Organizácia OSN pre životné prostredie (UNEP)
New York	USA	OSN
Paríž	Francúzsko	Organizácia OSN pre výchovu, vedu a kultúru
Štrasburg	Francúzsko	Europarat
Ženeva	Švajčiarsko	OSN

Prameň: Das Aussenministerium: *Österreichische Vertretungsbehörden*. [cit. 2013-20-10]. Dostupné ninternete:<<http://www.bmeia.gv.at/aussenministerium/buergerservice/oesterreichische-vertretungen.html>>